

Havenmonitor 2010

De economische betekenis van Nederlandse zeehavens

Mei-2012

Opgesteld voor: Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Opgesteld door: Erasmus Universiteit Rotterdam (RHV)

Onderzoekers

Michiel Nijdam

Larissa van der Lugt

Dorus Bakker

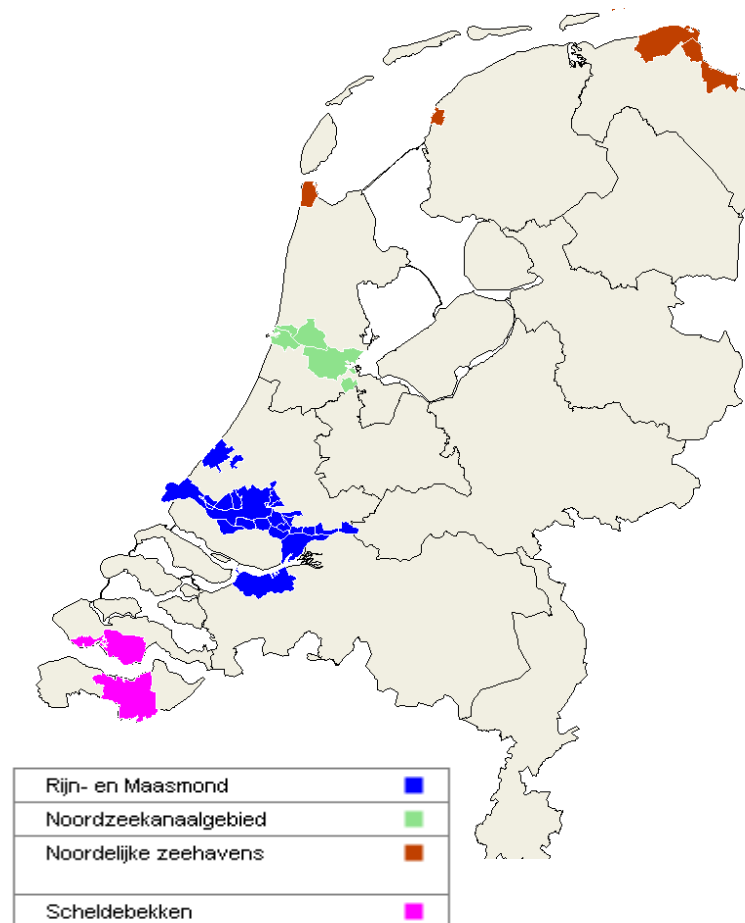
Inhoudsopgave

1	DE NEDERLANDSE ZEEHAVENS.....	3
1.1	Overzicht ontwikkelingen	5
2	ECONOMISCHE BETEKENIS NEDERLANDSE ZEEHAVENS.....	13
2.1	Aanpassingen in 2010	13
	ECONOMISCHE BETEKENIS NEDERLANDSE ZEEHAVENS	14
	ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN 2002-2010	15
2.2	Economische betekenis per zeehaven	16
2.3	Economische betekenis per sector.....	19
2.4	Private investeringen in Nederlandse Zeehavens	20
3	ECONOMISCHE ONTWIKKELING PER ZEEHAVEN EN SECTOR.....	22
3.1	Economische indicatoren per zeehaven per sector (direct)	25
	WERKGELEGENHEID	26
	TOEGEVOEGDE WAARDE	58
	BEDRIJFSVESTIGINGEN	90
3.2	Economische indicatoren per zeehaven (indirect).....	129
3.3	Private investeringen per zeehavengebied.....	134
BIJLAGE 1	GEHANTEERDE DEFINITIES EN ONDERZOEKSMETHODE	136
BIJLAGE 2	OVERZICHT ZEEHAVENGERELATEERDE ACTIVITEITEN	157

1 De Nederlandse Zeehavens

Deze Havenmonitor geeft inzicht in de economische ontwikkeling van de Nederlandse Zeehavens. Figuur 1 geeft weer welke gebieden tot de Nederlandse zeehavens worden gerekend. In tabel 1, op de volgende pagina, staat weergegeven welke zeehavens en zeehavengemeenten worden onderscheiden.

Figuur 1: Zeehavengerelateerde gebieden in Nederland

Tabel 1: Zeehavengebieden, zeehavens en zeehavengemeenten

Noordelijke Zeehavens		Noordzeekanaalgebied		Rijn- en Maasmond		Waarvan R'dam-Rijnmond		Scheldebekken	
Zeehaven	Gemeente	Zeehaven	Gemeente	Zeehaven	Gemeente	Zeehaven	Gemeente	Zeehaven	Gemeente
Delfzijl	Delfzijl	Amsterdam	Amsterdam	Dordrecht	Dordrecht	Rotterdam	Rotterdam	Vlissingen	Vlissingen
Eemshaven	Eemmond	Beverwijk	Beverwijk	Moerdijk	Moerdijk	Schiedam	Schiedam	Borsele	Borsele
Harlingen	Harlingen	Velsen/ IJmuiden	Velsen/ IJmuiden	Scheveningen	Den Haag	Vlaardingen	Vlaardingen	Terneuzen	Terneuzen
Den Helder	Den Helder	Zaanstad	Zaanstad	Drechtsteden	Alblasserdam*	Maassluis	Maassluis		
				(excl. Dordrecht)	Gorinchem* Hardinxveld- Giessendam* Hendrik-Ido- Ambacht* Nieuw- Lekkerland* Papendrecht* Sliedrecht* Zwijndrecht*	Overig Rijnmond	Albrandswaard (Rhoon)* Barendrecht* Capelle aan den IJssel* Krimpen aan den IJssel* Lansingerland* Ridderkerk* Rozenburg Spijkenisse*		

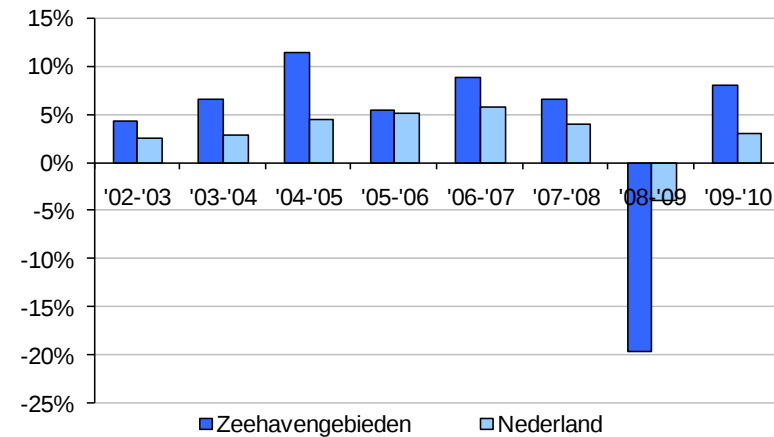
* Specifieke afbakening op basis van postcodes

1.1 Overzicht ontwikkelingen

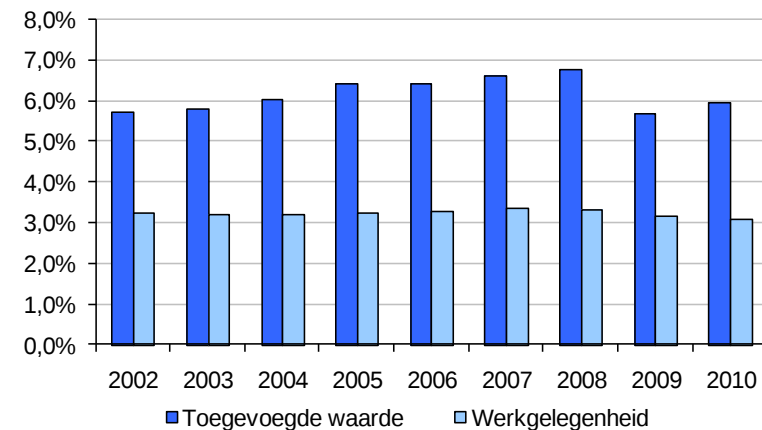
Het jaar 2010 kenmerkte zich voor de Nederlandse havens door herstel van de overslagvolumes. De economische ontwikkeling laat een minder sterk herstel zien. In 2010 hebben de havens een economische groei laten zien van 6,4%, maar dit is niet genoeg om het verlies uit 2009 goed te maken. Wel was de groei in toegevoegde waarde van de havens groter dan van de gehele Nederlandse economie. Het aandeel van de havens in de nationale economie is daardoor weer toegenomen ten opzichte van 2009. De totale havengerelateerde toegevoegde waarde bedroeg 35,1 miljard euro in 2010, dat is 6% van de gehele Nederlandse economie.

De werkgelegenheid liet een lichte daling zien in 2010 in alle havengebieden, er waren 1,4% minder directe- en 3% minder indirecte havengerelateerde arbeidsplaatsen dan in 2009. In totaal waren er 267.931 arbeidsplaatsen gerelateerd aan de Nederlandse havens, waarvan 60% directe werkgelegenheid. Dat is 3,1% van de hele Nederlandse economie. De toegevoegde waarde per werknemer is in de zeehavens duidelijk hoger dan in de rest van de economie, €131.074 ten opzichte van € 68.072.

Procentuele verandering toegevoegde waarde (direct & indirect)

Direct & indirect % van de havens in de NL economie

Ontwikkelingen directe toegevoegde waarde

De directe toegevoegde waarde geeft in geld uitgedrukt weer welke prestatie er is geleverd in de zeehavens. De toegevoegde waarde gerealiseerd in de Nederlandse zeehavens is 21,8 miljard euro. Dat is 1,3 miljard meer dan in 2009. Het is wel duidelijk minder dan de tot nu toe hoogste toegevoegde waarde van 26,5 miljard euro in 2008. Gecorrigeerd voor inflatie was de toegevoegde waarde in 2010 vergelijkbaar met 2004.

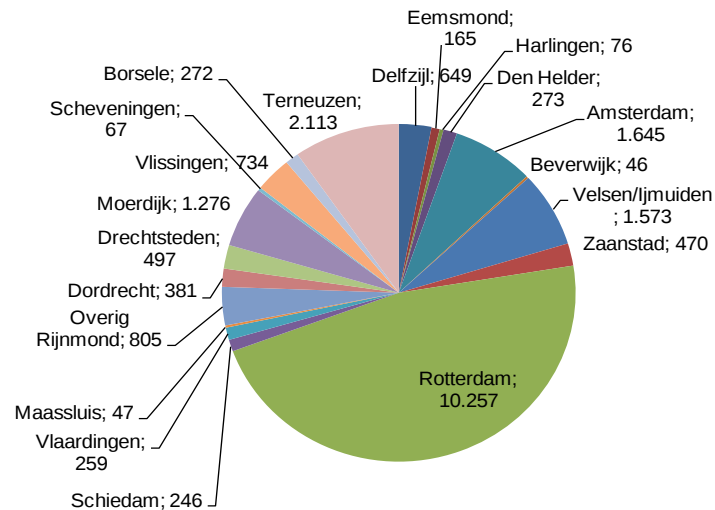
De toename van de toegevoegde waarde wordt voor het grootste deel veroorzaakt door economisch herstel in de chemische industrie. Ook de metaalindustrie liet een duidelijke stijging zien. Voor de aardolie-industrie was 2010 een slecht jaar, de raffinaderijen hebben een negatief resultaat

geboekt, wat een temperend effect op de toegevoegde waarde van voornamelijk de haven Rotterdam heeft. Havens waar de toegevoegde waarde het meest steeg waren havens met chemische industrie:

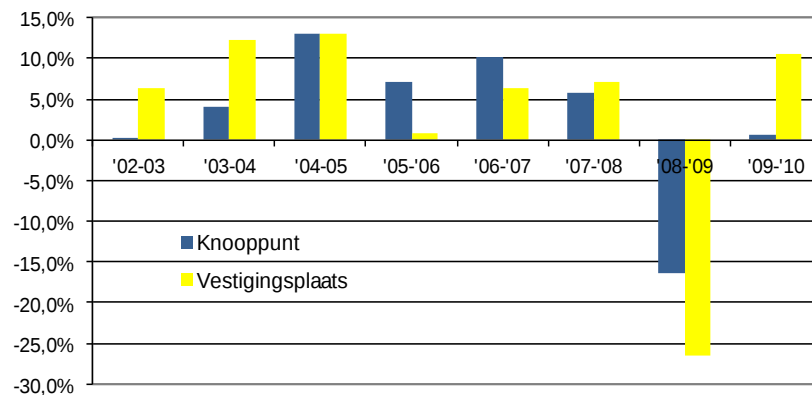
Terneuzen, Moerdijk, Velsen en Delfzijl.

Binnen de knooppuntfuncties nam vooral de toegevoegde waarde in de zeevaart en binnenvaart af, terwijl het in dienstverlening aan het vervoer toenam, resulterend in een klein positief totaal. Ongeveer de helft van de toegevoegde waarde in alle zeehavens wordt gecreëerd binnen de gemeente Rotterdam, ruim 10 miljard euro.

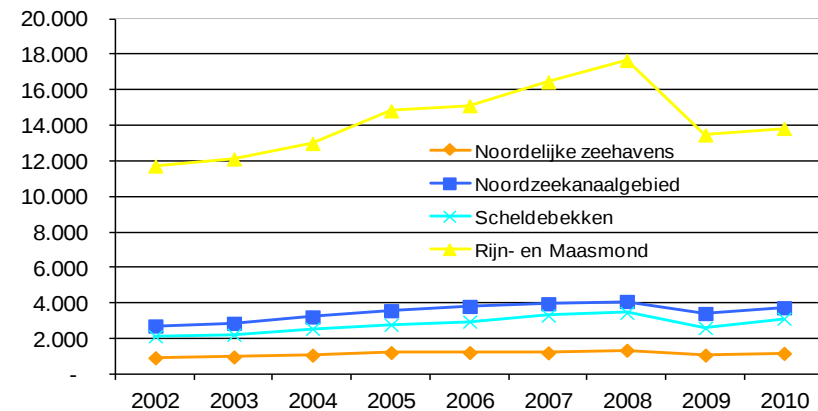
Toegevoegde waarde 2010 (x mln. euro)

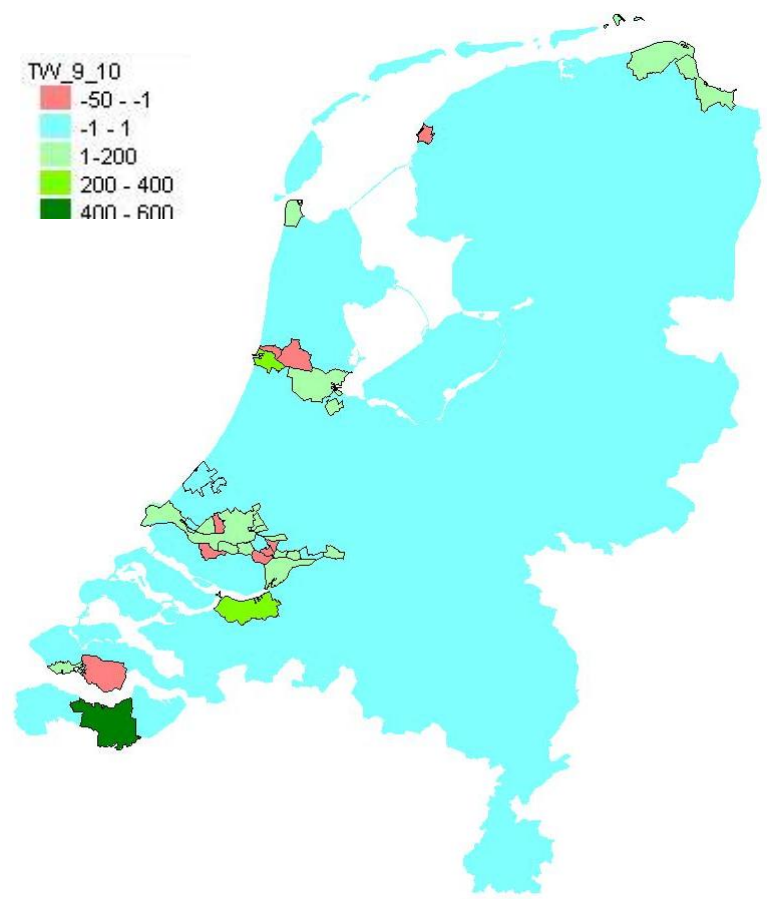
Verandering in toegevoegde waarde per activiteit

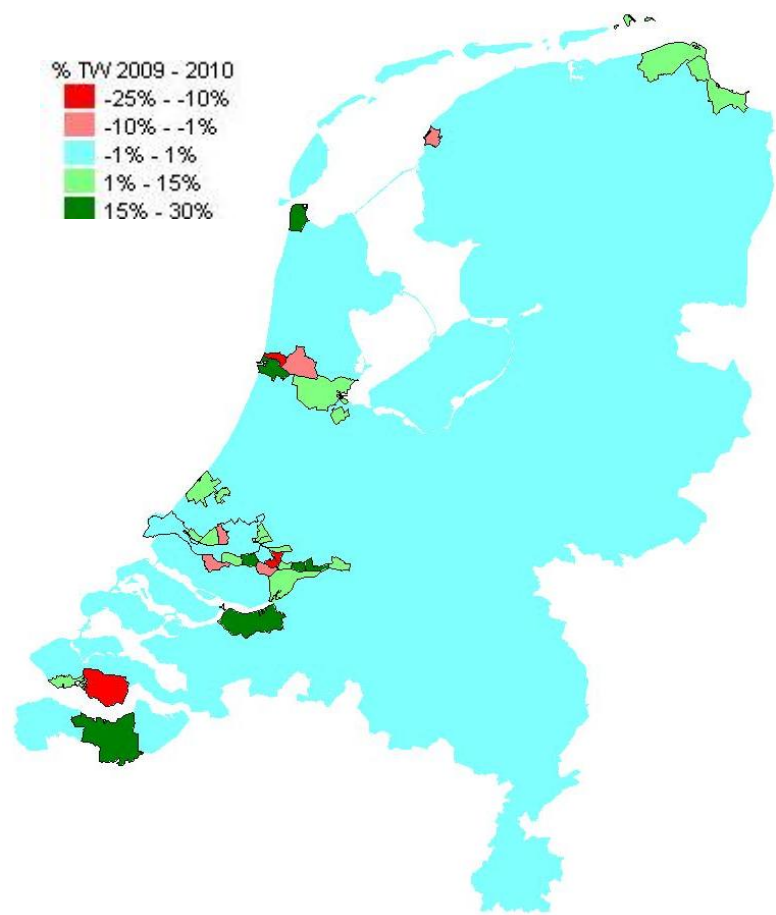
Toegevoegde waarde (x mln euro, lopende prijzen)

Absolute toe- en afname toegevoegde waarde 2009-2010 in mln euro

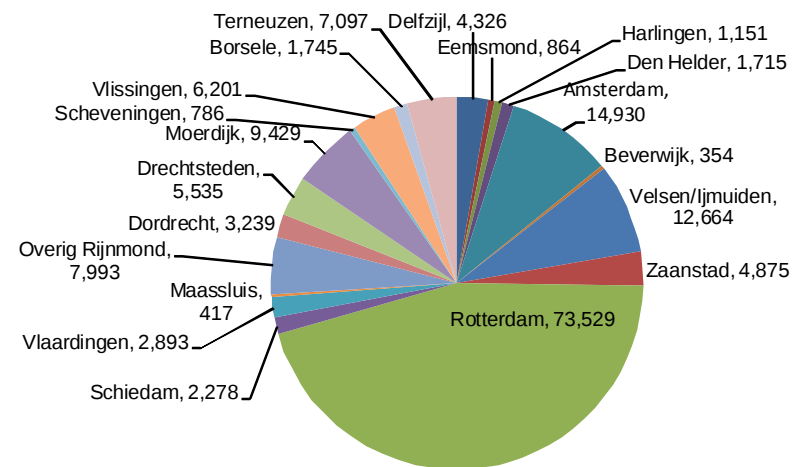
Relatieve toe- en afname toegevoegde waarde 2009-2010

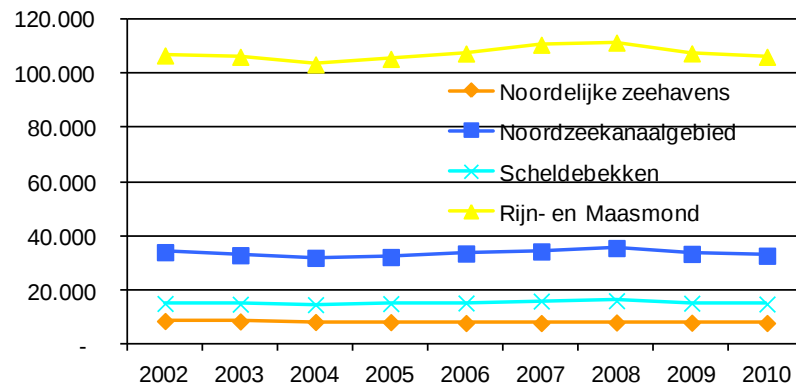
Ontwikkelingen arbeid

In totaal zijn er in Nederland 162 duizend arbeidsplaatsen die direct gerelateerd zijn aan de zeehavens. De helft daarvan is direct betrokken bij transport en overslag, de andere helft bestaat uit arbeidsplaatsen in de industrie, handel en dienstverlening in de havens. De werkgelegenheid in de Nederlandse zeehavens is in 2010 1,4% afgenomen ten opzichte van 2009. Dit is een vermindering van 2354 arbeidsplaatsen. In alle zeehavengebieden was een afname van de werkgelegenheid tussen de 1% en 2%. De afname vond voornamelijk plaats binnen de vestigingsplaatsfuncties dienstverlening, chemie en metaalindustrie. In de knooppuntfuncties was er een toename in werkgelegenheid in de dienstverlening aan het vervoer, in het spoorvervoer en in de binnenvaart. Een afname was er in de opslag en de zeevaart. Het aantal arbeidsplaatsen gerelateerd aan de zeehavens in het wegvervoer bleef vrijwel gelijk.

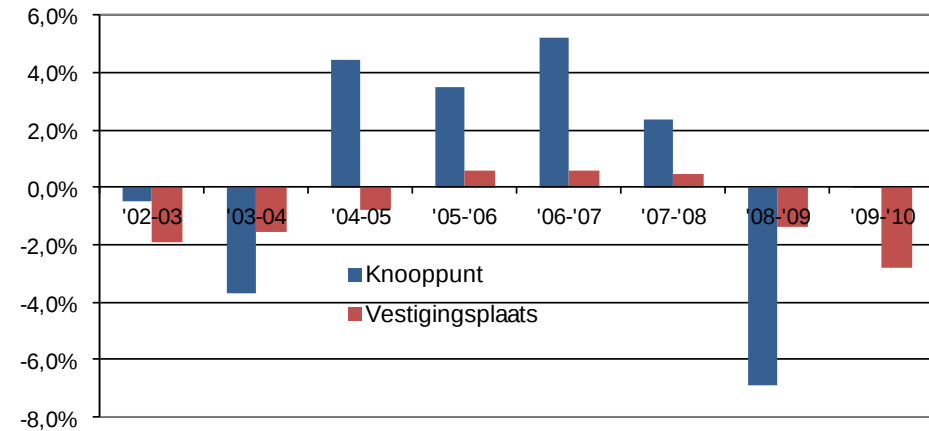
Werkzame personen 2010

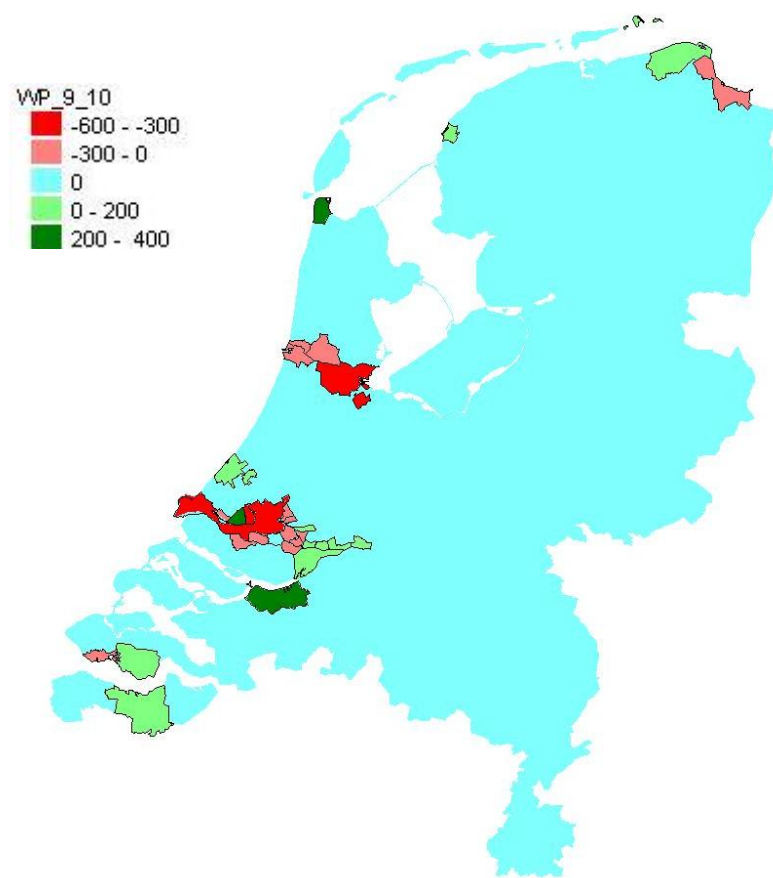
Werkzame personen

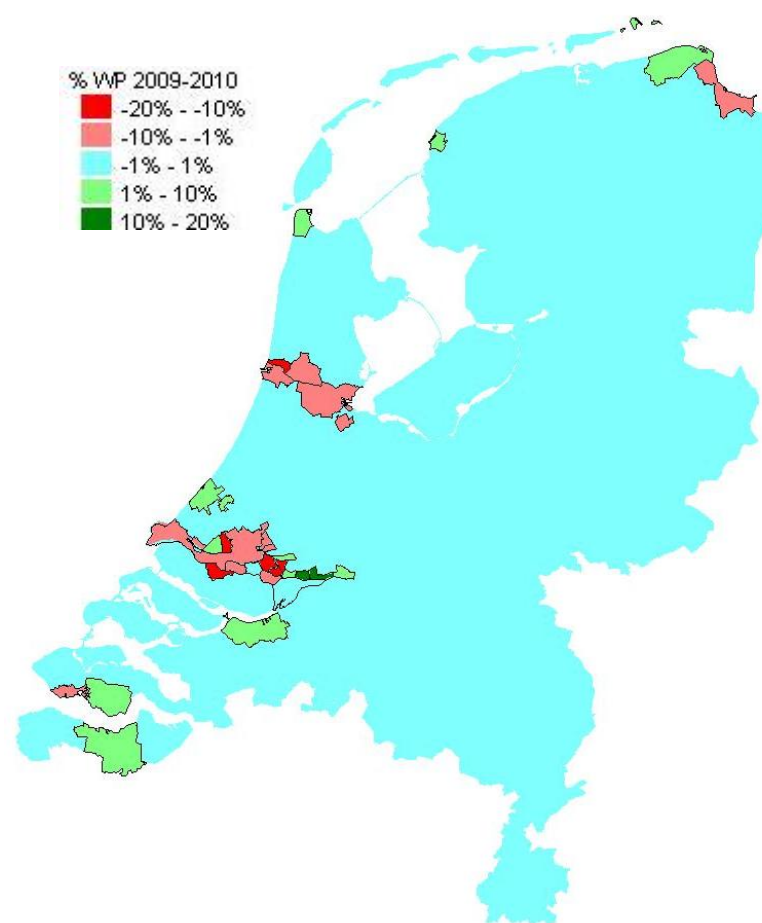
Verandering in werkgelegenheid per activiteit

Absolute toe- afname werkzame personen 2009-2010

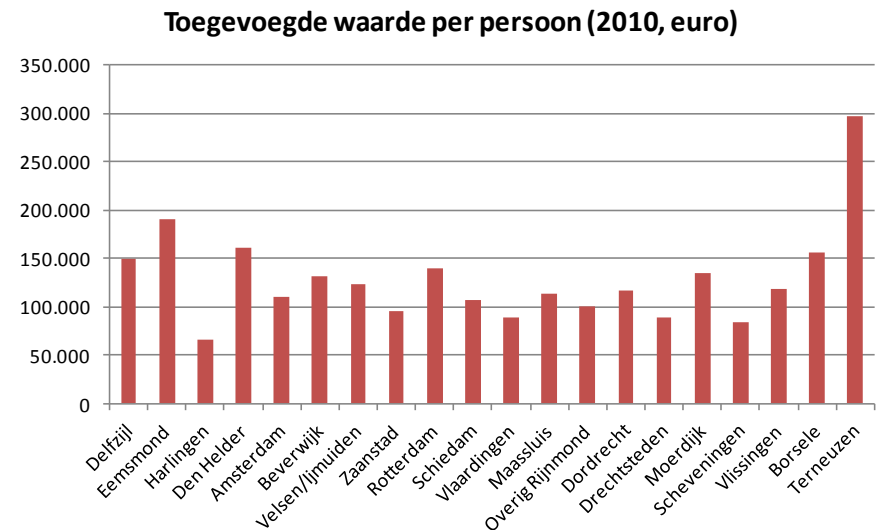
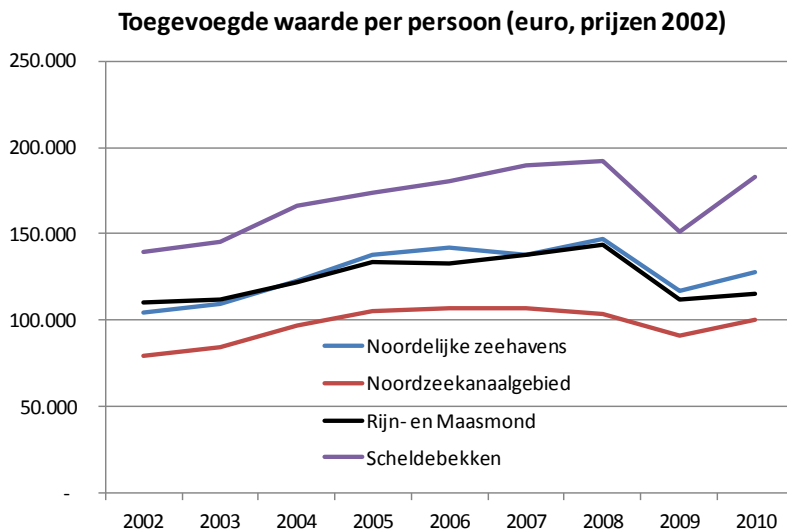
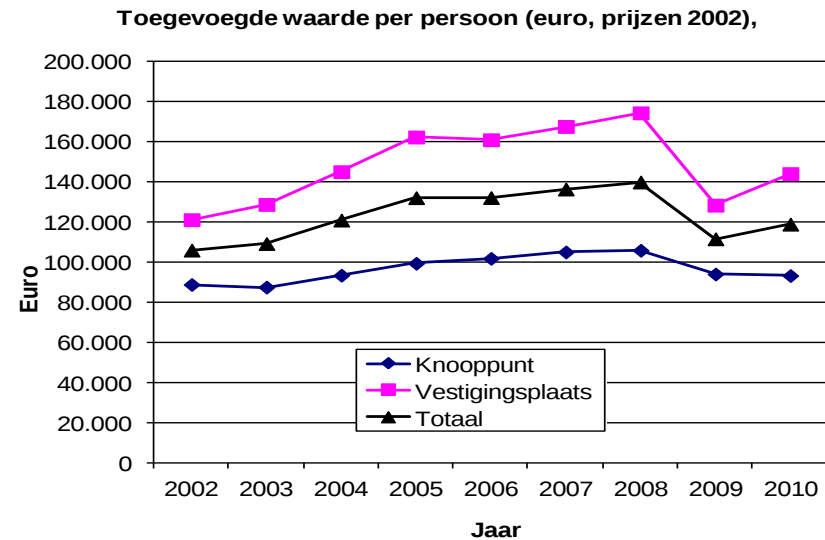
Relatieve toe- en afname werkzame personen 2009-2010

Productiviteit

De productiviteit geeft aan hoeveel toegevoegde waarde gecreëerd wordt per arbeidsplaats in de zeehavens. Tot 2008 is de productiviteit toegenomen, daarna nam de toegevoegde waarde per persoon sterk af in 2009. 2010 liet weer een duidelijke verbetering zien, maar er is nog steeds een verschil van bijna 20 duizend euro per persoon. Een belangrijke component in de variatie van de toegevoegde waarde is de winst die gemaakt wordt. Met name de sterke daling in de vestigingsplaatsfunctie hangt samen met een daling van de winstgevendheid van veel industrieën in de economische crisis.

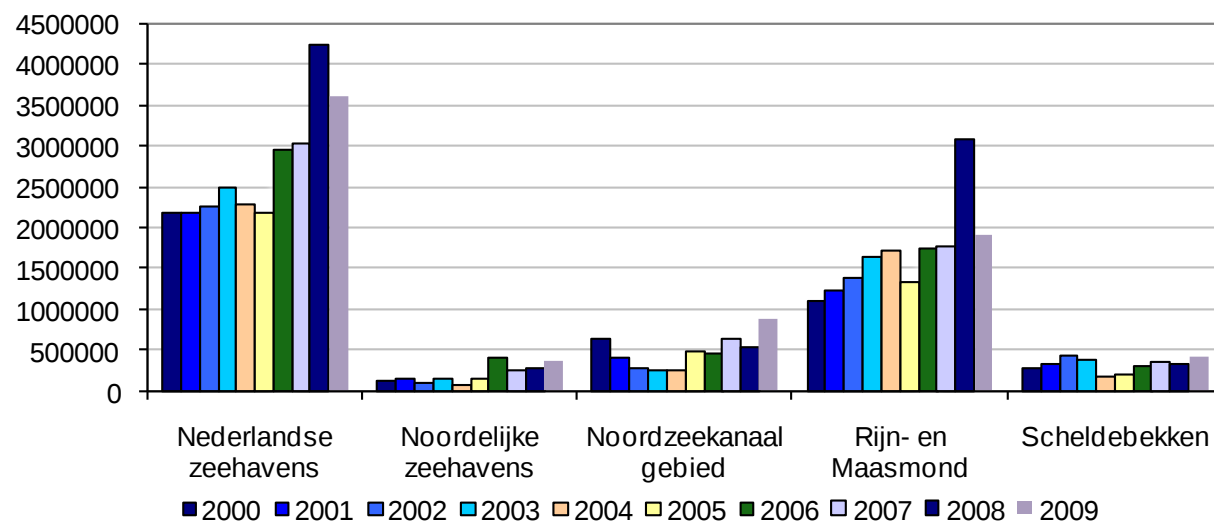
Per havengebied bekeken is er een duidelijk verschil in productiviteit. Dit wordt voornamelijk verklaard door het type bedrijven dat in bepaalde havens aanwezig is. In zeer geautomatiseerde, kapitaalintensieve sectoren zoals de chemische industrie is de productie per persoon hoog.

Investerings

De investeringsdata lopen een jaar achter op de overige gegevens, in deze Havenmonitor worden de investeringen tot en met 2009 besproken. In 2009 werd minder geïnvesteerd dan in 2008, maar duidelijk meer dan in voorgaande jaren. De grootste investeringen werden gedaan door de chemische industrie (€573 milj.), de zeevaart (€596 milj.) en de dienstverlening aan het vervoer (€665 milj.).

Private investeringen (X1000 euro, lopende prijzen)

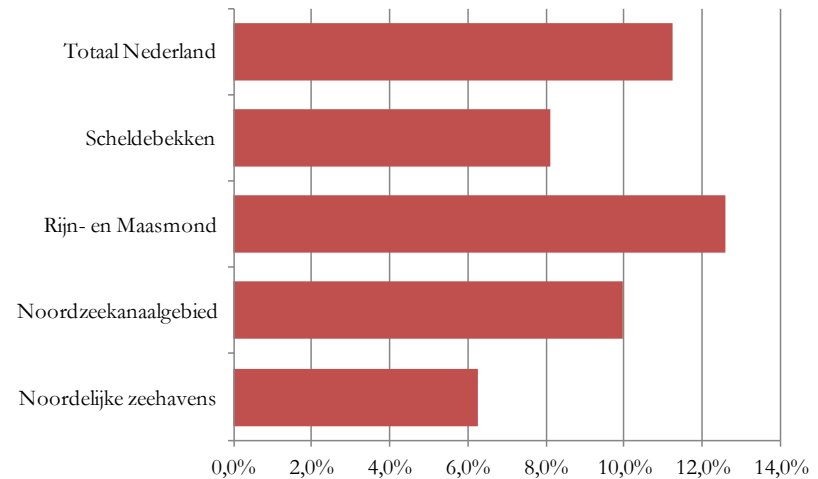

Indirecte effecten

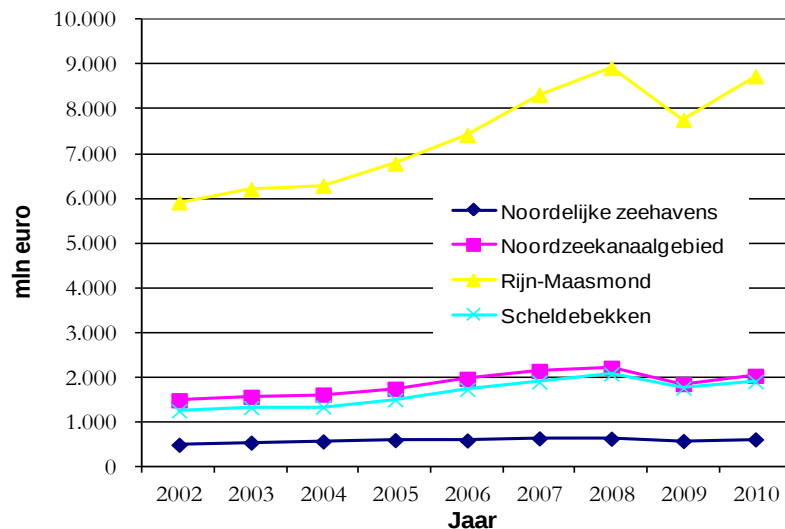
Indirecte effecten zijn de economische effecten van de inkoop die havenbedrijven doen in de Nederlandse economie. De indirecte effecten bedroegen in 2010 €13,3 miljard euro, dat is een stijging van ruim 11% ten opzichte van 2009. In elke zeehavengebied nam het indirecte effect toe in 2010.

In 2010 zorgde elke euro toegevoegde waarde in de havens voor een additionele 61 cent toegevoegde waarde in de rest van de Nederlandse economie. Dit creëerde 105.908 extra arbeidsplaatsen. De indirecte werkgelegenheid nam wel licht af ten opzichte van 2009. Er werd dus meer ingekocht door de haven(gerelateerde) bedrijven, maar voor de productie van die inkoop hadden de toeleveranciers minder werknemers in dienst.

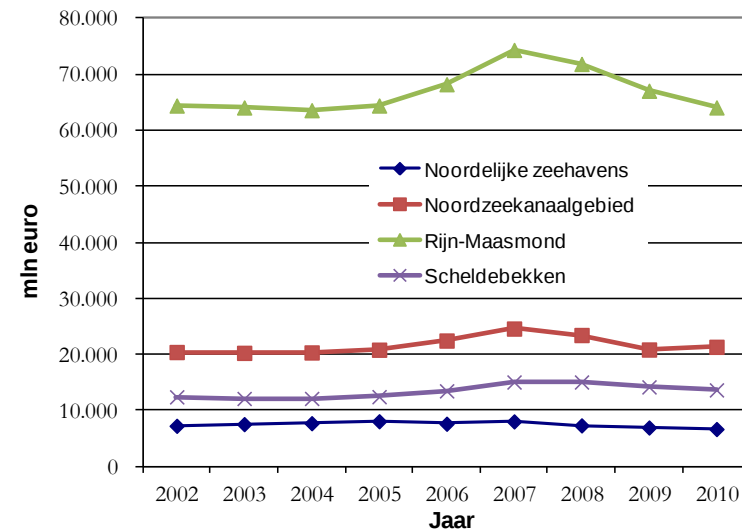
Verandering indirecte toegevoegde waarde '09-'10

Indirecte toegevoegde waarde (mln euro, lopende prijzen)

Indirecte werkgelegenheid (arbeidsplaatsen)

2 Economische betekenis Nederlandse zeehavens

In dit en het volgende hoofdstuk wordt gedetailleerd weergegeven hoe de economische betekenis van de Nederlandse zeehavens zich ontwikkeld heeft van 2002 tot en met 2010. Deze berekeningen worden elk jaar uitgevoerd volgens dezelfde methode. Door ontwikkelingen in de verzameling en verkrijgbaarheid van data zijn in de loop der jaren aanpassingen aangebracht in de berekening. Na elke herziening worden de voorgaande jaren herberekend, zodat altijd een consistente tijdreeks ontstaat. Met het verschijnen van een nieuwe Havenmonitor komen eerdere versies te vervallen.

2.1 Aanpassingen in 2010

In de Havenmonitor 2010 hebben geen aanpassingen plaatsgevonden in de methode; de berekeningsmethode is gelijk aan het voorgaande jaar. In de brongegevens hebben wel kleine verandering plaatsgevonden. Met ingang van het rapportagejaar 2010 is het CBS overgegaan op een andere rapportage van de nationale input-ouput tabellen, hierin zijn sommige bedrijfscategorieën samengevoegd en andere juist uitgesplitst ten opzichte van voorgaande jaren. In de Havenmonitor heeft dit een effect op de analyse van de indirecte effecten; daar waar het CBS nauwkeuriger cijfers is gaan hanteren zijn ook de indirecte effecten nauwkeuriger in te schatten, waar de gegevens meer geaggregeerde zijn, zijn ook de indirecte effecten minder precies te meten. Een controle door een herberekening van de vorige Havenmonitor (2009) met de nieuwe lay-out van het CBS laat voor de totale effecten echter slechts kleine verschillen zien.

Ook rapporteert het CBS de gegevens over toegevoegde waarde vanaf 2010 in gewijzigde categorieën. Dit betekent dat in de Havenmonitor enkele subsectoren niet meer op dezelfde manier te relateren zijn aan de CBS gegevens, een duidelijk voorbeeld daarvan is het verschil dat voorheen gemaakt werd tussen dienstverlening aan het vervoer over land en aan het vervoer over water. Om consistentie te behouden is de Havenmonitor voor 2009 opnieuw berekend, gebaseerd op de nieuwe indeling van het CBS. De verschillen die ontstonden tussen de berekening met de oude en de nieuwe methode zijn vervolgens gecompenseerd door de correctiefactor voor elke SBI code die in de Havenmonitor gebruikt wordt aan te passen. Dit heeft geleid tot een aanpassing in de tabel waarin gecorrigeerd wordt voor locatie, activiteit en bedrijfsgrootte: deze tabel bevat nu ook een correctie voor de nieuwe CBS indeling.

Economische betekenis Nederlandse zeehavens

Tabel 2-1: Zeehavengerelateerde werkgelegenheid in Nederland in 2010

	Werkgelegenheid (arbeidsjaren)
Locatiegebonden zeehavengerelateerde activiteiten	120.691
Niet-locatiegebonden zeehavengerelateerde activiteiten	41.332
Directe werkgelegenheid zeehavengebieden	162.023
In % van totaal in Nederland	1,9%
Indirecte werkgelegenheid	105.908
In % van totaal in Nederland	1,2%
Totale werkgelegenheid zeehavengerelateerde activiteiten	267.931
In % van totaal in Nederland	3,1%
Werkzame personen Nederland	8.644.000

Bron: EUR obv LISA¹ en CBS data

Tabel 2-2: Zeehavengerelateerde toegevoegde waarde in Nederland in 2010 (in lopende prijzen)

	Toegevoegde waarde mrd Euro, lopende prijzen, bruto tegen factorkosten)
Locatiegebonden zeehavengerelateerde activiteiten	19,3
Niet-locatiegebonden zeehavengerelateerde activiteiten	2,5
Directe toegevoegde waarde zeehavengebieden	21,9
In % van totaal in Nederland	3,7%
Indirecte toegevoegde waarde	13,3
In % van totaal in Nederland	2,3%
Totale toegevoegde waarde zeehavengerelateerde activiteiten	35,1
In % van totaal in Nederland	6,0%
Bruto binnenlands product	588,4

Bron: EUR obv LISA en CBS data

¹ Landelijk Informatiesysteem voor Arbeidsplaatsen en Vestigingen

Economische ontwikkelingen 2002-2010

Tabel 2-3: Ontwikkeling in zeehavengerelateerde werkgelegenheid in 2002-2010

	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Locatiegebonden zeehavengerelateerde activiteiten	125.775	123.356	122.153	122.214	123.194	124.511	125.377	123.409	120.691
Niet-locatiegebonden zeehavengerelateerde activiteiten	38.987	39.353	36.406	39.021	41.234	44.605	46.115	40.968	41.332
Directe werkgelegenheid zeehavengebieden	164.761	162.709	158.559	161.236	164.429	169.115	171.492	164.377	162.023
In % van totaal in Nederland	2,0%	2,0%	1,9%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	1,9%	1,9%
Indirecte werkgelegenheid	104.647	104.164	103.926	105.913	111.949	122.199	117.839	109.209	105.908
In % van totaal in Nederland	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%	1,4%	1,3%	1,3%	1,2%
Totale werkgelegenheid zeehavengerelateerde activiteiten	269.408	266.873	262.485	267.149	276.378	291.314	289.331	273.586	267.931
In % van totaal in Nederland	3,2%	3,2%	3,2%	3,2%	3,3%	3,4%	3,3%	3,2%	3,1%
Werkzame personen in Nederland	8.324.000	8.283.000	8.211.000	8.251.000	8.392.000	8.606.000	8.733.000	8.669.000	8.644.000

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 2-4: Ontwikkeling in zeehavengerelateerde toegevoegde waarde in 2002-2010 (in lopende prijzen)

	Toegevoegde waarde (in mrd euro, lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Locatiegebonden zeehavengerelateerde activiteiten	15,3	15,9	17,8	20,2	20,6	22,1	23,5	18,0	19,3
Niet-locatiegebonden zeehavengerelateerde activiteiten	2,2	2,2	2,1	2,2	2,5	2,8	3,0	2,6	2,5
Directe toegevoegde waarde zeehavengebieden	17,5	18,2	19,8	22,4	23,1	24,9	26,5	20,5	21,8
In % van totaal in Nederland	3,8%	3,8%	4,0%	4,4%	4,3%	4,4%	4,5%	3,6%	3,7%
Indirecte toegevoegde waarde	9,1	9,6	9,8	10,6	11,7	13,0	13,8	11,9	13,3
In % van totaal in Nederland	2,0%	2,0%	2,0%	2,1%	2,2%	2,3%	2,3%	2,1%	2,3%
Totale toegevoegde waarde zeehavengerelateerde activiteiten	26,6	27,8	29,6	33,0	34,8	37,9	40,4	32,5	35,1
In % van totaal in Nederland	5,7%	5,8%	6,0%	6,4%	6,4%	6,6%	6,8%	5,7%	6,0%
Bruto binnenlands product	465,2	476,9	491,2	513,4	540,2	571,8	594,5	571,1	588,4

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 2-5: Ontwikkeling in zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen in 2002-2010

	Bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aantal bedrijven	3.175	3.157	3.148	3.127	3.136	3.106	3.095	3.036	2.974

Bron: EUR obv LISA

2.2 Economische betekenis per zeehaven

Tabel 2-6: Directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid, toegevoegde waarde en aantal bedrijfsvestigingen per zeehavengebied en zeehaven in 2010

Zeehavengebieden	Werkgelegenheid		Toegevoegde waarde		Bedrijfsvestigingen	
	WP	%	mln Euro	%	aantal	%
Noordelijke zeehavens	8.057	5,0%	1.163	5,3%	349	11,7%
Delfzijl	4.326	2,7%	649	3,0%	139	4,7%
Eemsmond	864	0,5%	165	0,8%	48	1,6%
Harlingen	1.151	0,7%	76	0,3%	74	2,5%
Den Helder	1.715	1,1%	273	1,2%	88	3,0%
Noordzeekanaalgebied	32.823	20,3%	3.735	17,1%	663	22,3%
Amsterdam	14.930	9,2%	1.645	7,5%	284	9,5%
Beverwijk	354	0,2%	46	0,2%	46	1,5%
Velsen/IJmuiden	12.664	7,8%	1.573	7,2%	155	5,2%
Zaanstad	4.875	3,0%	470	2,2%	178	6,0%
Rijn- en Maasmond	106.100	65,5%	13.834	63,3%	1.775	59,7%
Rotterdam	73.529	45,4%	10.257	46,9%	833	28,0%
Schiedam	2.278	1,4%	246	1,1%	74	2,5%
Vlaardingen	2.893	1,8%	259	1,2%	50	1,7%
Maasluis	417	0,3%	47	0,2%	21	0,7%
Overig Rijnmond	7.993	4,9%	805	3,7%	345	11,6%
Dordrecht	3.239	2,0%	381	1,7%	99	3,3%
Drechtse steden	5.535	3,4%	497	2,3%	81	2,7%
Moerdijk	9.429	5,8%	1.276	5,8%	221	7,4%
Scheveningen	786	0,5%	67	0,3%	51	1,7%
waarvan Rotterdam-Rijnmond	87.111	53,8%	11.614	53,2%	1.323	44,5%
Scheldebekken	15.043	9,3%	3.119	14,3%	187	6,3%
Vlissingen	6.201	3,8%	734	3,4%	78	2,6%
Borsele	1.745	1,1%	272	1,2%	26	0,9%
Terneuzen	7.097	4,4%	2.113	9,7%	83	2,8%
Totaal	162.023	100%	21.850	100%	2.974	100%

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 2-7: Indirecte zeehavengerelateerde werkgelegenheid en toegevoegde waarde per zeehavengebied en zeehaven in 2010

Zeehavengebieden	Werkzame personen		Toegevoegde waarde	
	WP	%	mln Euro	%
<i>Noordelijke zeehavens</i>	6.709	6,3%	604	4,6%
Delfzijl	3.684	3,5%	391	2,9%
Eemshaven	635	0,6%	106	0,8%
Harlingen	661	0,6%	43	0,3%
Den Helder	1.729	1,6%	65	0,5%
<i>Noordzeekanaalgebied</i>	21.383	20,2%	2.028	15,3%
Amsterdam	8.798	8,3%	764	5,8%
Beverwijk	303	0,3%	26	0,2%
Velsen/Ijmuiden	9.146	8,6%	987	7,4%
Zaanstad	3.137	3,0%	251	1,9%
<i>Rijn-Maasmond</i>	64.122	60,5%	8.736	65,8%
Rotterdam	43.465	41,0%	6.655	50,2%
Schiedam	1.315	1,2%	127	1,0%
Vlaardingen	1.130	1,1%	121	0,9%
Maassluis	203	0,2%	15	0,1%
Overig Rijnmond	4.047	3,8%	381	2,9%
Dordrecht	2.722	2,6%	370	2,8%
Drechtsteden	3.964	3,7%	400	3,0%
Moerdijk	6.938	6,6%	634	4,8%
Scheveningen	338	0,3%	31	0,2%
waarvan Rotterdam-Rijnmond	50.160	47,4%	7.300	55,0%
<i>Scheldebekken</i>	13.694	12,9%	1.899	14,3%
Vlissingen	3.740	3,5%	401	3,0%
Borsele	2.253	2,1%	318	2,4%
Terneuzen	7.701	7,3%	1.180	8,9%
Totaal Nederlandse zeehavengebieden	105.908	100%	13.267	100%

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 2-8: Totale zeehavengerelateerde werkgelegenheid en toegevoegde waarde, per zeehaven in 2010

Zeehavengebieden	WP			TW (mln. euro)		
	Direct	Indirect	Totaal	Direct	Indirect	Totaal
Noordelijke zeehavens	8.056	6.709	14.765	1.162	604	1.767
Delfzijl	4.326	3.684	8.010	649	391	1.039
Eemshaven	864	635	1.499	165	106	271
Harlingen	1.151	661	1.812	76	43	119
Den Helder	1.715	1.729	3.444	273	64	337
Noordzeekanaalgebied	32.823	21.384	54.207	3.735	2.028	5.763
Amsterdam	14.930	8.798	23.729	1.645	764	2.409
Beverwijk	354	303	657	46	26	72
Velsen/Ijmuiden	12.664	9.146	21.810	1.573	987	2.560
Zaanstad	4.875	3.137	8.011	470	251	722
Rijn-Maasmond	106.100	64.122	170.222	13.834	8.736	22.569
Rotterdam	73.529	43.465	116.994	10.257	6.655	16.912
Schiedam	2.278	1.315	3.593	246	127	373
Vlaardingen	2.893	1.130	4.024	259	121	380
Maassluis	417	203	620	47	15	63
Overig Rijnmond	7.993	4.047	12.040	805	381	1.186
Dordrecht	3.239	2.722	5.960	381	370	751
Drechtsteden	5.535	3.964	9.499	497	400	897
Moerdijk	9.429	6.938	16.367	1.276	634	1.909
Scheveningen	786	338	1.124	67	31	98
waarvan Rotterdam-Rijnmond	87.111	50.160	137.272	11.614	7.300	18.914
Scheldebekken	15.043	13.694	28.737	3.119	1.899	5.018
Vlissingen	6.201	3.740	9.941	734	401	1.135
Borsele	1.745	2.253	3.998	272	318	590
Terneuzen	7.097	7.701	14.799	2.113	1.180	3.293
Totaal	162.023	105.908	267.931	21.849	13.267	35.116

Bron: EUR obv LISA en CBS data

2.3 Economische betekenis per sector

Tabel 2-9: Directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid, toegevoegde waarde en bedrijfsvestigingen per sector in 2010

Hoofdsector en Subsector	Werkgelegenheid		Toegevoegde Waarde		Bedrijfsvestigingen	
	WP	%	mln. Euro	%	aantal	%
Knooppunt	80.373	49,6%	8.506	38,9%	1.249	42,0%
Vervoer	48.207	29,7%	3.150	14,4%	163	5,5%
Zeevaart	6.343	3,9%	604	2,8%	163	5,5%
Binnenvaart	7.570	4,7%	426	2,0%	nvt	nvt
Wegvervoer	32.783	20,2%	1.917	8,8%	nvt	nvt
Spoorvervoer	1.461	0,9%	85	0,4%	nvt	nvt
Pijpleiding	51	0,0%	117	0,5%	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	16.177	10,0%	2.280	10,4%	789	26,5%
Overslag/opslag	15.989	9,9%	3.076	14,1%	297	10,0%
Vestigingsplaats	81.650	50,4%	13.344	61,1%	1.725	58,0%
Industrie	57.664	35,6%	10.869	49,7%	836	28,1%
Voedingsmiddelenindustrie	5.990	3,7%	714	3,3%	104	3,5%
Aardolie industrie	4.359	2,7%	813	3,7%	20	0,7%
Chemische industrie	13.138	8,1%	5.135	23,5%	111	3,7%
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	18.260	11,3%	2.053	9,4%	232	7,8%
Transportmiddelenindustrie	6.215	3,8%	369	1,7%	181	6,1%
Elektriciteitsproductie	3.310	2,0%	1.111	5,1%	28	0,9%
Overig	6.394	3,9%	674	3,1%	160	5,4%
Groothandel	13.844	8,5%	1.306	6,0%	641	21,6%
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	10.141	6,3%	1.169	5,3%	248	8,3%
Totaal	162.023	100,0%	21.850	100,0%	2.974	100,0%

Bron: EUR obv LISA en CBS data

2.4 Private investeringen in Nederlandse Zeehavens

Tabel 2-10 toont het totaal aan private investeringen in zeehavengerelateerde activiteiten in de Nederlandse zeehavengebieden in 2009². Daar waar het CBS de cijfers niet bekend kan maken vanwege geheimhoudingsplicht is een x weergegeven. De gearceerde vakken zijn deeltotalen waarin de niet bekende detailcijfers niet zijn opgenomen.

Tabel 2-10: Private investeringen in zeehavengerelateerde activiteiten in de Nederlandse zeehavengebieden in 2009 (x 1000 Euro excl. BTW in marktprijzen)

Hoofdsector en Subsector	Nederlandse zeehavens	Noordelijke zeehavens	Noordzee-kanaalgebied	Rijn- en Maasmond		Scheldebekken
				Totaal	waarvan Rotterdam-Rijnmond	
Industrie	2.079.806	235.989	578.294	914.475	630.330	351.048
Voedingsmiddelenindustrie	102.303	4.908	50.180	47.215	45.723	x
Aardolie industrie	352.724	0	x	352.724	x	x
Chemische industrie	573.080	75.093	26.673	260.501	x	210.813
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	34.703	x	x	26.317	17.373	8.386
Transportmiddelenindustrie	15.690	3.437	2.595	6.304	5.516	3.353
Elektriciteitsproductie	87.030	x	x	87.030	x	x
Overig	198.102	17.005	39.643	134.382	65.537	7.071
Groothandel	121.135	4.332	36.992	62.991	34.085	16.821
Transport en distributie	1.332.556	138.597	238.307	903.582	860.555	52.070
Zeevaart	596.554	113.805	59.392	404.288	383.452	19.068
Binnenvaart	70.913	4.321	10.655	46.240	36.977	9.697
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	665.089	20.471	168.260	453.054	440.126	23.305
Zakelijke diensten en openbaar bestuur	64.755	541	23.087	39.667	29.852	1.461
Totaal	3.598.252	379.458	876.680	1.920.715	1.554.823	421.400

Bron: CBS (x = niet beschikbaar vanwege geheimhouding)

² De investeringscijfers van het CBS zijn later beschikbaar dan de overige data. In de Havenmonitor 2010 zijn daarom de investeringen in 2009 opgenomen.

Tabel 2-11 toont de verhouding tussen de in 2009 gerealiseerde investeringen in materiële vaste activa van ondernemingen actief in zeehavengerelateerde sectoren en de investeringen in deze sectoren in geheel Nederland.

Tabel 2-11: Private investeringen in zeehavengerelateerde activiteiten in Nederland tov het totaal per sector in 2009 (X 1000 Euro excl. BTW in marktprijzen)

Hoofdsector en Subsector	Nederland totaal	Nederlandse zeehavens	Percentage
Industrie	6.907.836	2.079.806	30%
Voedingsmiddelenindustrie	381.664	102.303	x
Aardolie industrie	452.552	352.724	x
Chemische industrie	1.132.895	573.080	x
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	754.845	34.703	x
Transportmiddelenindustrie	95.487	15.690	16%
Elektriciteitsproductie	1.666.110	87.030	x
Overig	2.424.283	198.102	8%
Groothandel	705.355	121.135	17%
Transport en distributie	3.194.404	1.332.556	42%
Zeevaart	2.004.412	596.554	30%
Binnenvaart	296.222	70.913	24%
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	893.770	665.089	74%
Zakelijke diensten en openbaar bestuur	323.654	64.755	20%
Totaal	11.131.249	3.598.252	32%

Bron: CBS (x = niet beschikbaar vanwege geheimhouding)

3 Economische ontwikkeling per zeehaven en sector

Tabel 3-1: Ontwikkeling directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per zeehaven in 2002-2010

Zeehavens	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Noordelijke zeehavens</i>	8.781	8.619	8.414	8.373	8.052	8.043	8.248	8.170	8.057
Delfzijl	5.311	5.243	5.112	4.980	4.609	4.498	4.690	4.569	4.326
Eemshaven	640	585	615	653	628	670	718	793	864
Harlingen	896	892	856	864	953	1.074	1.063	1.113	1.151
Den Helder	1.934	1.899	1.830	1.877	1.862	1.801	1.777	1.695	1.715
<i>Noordzeekanaalgebied</i>	34.137	33.016	32.047	32.341	33.639	34.401	35.655	33.498	32.823
Amsterdam	14.982	14.594	14.257	14.418	15.877	15.870	17.202	15.451	14.930
Beverwijk	468	450	468	498	478	494	494	407	354
Velsen/IJmuiden	14.176	13.582	13.019	13.273	13.025	13.093	13.027	12.743	12.664
Zaanstad	4.512	4.390	4.303	4.153	4.259	4.944	4.932	4.898	4.875
<i>Rijn-enMaasmond</i>	106.601	106.099	103.293	105.337	107.317	110.548	111.330	107.367	106.100
Rotterdam	73.298	73.435	71.410	73.412	74.845	76.922	77.070	74.223	73.529
Schiedam	2.557	2.569	2.757	2.872	2.865	2.922	2.909	2.579	2.278
Vlaardingen	1.680	1.736	1.611	1.628	1.798	3.024	2.912	2.520	2.893
Maassluis	431	399	401	410	417	421	440	437	417
Overig Rijnmond	8.162	7.684	7.410	7.522	7.772	8.095	8.492	8.237	7.993
Dordrecht	3.496	3.480	3.250	3.142	3.305	3.429	3.487	3.302	3.239
Drechtsteden	5.987	5.708	5.537	5.441	5.392	5.389	5.516	5.593	5.535
Moerdijk	9.254	9.230	9.241	9.405	9.547	9.567	9.734	9.706	9.429
Scheveningen	1.735	1.861	1.677	1.505	1.378	782	771	771	786
waarvan Rotterdam-Rijnmond	86.128	85.821	83.588	85.844	87.696	91.383	91.822	87.996	87.111
<i>Scheldebekken</i>	15.242	14.975	14.805	15.184	15.421	16.123	16.259	15.342	15.043
Vlissingen	6.441	6.242	6.146	6.356	6.608	7.202	7.311	6.443	6.201
Borsele	1.604	1.583	1.626	1.690	1.741	1.770	1.751	1.715	1.745
Terneuzen	7.197	7.150	7.033	7.138	7.072	7.152	7.196	7.184	7.097
<i>Totaal Nederland</i>	164.761	162.709	158.559	161.236	164.429	169.115	171.492	164.377	162.023

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-2: Ontwikkeling directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per zeehaven in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Zeehavens	Toegevoegde Waarde (in mln. euro, in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Noordelijke zeehavens	917	962	1.063	1.211	1.211	1.193	1.341	1.068	1.163
Delfzijl	568	600	690	761	684	660	742	574	649
Eemshaven	87	90	92	107	122	145	144	155	165
Harlingen	58	61	66	73	80	88	87	77	76
Den Helder	204	212	215	270	325	301	369	263	273
Noordzeekanaalgebied	2.706	2.858	3.216	3.567	3.808	3.959	4.088	3.408	3.735
Amsterdam	1.225	1.267	1.368	1.552	1.715	1.804	1.941	1.579	1.645
Beverwijk	44	45	49	62	61	65	78	52	46
Velsen/Ijmuiden	1.127	1.236	1.477	1.621	1.676	1.657	1.599	1.324	1.573
Zaanstad	310	311	322	333	356	433	470	453	470
Rijn-enMaasmond	11.716	12.116	12.987	14.825	15.112	16.449	17.662	13.467	13.834
Rotterdam	8.783	9.193	9.930	11.475	11.499	12.552	13.579	10.116	10.257
Schiedam	326	282	249	267	279	294	308	259	246
Vlaardingen	127	132	141	153	190	295	329	234	259
Maassluis	38	32	34	38	41	47	50	46	47
Overig Rijnmond	626	618	659	721	768	828	915	772	805
Dordrecht	354	351	359	450	499	534	576	364	381
Drechtsteden	429	424	465	513	530	526	552	491	497
Moerdijk	889	924	1.008	1.085	1.187	1.293	1.279	1.119	1.276
Scheveningen	144	159	142	124	118	82	74	66	67
Waarvan Rotterdam-Rijnmond	9.901	10.258	11.014	12.654	12.778	14.015	15.181	11.428	11.614
Scheldebekken	2.125	2.217	2.547	2.778	2.953	3.296	3.450	2.597	3.119
Vlissingen	538	537	587	644	709	794	838	668	734
Borsele	228	254	285	372	375	416	447	316	272
Terneuzen	1.359	1.426	1.676	1.761	1.869	2.086	2.166	1.613	2.113
Totaal Nederland	17.464	18.152	19.813	22.381	23.084	24.898	26.542	20.540	21.850

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-3: Ontwikkeling directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per zeehaven in 2002-2010

Zeehavens	Bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Noordelijke zeehavens</i>	372	375	373	367	354	334	342	348	349
Delfzijl	130	141	143	144	141	132	140	142	139
Eemshaven	50	45	43	39	39	38	38	45	48
Harlingen	70	70	71	69	68	69	69	73	74
Den Helder	122	119	116	115	106	95	95	88	88
<i>Noordzeekanaalgebied</i>	761	751	749	744	740	735	727	691	663
Amsterdam	297	297	300	295	303	320	311	298	284
Beverwijk	70	64	65	67	63	54	52	48	46
Velsen/IJmuiden	193	192	189	191	185	176	175	163	155
Zaanstad	201	198	195	191	189	185	189	182	178
<i>Rijn-enMaasmond</i>	1.886	1.875	1.865	1.859	1.878	1.866	1.852	1.822	1.775
Rotterdam	926	907	889	883	892	878	857	835	833
Schiedam	81	80	80	77	75	76	79	77	74
Vlaardingen	57	58	60	59	56	54	51	51	50
Maassluis	23	22	21	22	24	24	24	22	21
Overig Rijnmond	364	366	369	374	382	379	375	354	345
Dordrecht	84	86	85	84	85	87	91	97	99
Drechtsteden	83	85	85	79	77	75	78	82	81
Moerdijk	227	232	237	241	245	249	254	259	221
Scheveningen	41	39	39	40	42	44	43	45	51
Waarvan Rotterdam-Rijnmond	1.451	1.433	1.419	1.415	1.429	1.411	1.386	1.339	1.323
<i>Scheldedebekken</i>	156	156	161	157	164	171	174	175	187
Vlissingen	63	64	65	66	69	71	75	74	78
Borsele	18	19	22	22	22	25	25	24	26
Terneuzen	75	73	74	69	73	75	74	77	83
<i>Totaal Nederland</i>	3.175	3.157	3.148	3.127	3.136	3.106	3.095	3.036	2.974

Bron: EUR obv LISA

3.1 Economische indicatoren per zeehaven per sector (direct)

Binnen de onderzoeksmethode wordt een verband gelegd tussen de SBI-codes die het CBS hanteert en de functionele uitsplitsing naar zeehavengerelateerde activiteiten. Onderstaande Tabel 3-4 verduidelijkt dit verband. Voor een uitgebreide lijst SBI codes zie bijlage 2.

Tabel 3-4: Overzicht SBI-sector-indeling en codering

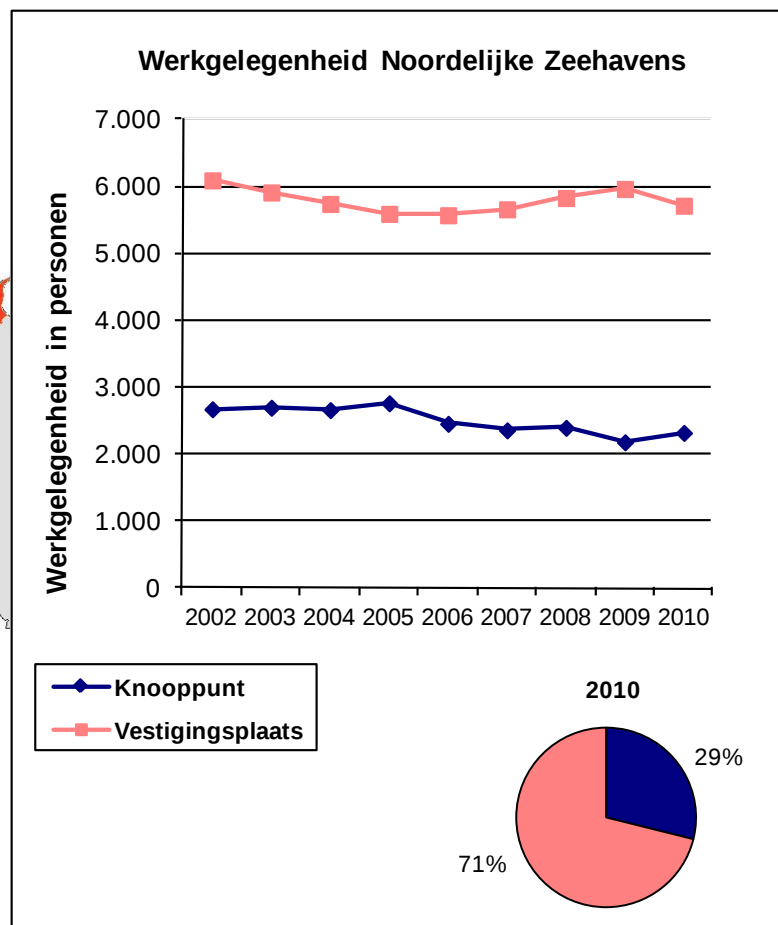
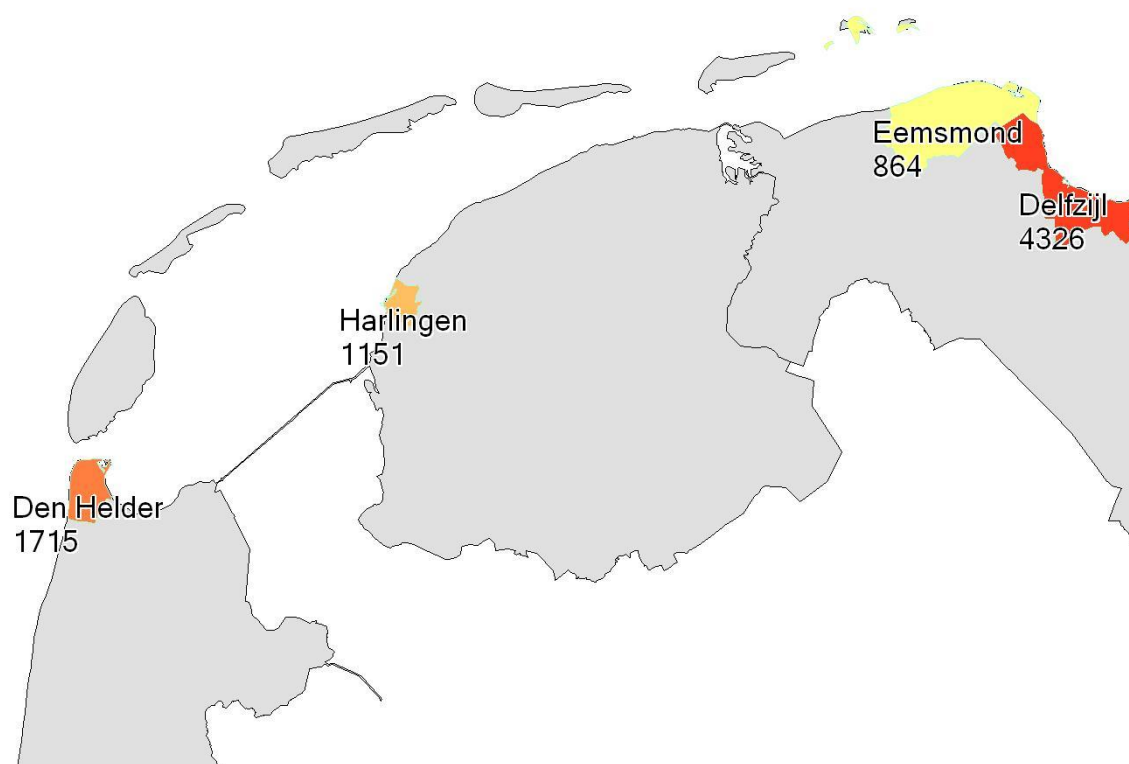
Hoofdsector en Subsector	Code (SBI '08)
Knooppunt	
Vervoer	49 t/m 52
Zeevaart	5010, 5020
Binnenvaart	5030, 5040
Wegvervoer	4941
Spoorvervoer	4920
Pijpleiding	4950
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	5222, 5229
Overslag/opslag	5210, 5224
Vestigingsplaats	
Industrie	03 t/m 43
Voedingsmiddelenindustrie	03, 10
Aardolie industrie	19
Chemische industrie	20
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	24, 25
Transportmiddelenindustrie	29, 30
Elektriciteitsproductie	35
Overig	06, 08, 09, 16, 17, 23, 26, 28, 38 en 42
Groothandel	45 en 46
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	77, 80, 81, 84, 94

Bron: EUR, op basis van CBS gegevens

In deze paragraaf wordt voor alle zeehavens aan de hand van bovenstaande sectorale indeling het belang per sector bepaald voor de periode 2002-2010.

Werkgelegenheid

Noordelijke Zeehavens

Tabel 3-5: Noordelijke Zeehavens: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	2.686	2.705	2.671	2.778	2.478	2.380	2.417	2.203	2.340
Vervoer	2.023	2.076	2.000	1.984	1.663	1.616	1.619	1.442	1.558
Zeevaart	1.405	1.562	1.557	1.422	1.088	989	997	967	930
Binnenvaart	149	149	149	153	154	159	160	163	170
Wegvervoer	463	358	288	402	413	462	456	306	451
Spoorvervoer	6	6	6	8	7	6	7	6	7
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	324	288	311	402	411	403	427	436	466
Overslag/opslag	339	341	359	392	404	361	370	326	316
Vestigingsplaats	6.096	5.915	5.743	5.595	5.574	5.663	5.832	5.967	5.717
Industrie	4.527	4.334	4.198	4.134	4.068	4.140	4.231	4.434	4.364
Voedingsmiddelenindustrie	277	261	253	241	247	256	252	283	269
Aardolie industrie	54	54	54	58	56	57	69	91	81
Chemische industrie	1.276	1.254	1.252	1.216	1.163	1.196	1.236	1.246	1.270
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	1.138	1.053	1.037	1.020	984	1.008	1.030	1.056	971
Transportmiddelenindustrie	541	498	441	414	404	424	502	651	660
Elektriciteitsproductie	157	159	157	146	146	159	151	159	182
Overig	1.084	1.056	1.004	1.040	1.067	1.040	991	951	932
Groothandel	654	682	707	695	699	760	805	744	598
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	914	899	839	767	808	763	796	789	755
Totaal	8.781	8.619	8.414	8.373	8.052	8.043	8.248	8.170	8.057

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-6: Delfzijl: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	1.745	1.760	1.738	1.718	1.341	1.199	1.271	1.161	1.193
Vervoer	1.447	1.476	1.449	1.413	1.052	942	967	836	856
Zeevaart	1.154	1.261	1.282	1.201	852	734	740	703	690
Binnenvaart	11	9	8	8	7	8	7	7	10
Wegvervoer	277	201	156	200	189	197	216	124	154
Spoorvervoer	5	4	3	4	4	3	3	2	3
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	134	120	111	100	76	96	133	177	175
Overslag/opslag	164	165	178	206	213	162	171	149	161
Vestigingsplaats	3.566	3.483	3.374	3.262	3.268	3.298	3.419	3.409	3.133
Industrie	2.744	2.634	2.546	2.504	2.465	2.517	2.619	2.707	2.624
Voedingsmiddelenindustrie	0	0	0	0	1	2	2	1	4
Aardolie industrie	54	54	54	58	56	57	69	91	81
Chemische industrie	1.274	1.246	1.225	1.190	1.140	1.170	1.206	1.222	1.267
Basismetale- en metaalproductenindustrie	856	809	800	791	755	773	782	754	651
Transportmiddelenindustrie	308	274	229	223	216	228	280	370	356
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	253	252	238	243	298	287	280	271	266
Groothandel	409	444	450	431	418	405	403	335	185
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	413	406	379	327	385	377	398	366	324
Totaal	5.311	5.243	5.112	4.980	4.609	4.498	4.690	4.569	4.326

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-7: Eemshaven: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	149	143	152	190	194	227	242	192	237
Vervoer	45	41	49	76	57	91	110	78	146
Zeevaart	1	8	16	16	16	15	15	16	17
Binnenvaart	1	1	1	1	2	5	5	3	3
Wegvervoer	41	31	30	56	37	69	88	57	123
Spoorvervoer	1	1	2	3	2	2	2	3	3
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	25	26	23	29	50	38	35	36	34
Overslag/opslag	79	77	80	84	88	98	97	79	58
Vestigingsplaats	491	442	464	463	434	444	476	601	627
Industrie	266	228	243	247	232	263	272	349	374
Voedingsmiddelenindustrie	2	2	2	0	0	0	7	30	29
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	2	8	27	26	23	25	27	21	0
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	47	4	0	0	1	1	15	66	87
Transportmiddelenindustrie	5	5	4	2	2	0	1	2	0
Elektriciteitsproductie	157	159	157	146	146	159	151	159	182
Overig	53	50	53	73	60	78	72	71	77
Groothandel	128	127	132	124	122	132	147	171	173
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	97	87	89	92	80	48	57	82	81
Totaal	640	585	615	653	628	670	718	793	864

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-8: Harlingen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	389	388	370	420	473	505	463	437	471
Vervoer	331	332	310	359	413	447	404	383	415
Zeevaart	166	178	181	187	204	227	226	229	208
Binnenvaart	32	34	36	39	40	41	43	49	52
Wegvervoer	134	120	93	132	169	178	136	106	156
Spoorvervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	19	17	19	23	23	24	25	25	29
Overslag/opslag	39	39	41	39	36	35	35	29	27
Vestigingsplaats	507	503	486	444	481	569	600	676	680
Industrie	347	342	325	293	311	350	368	443	466
Voedingsmiddelenindustrie	163	153	144	134	140	148	139	149	136
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Basismetale- en metaalproductenindustrie	10	15	17	16	18	25	23	24	23
Transportmiddelenindustrie	131	126	122	109	115	131	155	212	237
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	44	48	43	34	38	47	50	58	70
Groothandel	57	58	67	73	91	129	137	127	125
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	104	104	94	77	79	90	95	106	90
Totaal	896	892	856	864	953	1.074	1.063	1.113	1.151

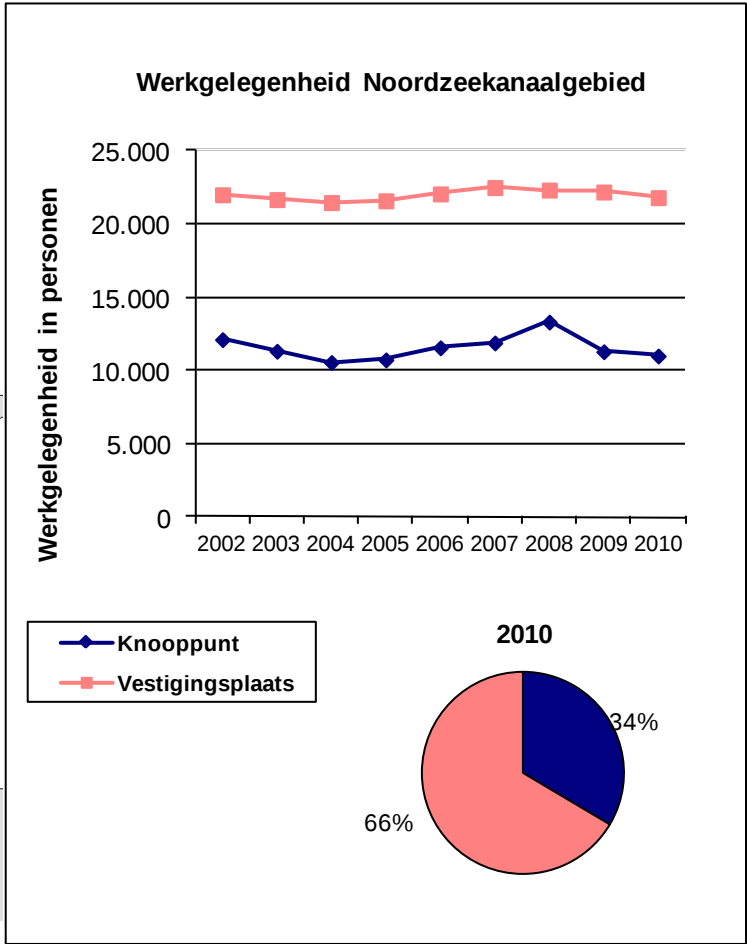
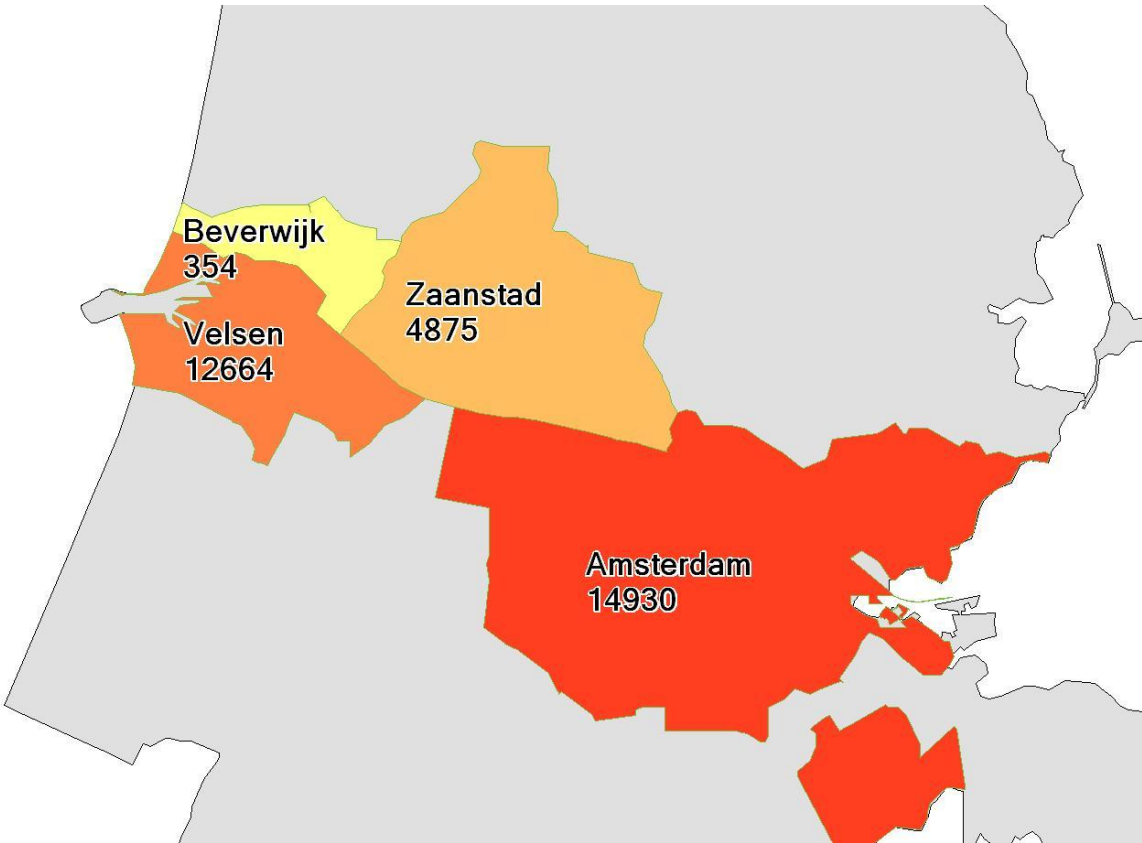
Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-9: Den Helder: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	403	413	411	450	470	449	441	413	439
Vervoer	200	227	192	137	141	137	139	145	141
Zeevaart	84	116	79	18	17	13	16	20	16
Binnenvaart	105	105	105	105	105	105	105	105	105
Wegvervoer	10	6	8	13	18	18	17	19	18
Spoorvervoer	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	146	126	158	250	263	245	234	199	229
Overslag/opslag	58	60	61	64	67	67	68	69	70
Vestigingsplaats	1.532	1.486	1.420	1.427	1.392	1.352	1.336	1.282	1.276
Industrie	1.170	1.131	1.085	1.090	1.060	1.010	973	936	901
Voedingsmiddelenindustrie	112	106	108	107	106	106	104	102	101
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Chemische industrie	0	0	0	0	0	2	3	3	3
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	226	226	221	213	210	209	210	213	210
Transportmiddelenindustrie	98	94	86	80	73	65	67	68	67
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	735	706	671	691	672	629	589	551	520
Groothandel	61	53	58	66	68	94	118	112	115
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	301	302	278	271	264	249	246	235	261
Totaal	1.934	1.899	1.830	1.877	1.862	1.801	1.777	1.695	1.715

Bron: EUR obv LISA

Noordzeekanaalgebied

Tabel 3-10: Noordzeekanaalgebied: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	12.122	11.331	10.563	10.739	11.567	11.896	13.320	11.297	11.005
Vervoer	6.957	6.399	5.636	5.740	6.687	6.611	7.978	5.953	5.457
Zeevaart	1.029	1.012	978	1.102	1.220	1.330	1.270	1.172	1.143
Binnenvaart	965	811	800	783	832	838	887	940	859
Wegvervoer	4.852	4.478	3.767	3.775	4.525	4.335	5.689	3.720	3.345
Spoorvervoer	112	98	90	81	111	109	133	122	110
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	1.961	1.833	1.758	1.719	1.672	1.738	1.726	1.674	1.777
Overslag/opslag	3.204	3.100	3.169	3.280	3.208	3.547	3.616	3.669	3.771
Vestigingsplaats	22.015	21.685	21.484	21.602	22.072	22.505	22.335	22.202	21.818
Industrie	17.179	16.743	16.445	16.466	16.257	16.183	16.147	16.202	15.939
Voedingsmiddelenindustrie	1.915	1.789	1.709	1.762	1.871	1.968	1.941	1.957	1.941
Aardolie industrie	204	203	200	201	202	166	133	150	193
Chemische industrie	2.051	2.096	2.134	2.095	1.982	1.931	1.862	1.698	1.601
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	11.205	10.792	10.527	10.508	10.294	10.192	10.265	10.521	10.489
Transportmiddelenindustrie	464	473	444	490	497	467	465	434	400
Elektriciteitsproductie	336	363	402	400	402	416	428	378	268
Overig	1.005	1.029	1.029	1.012	1.010	1.043	1.053	1.065	1.048
Groothandel	2.713	2.746	2.773	2.728	2.831	2.866	2.849	2.909	2.969
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	2.124	2.196	2.267	2.408	2.984	3.457	3.340	3.090	2.911
Totaal	34.137	33.016	32.047	32.341	33.639	34.401	35.655	33.498	32.823

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-11: Amsterdam: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	9.198	8.683	8.178	8.071	8.913	8.632	10.189	8.712	8.299
Vervoer	5.893	5.396	4.790	4.565	5.536	5.308	6.776	5.181	4.670
Zeevaart	846	828	791	923	1.023	1.020	1.024	932	913
Binnenvaart	811	668	687	628	666	702	717	831	699
Wegvervoer	4.159	3.834	3.246	2.967	3.767	3.504	4.933	3.316	2.970
Spoorvervoer	77	67	66	48	80	83	102	104	87
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	1.425	1.366	1.304	1.257	1.233	1.250	1.250	1.259	1.357
Overslag/opslag	1.880	1.921	2.085	2.249	2.145	2.074	2.164	2.273	2.273
Vestigingsplaats	5.784	5.911	6.079	6.347	6.965	7.239	7.013	6.739	6.631
Industrie	3.119	3.102	3.160	3.257	3.178	2.981	2.891	2.777	2.748
Voedingsmiddelenindustrie	355	285	250	272	252	256	254	257	273
Aardolie industrie	163	167	167	167	167	134	102	115	143
Chemische industrie	1.406	1.432	1.460	1.450	1.421	1.371	1.338	1.259	1.166
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	549	557	553	559	490	364	332	329	381
Transportmiddelenindustrie	225	235	239	271	265	232	241	228	220
Elektriciteitsproductie	122	149	188	186	188	202	213	187	158
Overig	301	279	304	353	397	423	412	404	407
Groothandel	1.135	1.168	1.164	1.185	1.371	1.440	1.411	1.463	1.494
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	1.531	1.642	1.756	1.905	2.416	2.819	2.712	2.500	2.390
Totaal	14.982	14.594	14.257	14.418	15.877	15.870	17.202	15.451	14.930

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-12: Beverwijk: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	88	86	92	107	115	145	141	73	68
Vervoer	18	20	30	50	56	67	60	26	24
Zeevaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Binnenvaart	3	5	6	6	5	5	5	4	2
Wegvervoer	15	16	23	43	51	61	54	22	22
Spoorvervoer	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	21	19	17	18	18	17	16	12	12
Overslag/opslag	49	46	45	39	42	61	65	35	32
Vestigingsplaats	380	364	376	391	363	349	353	334	286
Industrie	172	164	170	188	158	138	137	128	115
Voedingsmiddelenindustrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aardolie industrie	38	32	29	30	32	28	29	30	28
Chemische industrie	0	1	3	3	3	1	1	1	1
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	56	50	54	67	51	38	33	25	21
Transportmiddelenindustrie	6	8	13	14	11	9	8	7	4
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	72	72	72	74	62	62	67	66	61
Groothandel	176	171	182	178	173	175	173	155	126
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	32	30	23	25	32	37	43	52	46
Totaal	468	450	468	498	478	494	494	407	354

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-13: Velsen/IJmuiden: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	1.557	1.455	1.316	1.623	1.520	1.634	1.501	987	1.005
Vervoer	972	901	750	1.070	1.019	1.095	1.005	614	636
Zeevaart	170	172	175	165	160	209	146	142	132
Binnenvaart	129	118	86	130	145	116	148	82	135
Wegvervoer	638	581	465	742	683	745	682	372	347
Spoorvervoer	34	30	24	33	31	25	30	18	22
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	416	389	373	380	350	376	360	301	300
Overslag/opslag	170	166	193	174	151	162	136	72	70
Vestigingsplaats	12.619	12.126	11.704	11.650	11.505	11.460	11.527	11.756	11.660
Industrie	11.387	10.939	10.573	10.560	10.430	10.433	10.512	10.721	10.589
Voedingsmiddelenindustrie	131	132	135	144	135	96	105	117	108
Aardolie industrie	4	4	4	4	4	4	3	6	22
Chemische industrie	257	261	260	257	241	255	214	133	136
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	10.275	9.839	9.521	9.536	9.433	9.445	9.553	9.842	9.777
Transportmiddelenindustrie	83	70	37	43	46	53	51	44	36
Elektriciteitsproductie	214	214	214	214	214	214	215	192	110
Overig	423	419	401	363	357	368	373	389	401
Groothandel	723	719	699	665	619	587	600	646	693
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	509	469	433	425	456	440	415	388	378
Totaal	14.176	13.582	13.019	13.273	13.025	13.093	13.027	12.743	12.664

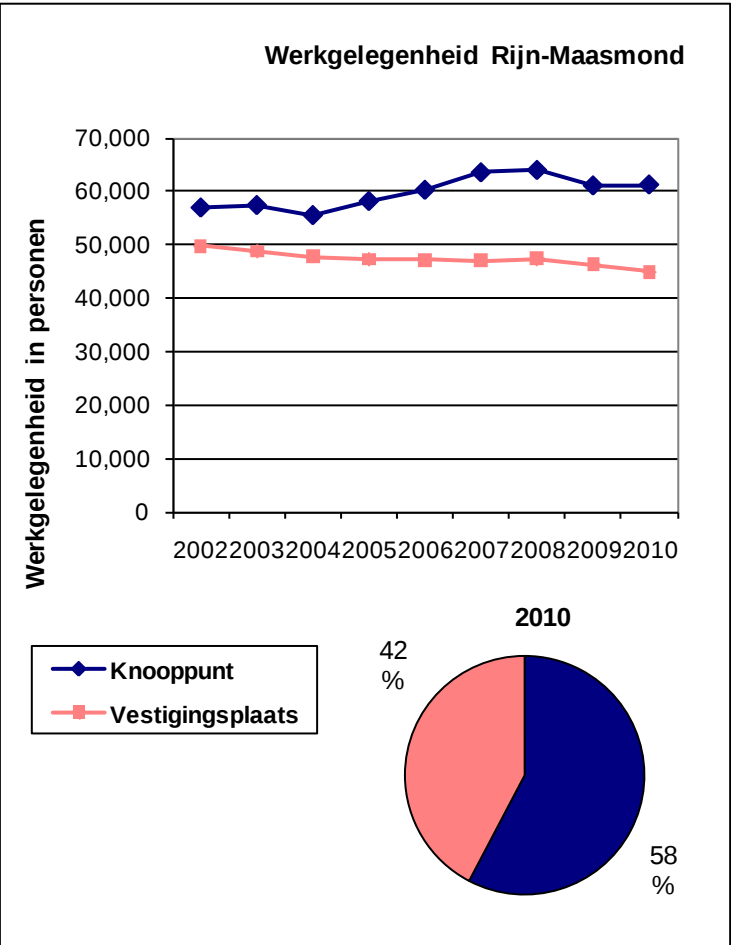
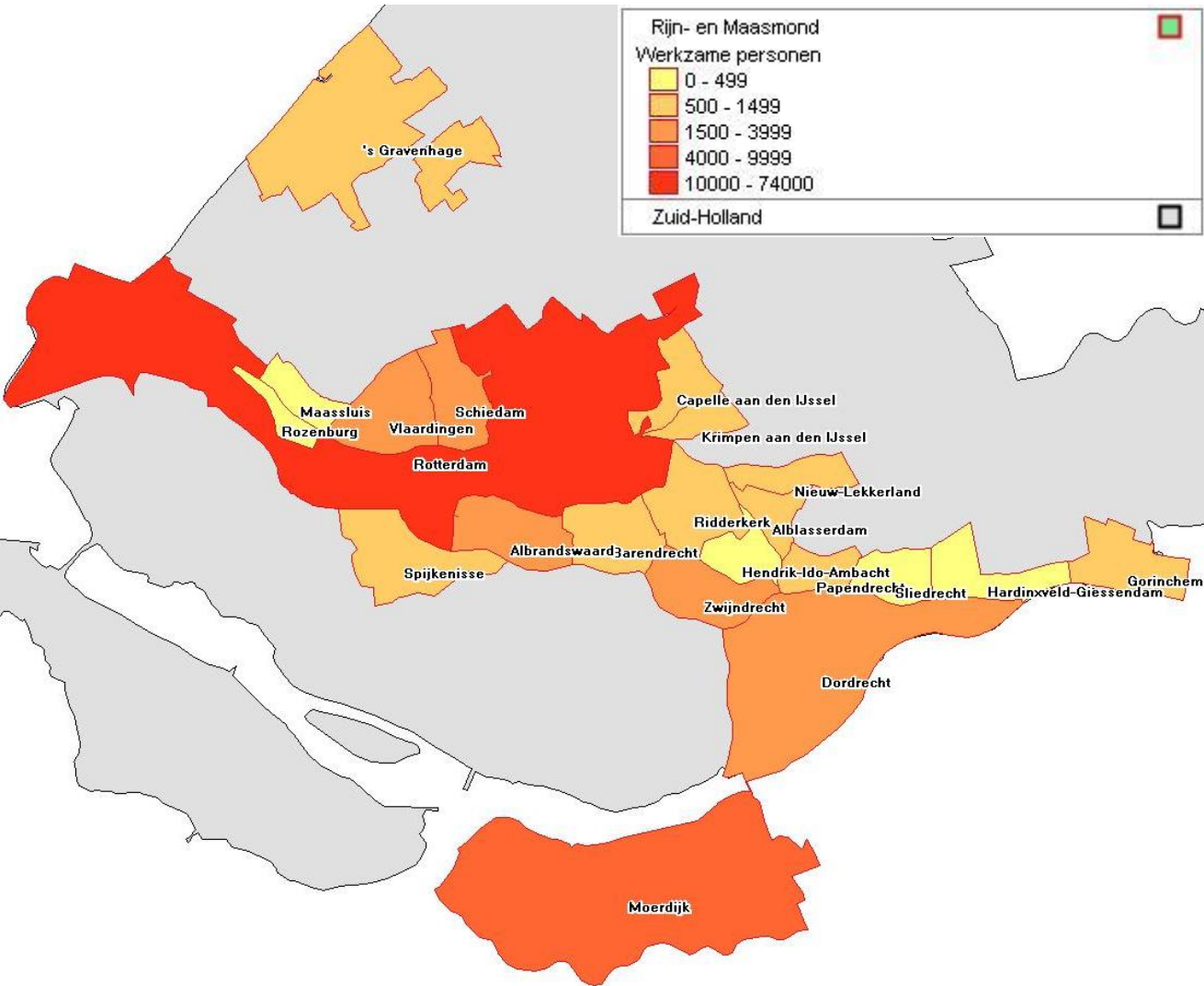
Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-14: Zaanstad: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	1.278	1.107	977	938	1.019	1.486	1.489	1.524	1.633
Vervoer	74	81	66	55	77	141	137	132	127
Zeevaart	14	12	13	15	38	102	101	99	98
Binnenvaart	21	21	20	19	16	15	17	23	23
Wegvervoer	40	48	33	22	24	25	19	10	6
Spoorvervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	100	60	65	65	71	95	101	103	109
Overslag/opslag	1.104	966	846	818	871	1.250	1.251	1.289	1.397
Vestigingsplaats	3.233	3.283	3.326	3.214	3.240	3.458	3.443	3.374	3.242
Industrie	2.502	2.539	2.542	2.462	2.492	2.632	2.607	2.577	2.488
Voedingsmiddelenindustrie	1.429	1.373	1.324	1.346	1.484	1.617	1.582	1.583	1.560
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	388	402	411	385	318	305	310	306	299
Basismetale- en metaalproductenindustrie	325	346	400	346	321	346	348	326	310
Transportmiddelenindustrie	151	160	156	162	175	173	166	155	141
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	209	259	252	222	194	191	202	207	179
Groothandel	679	689	729	700	669	666	666	646	656
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	53	55	55	53	80	161	170	151	98
Totaal	4.512	4.390	4.303	4.153	4.259	4.944	4.932	4.898	4.875

Bron: EUR obv LISA

Rijn- en Maasmond

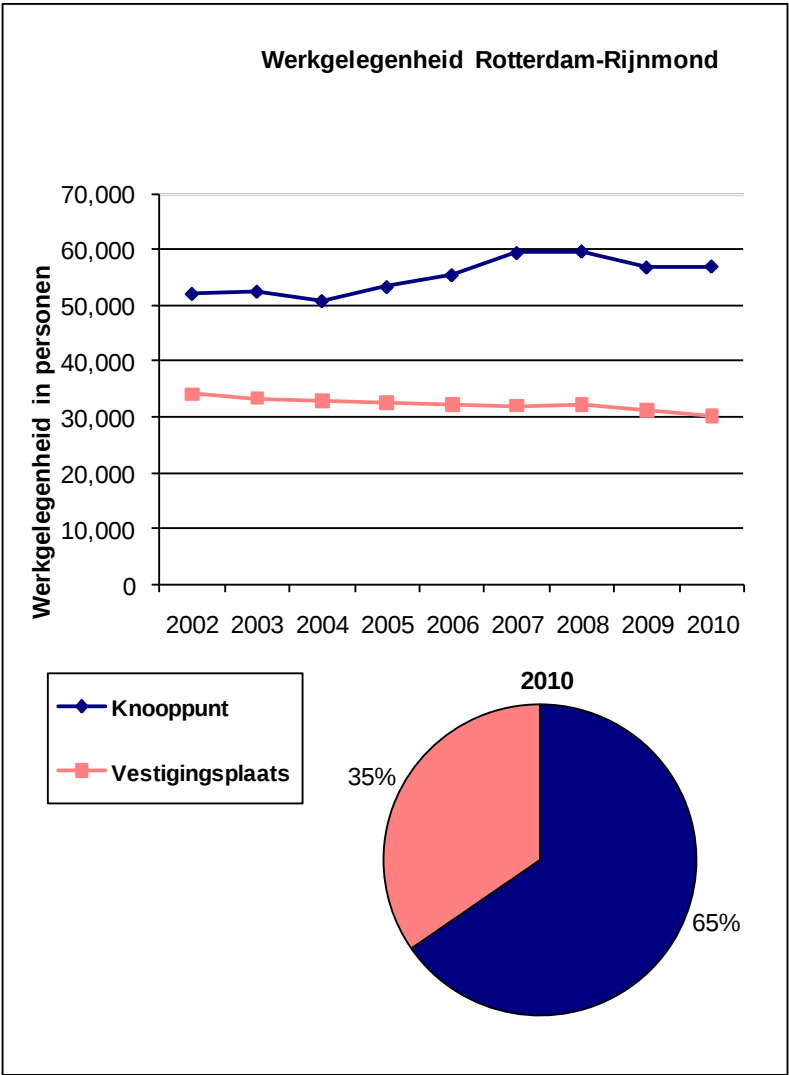
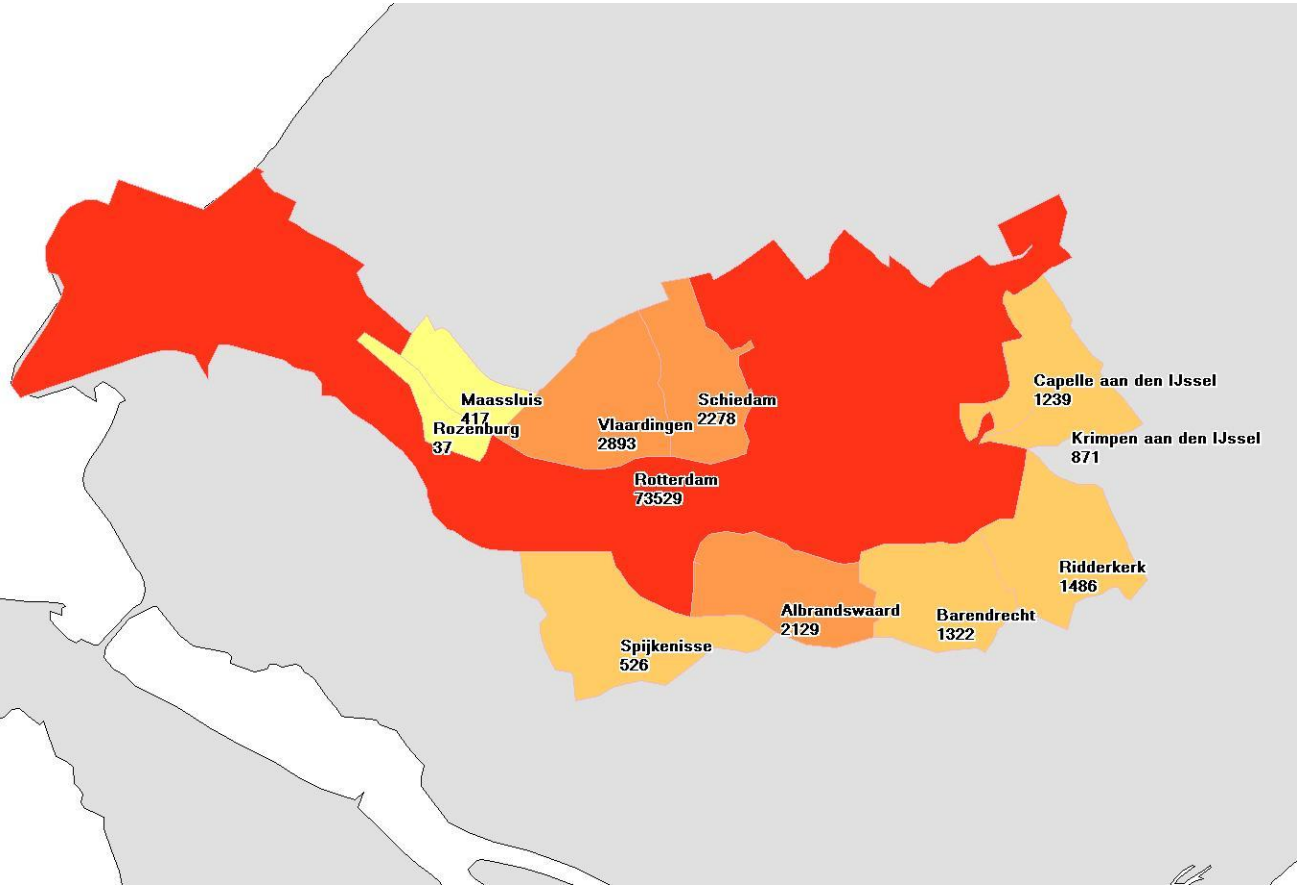

Tabel 3-15: Rijn- en Maasmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	56.876	57.339	55.449	58.097	60.199	63.486	63.931	61.024	61.199
Vervoer	33.878	34.946	32.859	35.083	36.787	39.570	39.513	37.059	37.614
Zeevaart	4.605	4.874	4.629	4.509	4.637	4.510	4.336	4.263	4.160
Binnenvaart	6.483	6.317	6.181	6.271	5.972	6.235	5.845	5.712	6.210
Wegvervoer	21.374	22.397	20.749	22.964	24.890	27.622	28.049	25.875	25.873
Spoorvervoer	1.344	1.287	1.232	1.274	1.226	1.143	1.230	1.158	1.321
Pijpleiding	73	71	68	65	63	60	53	51	51
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	11.923	11.548	11.583	11.648	11.925	12.317	12.480	12.299	12.506
Overslag/opslag	11.076	10.846	11.008	11.366	11.487	11.600	11.939	11.666	11.079
Vestigingsplaats	49.725	48.760	47.844	47.240	47.118	47.062	47.399	46.344	44.901
Industrie	33.276	32.372	31.247	30.252	29.728	29.523	29.958	29.634	28.975
Voedingsmiddelenindustrie	3.302	3.252	3.444	3.594	3.566	3.604	3.518	3.383	3.271
Aardolie industrie	3.374	3.351	3.337	3.291	3.253	3.386	3.550	3.616	3.653
Chemische industrie	7.844	7.608	7.373	7.287	7.368	7.233	7.004	6.664	6.444
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	6.403	6.075	5.814	5.537	5.657	5.851	5.993	5.748	5.420
Transportmiddelenindustrie	4.892	4.346	3.595	3.291	3.303	3.407	3.746	3.989	4.004
Elektriciteitsproductie	2.013	2.219	2.308	2.071	1.915	1.900	2.018	2.123	2.254
Overig	5.449	5.523	5.377	5.181	4.668	4.144	4.130	4.113	3.929
Groothandel	9.763	9.547	9.771	10.067	10.356	10.373	10.279	10.247	10.071
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	6.685	6.841	6.826	6.922	7.034	7.167	7.162	6.463	5.855
Totaal	106.601	106.099	103.293	105.337	107.317	110.548	111.330	107.367	106.100

Bron: EUR obv LISA

Rotterdam-Rijnmond

Tabel 3-16: Rotterdam-Rijnmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	52.081	52.477	50.798	53.302	55.425	59.390	59.672	56.803	56.982
Vervoer	32.177	33.182	31.343	33.613	35.431	38.834	38.640	36.214	36.635
Zeevaart	4.155	4.241	4.159	4.204	4.367	4.254	3.997	3.860	3.751
Binnenvaart	6.337	6.202	6.064	6.174	5.873	6.194	5.811	5.677	6.161
Wegvervoer	20.310	21.417	19.853	21.930	23.933	27.184	27.551	25.470	25.357
Spoorvervoer	1.304	1.251	1.199	1.240	1.195	1.142	1.228	1.157	1.316
Pijpleiding	73	71	68	65	63	60	53	51	51
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	10.816	10.510	10.568	10.598	10.829	11.257	11.428	11.241	11.449
Overslag/opslag	9.088	8.786	8.888	9.091	9.165	9.299	9.605	9.348	8.898
Vestigingsplaats	34.047	33.344	32.790	32.542	32.271	31.993	32.150	31.193	30.130
Industrie	22.345	21.648	20.817	20.119	19.500	19.222	19.519	19.274	18.843
Voedingsmiddelenindustrie	2.557	2.522	2.739	2.912	2.868	2.898	2.803	2.630	2.521
Aardolie industrie	3.222	3.192	3.163	3.111	3.071	3.196	3.356	3.409	3.432
Chemische industrie	5.181	5.029	4.924	4.873	4.851	4.675	4.495	4.377	4.277
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	3.243	2.984	2.727	2.707	2.837	3.024	3.249	3.163	2.937
Transportmiddelenindustrie	2.922	2.449	1.782	1.453	1.511	1.613	1.690	1.710	1.703
Elektriciteitsproductie	1.955	2.159	2.243	1.994	1.851	1.841	1.958	2.051	2.163
Overig	3.267	3.314	3.241	3.069	2.513	1.976	1.970	1.935	1.812
Groothandel	6.625	6.591	6.874	7.177	7.387	7.322	7.213	7.142	7.012
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	5.078	5.106	5.100	5.247	5.385	5.450	5.419	4.778	4.275
Totaal	86.128	85.821	83.588	85.844	87.696	91.383	91.822	87.996	87.111

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-17: Rotterdam: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	47.828	48.232	46.613	49.002	50.815	53.373	53.612	51.099	50.749
Vervoer	31.258	32.233	30.606	32.818	34.390	36.532	36.407	34.282	34.237
Zeevaart	3.639	3.774	3.709	3.732	3.734	3.489	3.239	3.106	3.016
Binnenvaart	6.227	6.071	5.958	6.059	5.764	5.982	5.625	5.495	5.959
Wegvervoer	20.018	21.070	19.675	21.724	23.640	25.894	26.299	24.512	23.938
Spoorvervoer	1.302	1.246	1.196	1.238	1.189	1.107	1.191	1.119	1.275
Pijpleiding	73	71	68	65	63	60	53	51	51
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	7.988	7.786	7.783	7.786	7.966	8.240	8.266	8.155	8.315
Overslag/opslag	8.583	8.214	8.224	8.399	8.459	8.601	8.939	8.662	8.198
Vestigingsplaats	25.470	25.203	24.797	24.411	24.030	23.549	23.459	23.125	22.780
Industrie	17.951	17.893	17.537	16.929	16.300	15.865	15.858	15.755	15.645
Voedingsmiddelenindustrie	2.242	2.224	2.415	2.612	2.622	2.654	2.562	2.376	2.248
Aardolie industrie	3.148	3.153	3.160	3.110	3.071	3.196	3.356	3.409	3.432
Chemische industrie	4.891	4.768	4.711	4.729	4.708	4.482	4.286	4.193	4.087
Basismetale- en metaalproductenindustrie	1.736	1.543	1.269	1.120	1.167	1.307	1.380	1.349	1.331
Transportmiddelenindustrie	1.530	1.494	1.275	1.054	1.103	1.173	1.160	1.107	1.075
Elektriciteitsproductie	1.919	2.086	2.114	1.847	1.731	1.749	1.874	1.993	2.128
Overig	2.487	2.627	2.595	2.459	1.900	1.305	1.243	1.330	1.346
Groothandel	3.566	3.456	3.535	3.663	3.757	3.630	3.543	3.570	3.551
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	3.954	3.854	3.726	3.819	3.973	4.055	4.058	3.800	3.585
Totaal	73.298	73.435	71.410	73.412	74.845	76.922	77.070	74.223	73.529

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-18: Schiedam: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	231	200	163	152	156	185	211	196	200
Vervoer	33	48	25	16	12	11	10	21	42
Zeevaart	4	3	3	3	2	2	2	4	5
Binnenvaart	8	10	6	5	5	5	4	4	1
Wegvervoer	21	34	16	8	5	4	3	12	36
Spoorvervoer	1	1	0	0	0	0	0	0	1
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	187	141	128	126	134	165	192	166	151
Overslag/opslag	11	11	10	10	10	10	10	9	7
Vestigingsplaats	2.326	2.369	2.595	2.720	2.709	2.737	2.698	2.383	2.079
Industrie	1.205	1.143	1.093	1.078	1.121	1.196	1.263	1.253	1.196
Voedingsmiddelenindustrie	0	0	36	72	72	71	71	101	130
Aardolie industrie	74	39	4	2	0	0	0	0	0
Chemische industrie	86	86	43	0	0	0	10	27	31
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	342	357	355	335	328	339	362	355	316
Transportmiddelenindustrie	321	290	268	262	291	299	290	279	281
Elektriciteitsproductie	36	48	59	59	61	56	47	22	0
Overig	346	323	329	349	371	431	484	470	439
Groothandel	480	483	630	697	646	620	565	552	540
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	641	744	873	946	942	922	870	579	343
Totaal	2.557	2.569	2.757	2.872	2.865	2.922	2.909	2.579	2.278

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-19: Vlaardingen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	572	637	518	633	853	2.016	1.893	1.602	2.069
Vervoer	316	375	197	242	456	1.710	1.662	1.352	1.813
Zeevaart	0	0	0	0	125	251	260	254	250
Binnenvaart	43	59	33	42	38	140	117	115	139
Wegvervoer	271	312	162	198	288	1.285	1.249	946	1.383
Spoorvervoer	1	3	2	2	5	34	37	37	41
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	62	65	63	72	68	54	53	57	58
Overslag/opslag	195	197	259	320	329	253	179	194	199
Vestigingsplaats	1.108	1.099	1.093	995	945	1.008	1.019	918	824
Industrie	891	888	876	768	702	767	793	672	576
Voedingsmiddelenindustrie	188	188	181	127	78	77	74	67	61
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	34	32	57	57	56	88	89	55	53
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	438	447	455	465	489	527	554	486	415
Transportmiddelenindustrie	172	167	128	57	23	22	21	20	16
Elektriciteitsproductie	0	0	8	15	12	10	9	6	4
Overig	60	55	49	48	46	45	47	38	28
Groothandel	180	174	179	189	206	204	178	187	188
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	37	38	38	39	37	37	48	60	61
Totaal	1.680	1.736	1.611	1.628	1.798	3.024	2.912	2.520	2.893

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-20: Maassluis: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	183	156	160	159	160	168	173	180	196
Vervoer	35	35	35	34	33	33	30	28	29
Zeevaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Binnenvaart	35	35	35	34	33	33	30	28	29
Wegvervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spoorvervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	148	121	125	125	127	135	143	152	168
Overslag/opslag	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vestigingsplaats	249	243	241	251	258	254	267	258	221
Industrie	140	134	134	135	149	160	178	184	161
Voedingsmiddelenindustrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Basismetale- en metaalproductenindustrie	111	104	103	103	110	115	114	120	114
Transportmiddelenindustrie	3	2	2	2	7	11	29	47	47
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	26	28	29	30	33	35	35	18	0
Groothandel	42	38	36	37	32	27	25	24	23
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	67	71	72	80	77	67	65	50	38
Totaal	431	399	401	410	417	421	440	437	417

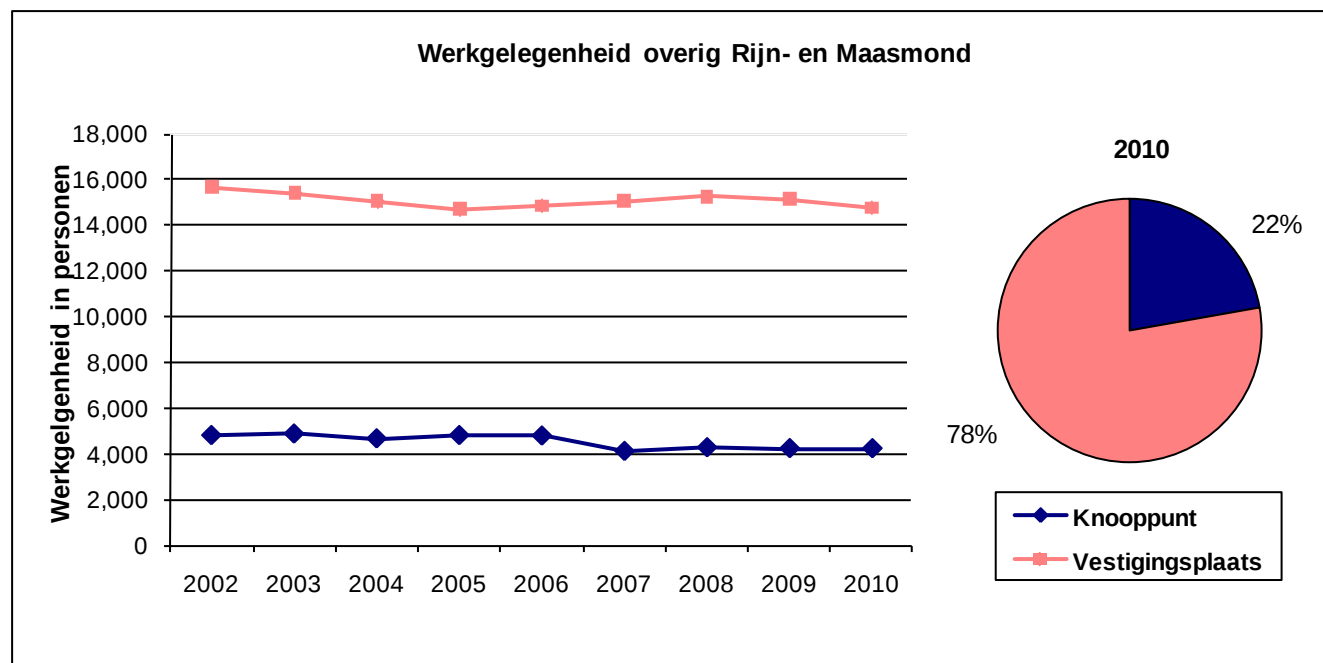
Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-21: Overig Rijnmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	3.267	3.253	3.345	3.356	3.441	3.649	3.783	3.727	3.767
Vervoer	536	491	480	503	540	548	531	531	515
Zeevaart	513	465	448	469	507	513	496	497	480
Binnenvaart	24	27	33	34	33	35	35	35	35
Wegvervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spoorvervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	2.432	2.397	2.470	2.490	2.535	2.665	2.775	2.712	2.759
Overslag/opslag	299	365	395	363	367	436	478	485	494
Vestigingsplaats	4.895	4.431	4.065	4.166	4.331	4.446	4.709	4.510	4.226
Industrie	2.159	1.591	1.178	1.210	1.228	1.235	1.428	1.411	1.267
Voedingsmiddelenindustrie	127	111	107	101	98	97	96	87	82
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	171	143	113	87	88	105	111	103	107
Basismetale- en metaalproductenindustrie	617	533	546	685	745	737	840	853	762
Transportmiddelenindustrie	897	497	110	79	87	110	192	258	284
Elektriciteitsproductie	0	25	63	74	48	26	29	31	32
Overig	348	283	241	185	164	161	162	81	0
Groothandel	2.358	2.440	2.494	2.592	2.747	2.842	2.903	2.810	2.711
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	379	400	393	364	356	370	378	290	249
Totaal	8.162	7.684	7.410	7.522	7.772	8.095	8.492	8.237	7.993

Bron: EUR obv LISA

Overig Rijn- en Maasmond

Tabel 3-22: Overig Rijn- en Maasmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	4.795	4.862	4.651	4.795	4.774	4.096	4.259	4.221	4.217
Vervoer	1.700	1.764	1.516	1.471	1.356	736	873	844	979
Zeevaart	450	633	470	305	270	256	339	403	410
Binnenvaart	146	115	117	97	98	41	34	35	49
Wegvervoer	1.064	980	896	1.034	958	438	498	405	516
Spoorvervoer	40	36	33	34	31	1	2	2	5
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	1.107	1.038	1.015	1.050	1.096	1.060	1.052	1.059	1.057
Overslag/opslag	1.989	2.060	2.120	2.275	2.322	2.301	2.335	2.318	2.181
Vestigingsplaats	15.677	15.416	15.054	14.698	14.847	15.070	15.248	15.151	14.772
Industrie	10.931	10.725	10.431	10.133	10.229	10.302	10.439	10.361	10.132
Voedingsmiddelenindustrie	746	730	705	682	698	706	716	753	751
Aardolie industrie	152	160	174	180	182	190	195	207	221
Chemische industrie	2.663	2.579	2.450	2.414	2.518	2.558	2.509	2.288	2.168
Basismetale- en metaalproductenindustrie	3.160	3.092	3.087	2.830	2.820	2.828	2.744	2.586	2.483
Transportmiddelenindustrie	1.971	1.897	1.813	1.838	1.792	1.794	2.056	2.279	2.301
Elektriciteitsproductie	59	60	65	77	64	59	61	72	91
Overig	2.182	2.209	2.137	2.112	2.155	2.168	2.160	2.178	2.117
Groothandel	3.138	2.956	2.897	2.890	2.969	3.051	3.066	3.105	3.059
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	1.608	1.735	1.726	1.675	1.650	1.717	1.743	1.685	1.580
Totaal	20.472	20.278	19.705	19.494	19.621	19.166	19.507	19.371	18.989

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-23: Dordrecht: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	726	773	722	695	714	742	862	892	942
Vervoer	352	322	280	257	215	221	335	390	475
Zeevaart	168	174	164	127	103	134	243	321	311
Binnenvaart	39	39	33	30	34	25	20	14	26
Wegvervoer	142	106	81	98	77	61	69	53	133
Spoorvervoer	3	3	2	2	2	1	2	1	4
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	251	275	273	272	307	296	282	283	268
Overslag/opslag	124	176	169	167	193	225	246	220	200
	0								
Vestigingsplaats	2.770	2.707	2.528	2.447	2.591	2.687	2.625	2.410	2.297
Industrie	2.013	1.956	1.832	1.810	1.956	2.024	1.954	1.808	1.733
Voedingsmiddelenindustrie	119	117	109	105	147	180	176	178	153
Aardolie industrie	96	103	113	115	114	115	116	131	148
Chemische industrie	1.416	1.337	1.194	1.137	1.189	1.176	1.091	923	864
Basismetale- en metaalproductenindustrie	40	39	37	33	31	44	60	69	67
Transportmiddelenindustrie	74	73	77	82	111	141	153	164	162
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	270	288	304	339	366	368	360	344	341
	0								
Groothandel	431	359	319	301	311	336	338	314	327
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	327	393	378	336	325	328	333	289	238
Totaal	3.496	3.480	3.250	3.142	3.305	3.429	3.487	3.302	3.239

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-24: Drechtsteden: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	79	132	120	119	103	48	48	50	44
Vervoer	39	78	58	62	54	4	2	8	15
Zeevaart	26	68	49	53	47	0	0	2	3
Binnenvaart	13	11	9	9	7	4	2	7	12
Wegvervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spoorvervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	12	12	12	14	18	19	20	18	10
Overslag/opslag	29	42	51	44	32	25	26	24	20
	0								
Vestigingsplaats	5.908	5.576	5.417	5.322	5.289	5.341	5.468	5.543	5.491
Industrie	4.841	4.624	4.496	4.401	4.323	4.366	4.525	4.587	4.515
Voedingsmiddelenindustrie	211	209	208	208	205	201	199	227	259
Aardolie industrie	57	57	62	66	69	74	75	73	73
Chemische industrie	239	224	221	223	227	227	224	190	127
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	1.723	1.634	1.619	1.563	1.565	1.601	1.515	1.387	1.351
Transportmiddelenindustrie	1.817	1.722	1.643	1.668	1.600	1.573	1.816	1.983	1.968
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	796	779	744	674	659	691	698	728	738
	0								
Groothandel	1.014	892	861	857	899	915	886	900	921
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	53	61	61	65	67	61	58	57	56
Totaal	5.987	5.708	5.537	5.441	5.392	5.389	5.516	5.593	5.535

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-25: Moerdijk: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	3.050	2.869	2.874	3.188	3.254	3.167	3.235	3.175	3.105
Vervoer	391	295	264	380	405	389	443	367	392
Zeevaart	9	8	4	4	4	4	4	3	0
Binnenvaart	12	10	9	12	14	11	12	13	11
Wegvervoer	370	278	250	364	386	374	427	350	381
Spoorvervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	823	732	713	750	758	729	732	735	752
Overslag/opslag	1.836	1.842	1.898	2.058	2.092	2.048	2.061	2.073	1.961
Vestigingsplaats	6.204	6.361	6.367	6.218	6.293	6.400	6.499	6.531	6.324
Industrie	3.663	3.745	3.720	3.561	3.614	3.599	3.632	3.620	3.534
Voedingsmiddelenindustrie	19	19	17	16	15	15	16	18	14
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	1	4	3	1
Chemische industrie	1.009	1.018	1.035	1.054	1.103	1.155	1.195	1.175	1.177
Basismetale- en metaalproductenindustrie	1.398	1.419	1.432	1.235	1.224	1.183	1.170	1.130	1.066
Transportmiddelenindustrie	64	87	82	80	78	77	84	118	146
Elektriciteitsproductie	59	60	65	77	64	59	61	72	91
Overig	1.116	1.142	1.090	1.099	1.131	1.109	1.103	1.107	1.039
Groothandel	1.388	1.405	1.428	1.447	1.478	1.519	1.554	1.611	1.560
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	1.153	1.211	1.219	1.209	1.201	1.282	1.313	1.300	1.230
Totaal	9.254	9.230	9.241	9.405	9.547	9.567	9.734	9.706	9.429

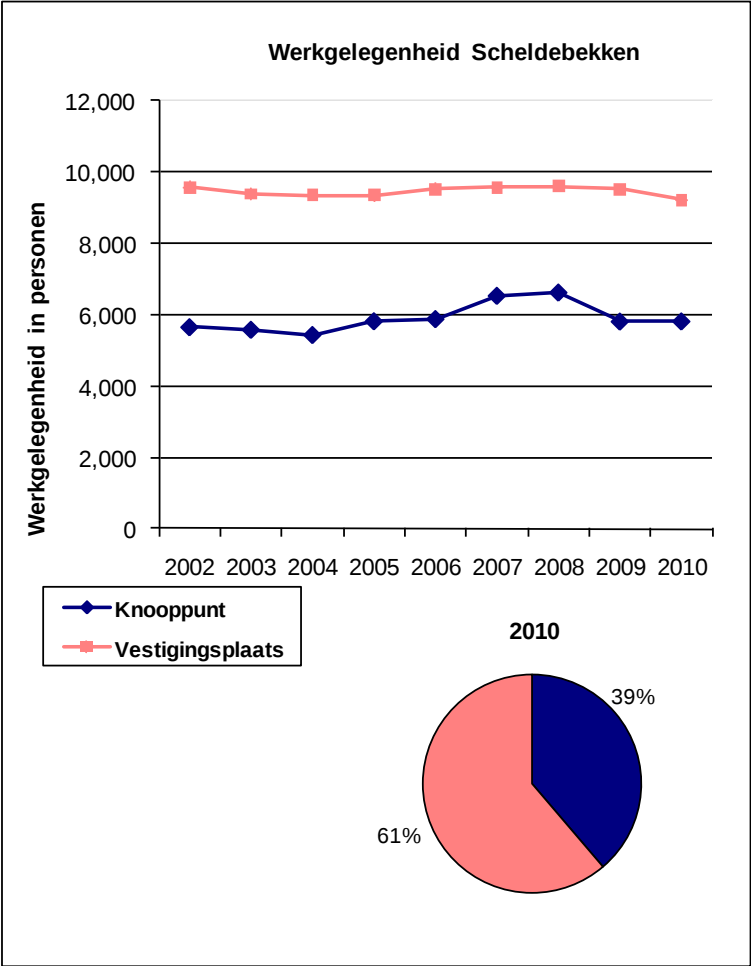
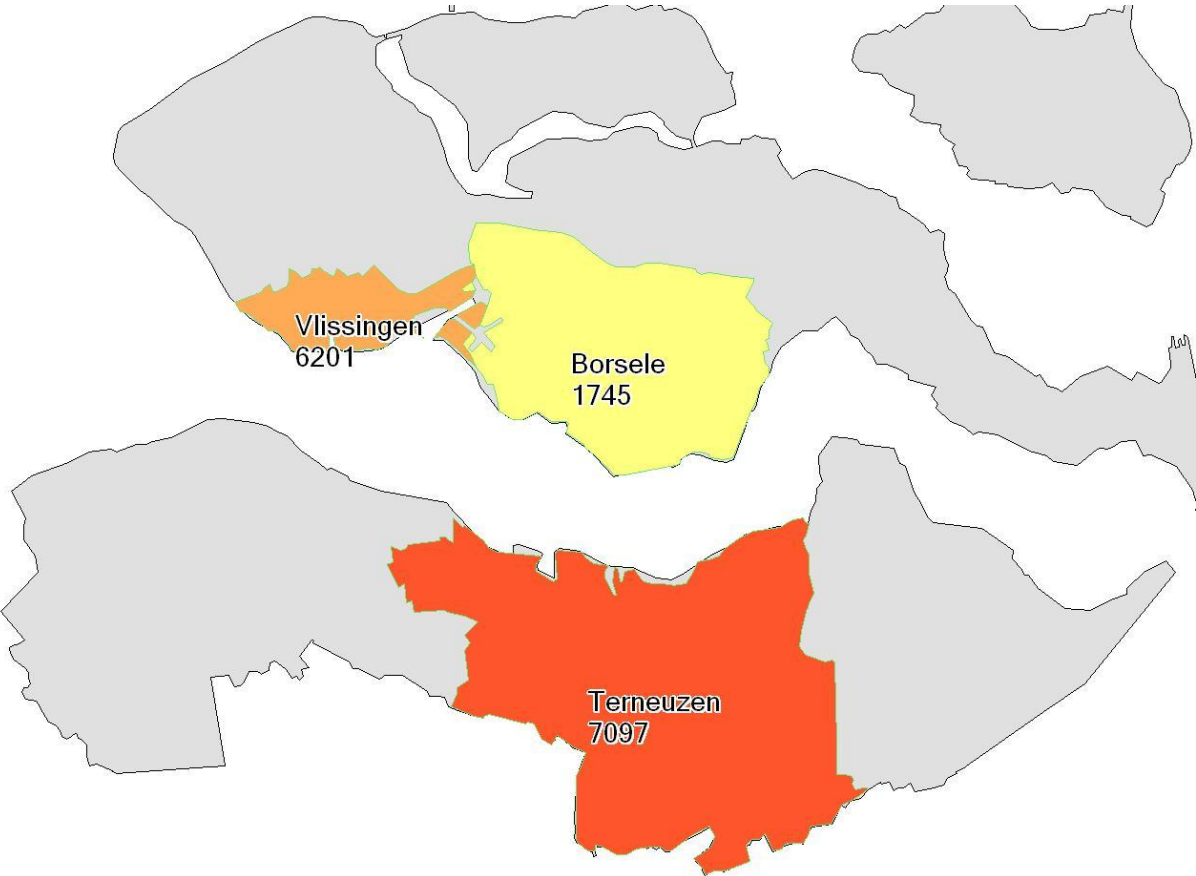
Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-26: Scheveningen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	940	1.089	934	793	703	140	115	103	126
Vervoer	919	1.069	915	772	683	121	94	79	98
Zeevaart	248	384	253	122	117	118	92	78	96
Binnenvaart	82	56	66	47	43	0	0	0	0
Wegvervoer	553	596	565	572	495	4	2	2	2
Spoorvervoer	36	33	30	31	28	0	0	0	0
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	21	19	18	16	15	16	19	23	27
Overslag/opslag	0	1	2	6	6	3	3	2	1
Vestigingsplaats	796	772	743	712	675	642	657	668	660
Industrie	414	400	384	362	336	314	329	347	351
Voedingsmiddelenindustrie	397	385	372	354	332	311	325	331	325
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Basismetale- en metaalproductenindustrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Transportmiddelenindustrie	17	15	12	8	4	3	4	16	26
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groothandel	306	301	290	286	282	281	289	281	252
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	76	71	70	65	57	47	39	41	57
Totaal	1.735	1.861	1.677	1.505	1.378	782	771	771	786

Bron: EUR obv LISA

Scheldebekken

Economische betekenis Nederlandse zeehavengebieden 2010

Tabel 3-27: Scheldebekken: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	5.666	5.594	5.447	5.834	5.896	6.552	6.644	5.825	5.830
Vervoer	3.939	3.868	3.564	3.782	3.580	4.164	4.156	3.519	3.578
Zeevaart	41	38	35	43	53	45	62	90	110
Binnenvaart	640	312	263	331	299	343	335	357	332
Wegvervoer	3.245	3.500	3.251	3.392	3.207	3.756	3.738	3.052	3.114
Spoorvervoer	13	17	15	16	20	20	21	19	23
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	1.226	1.215	1.248	1.354	1.615	1.597	1.676	1.561	1.428
Overslag/opslag	501	510	635	698	701	791	812	746	824
Vestigingsplaats	9.576	9.381	9.359	9.350	9.525	9.571	9.615	9.517	9.214
Industrie	8.826	8.579	8.549	8.562	8.729	8.804	8.825	8.690	8.387
Voedingsmiddelenindustrie	513	502	525	521	500	512	512	521	509
Aardolie industrie	351	336	367	381	408	407	409	422	433
Chemische industrie	4.306	4.154	4.147	4.098	4.137	4.085	4.081	3.890	3.823
Basismetale- en metaalproductenindustrie	1.249	1.216	1.221	1.264	1.273	1.295	1.315	1.329	1.381
Transportmiddelenindustrie	1.497	1.477	1.391	1.410	1.467	1.446	1.414	1.381	1.150
Elektriciteitsproductie	622	608	575	550	563	560	576	647	607
Overig	288	287	323	339	380	500	517	499	485
Groothandel	239	230	225	225	224	203	212	216	207
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	511	572	584	563	572	565	578	611	621
Totaal	15.242	14.975	14.805	15.184	15.421	16.123	16.259	15.342	15.043

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-28: Vlissingen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	3.228	3.063	3.069	3.279	3.499	4.056	4.127	3.186	3.179
Vervoer	2.376	2.234	2.143	2.271	2.321	2.821	2.821	2.055	2.100
Zeevaart	24	19	12	19	29	19	28	36	58
Binnenvaart	468	173	141	202	183	221	223	223	211
Wegvervoer	1.874	2.031	1.981	2.040	2.098	2.568	2.556	1.785	1.817
Spoorvervoer	9	12	10	10	12	13	14	11	13
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	731	730	730	810	987	984	1.036	932	850
Overslag/opslag	122	98	196	198	191	252	271	200	230
Vestigingsplaats	3.213	3.179	3.077	3.077	3.109	3.145	3.184	3.257	3.022
Industrie	2.969	2.930	2.809	2.799	2.829	2.864	2.889	2.895	2.671
Voedingsmiddelenindustrie	24	25	44	44	50	78	79	78	79
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	787	786	746	712	719	752	744	688	653
Basismetale- en metaalproductenindustrie	968	931	920	950	944	962	984	1.020	1.067
Transportmiddelenindustrie	1.150	1.145	1.053	1.035	1.059	1.003	1.014	1.034	800
Elektriciteitsproductie	0	0	0	1	3	0	1	4	4
Overig	40	42	46	57	54	69	67	71	69
Groothandel	37	34	29	29	29	38	42	57	61
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	208	215	239	250	251	243	254	306	289
Totaal	6.441	6.242	6.146	6.356	6.608	7.202	7.311	6.443	6.201

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-29: Borsele: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	308	319	338	369	336	345	370	387	401
Vervoer	5	3	2	35	1	0	14	22	1
Zeevaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Binnenvaart	1	1	0	1	0	0	1	2	0
Wegvervoer	5	2	2	33	1	0	13	20	1
Spoorvervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	26	24	27	31	29	14	17	19	19
Overslag/opslag	277	292	309	304	306	332	340	346	381
Vestigingsplaats	1.296	1.264	1.288	1.321	1.405	1.425	1.381	1.328	1.345
Industrie	1.200	1.165	1.181	1.207	1.284	1.303	1.256	1.223	1.239
Voedingsmiddelenindustrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aardolie industrie	351	336	367	381	408	407	409	422	433
Chemische industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	66	62	70	73	76	70	69	74	79
Transportmiddelenindustrie	200	197	208	243	281	306	258	208	213
Elektriciteitsproductie	584	570	537	511	520	520	520	519	514
Overig	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groothandel	0	2	9	10	13	13	16	20	18
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	96	98	98	104	108	108	109	86	88
Totaal	1.604	1.583	1.626	1.690	1.741	1.770	1.751	1.715	1.745

Bron: EUR obv LISA

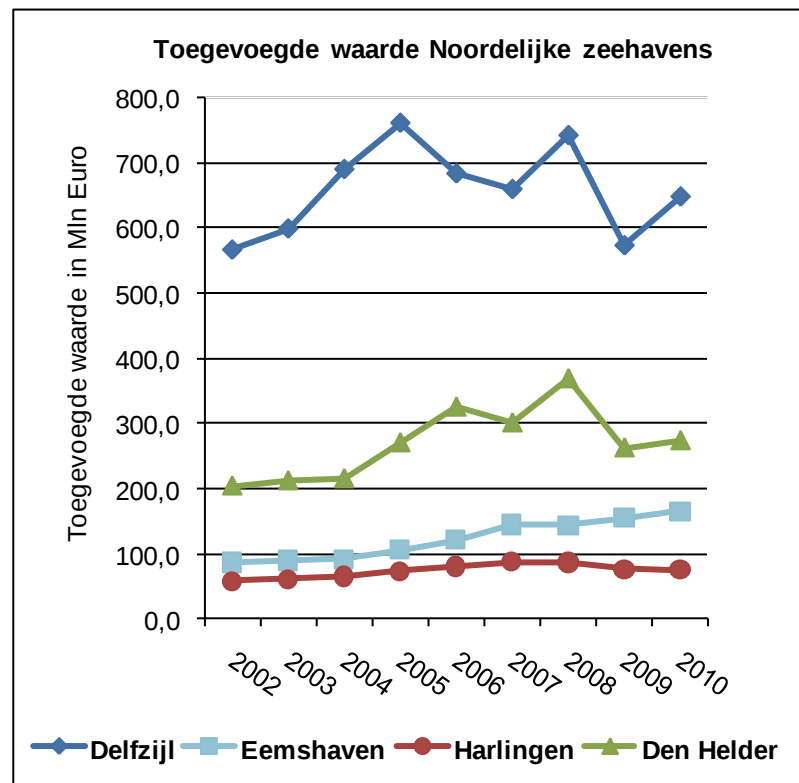
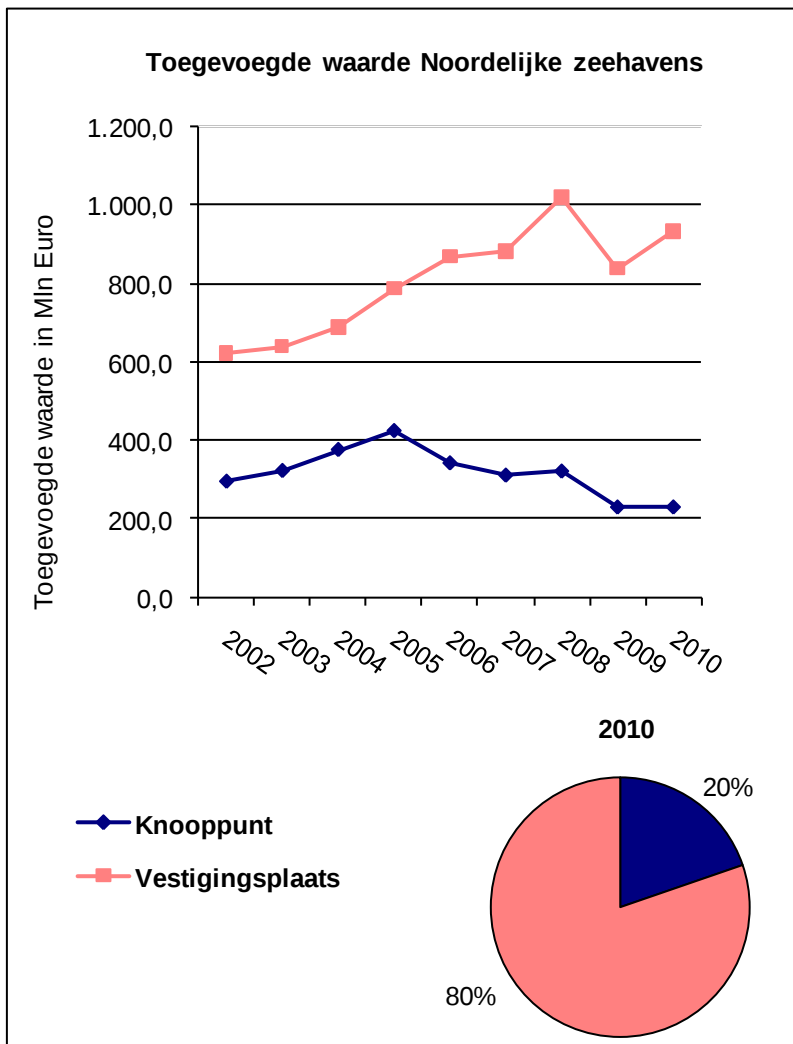
Tabel 3-30: Terneuzen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	2.130	2.212	2.040	2.186	2.061	2.150	2.147	2.252	2.250
Vervoer	1.558	1.630	1.419	1.476	1.257	1.343	1.322	1.442	1.478
Zeevaart	16	19	23	24	24	26	33	54	52
Binnenvaart	172	139	122	128	117	123	111	133	121
Wegvervoer	1.366	1.467	1.269	1.319	1.108	1.188	1.170	1.247	1.296
Spoorvervoer	4	5	5	6	8	7	7	8	9
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	469	462	491	513	600	599	624	610	559
Overslag/opslag	103	120	130	197	204	208	201	200	213
Vestigingsplaats	5.067	4.938	4.993	4.952	5.011	5.002	5.050	4.932	4.848
Industrie	4.657	4.485	4.559	4.556	4.616	4.637	4.680	4.573	4.477
Voedingsmiddelenindustrie	489	477	481	477	451	434	434	444	431
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	3.519	3.368	3.401	3.386	3.419	3.332	3.338	3.203	3.169
Basismetale- en metaalproductenindustrie	215	223	232	241	253	264	262	235	235
Transportmiddelenindustrie	147	135	131	132	128	137	142	139	137
Elektriciteitsproductie	38	38	38	38	40	40	55	124	89
Overig	249	245	277	282	326	431	450	428	416
Groothandel	203	195	187	187	183	151	155	140	128
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	208	259	247	210	213	213	215	220	243
Totaal	7.197	7.150	7.033	7.138	7.072	7.152	7.196	7.184	7.097

Bron: EUR obv LISA

Toegevoegde Waarde

Noordelijke Zeehavens

Tabel 3-31: Noordelijke Zeehavens: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln. euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	294,8	322,0	375,2	423,0	341,3	310,2	320,4	229,5	229,6
Vervoer	225,9	257,6	305,0	333,8	244,1	204,7	205,4	129,2	119,8
Zeevaart	193,5	229,6	281,0	303,3	211,2	167,5	166,0	100,3	83,4
Binnenvaart	7,7	8,7	8,3	8,2	8,8	9,0	10,7	10,7	9,6
Wegvervoer	24,3	19,0	15,3	21,8	23,7	27,9	28,3	17,9	26,4
Spoorvervoer	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	37,6	33,0	34,9	45,6	48,6	54,7	59,8	56,8	62,3
Overslag/opslag	31,4	31,4	35,4	43,6	48,6	50,8	55,2	43,5	47,5
Vestigingsplaats	621,8	640,1	688,1	787,7	869,2	883,0	1.020,7	838,9	933,6
Industrie	502,4	517,7	563,0	666,6	740,6	748,7	878,7	704,9	801,0
Voedingsmiddelenindustrie	15,0	14,5	13,3	11,8	12,9	14,3	13,6	16,9	15,5
Aardolie industrie	42,6	47,2	53,7	78,4	92,5	88,7	130,4	86,1	85,9
Chemische industrie	148,8	147,1	159,3	165,3	155,8	175,7	204,1	163,1	244,1
Basismetale- en metaalproductenindustrie	84,8	91,7	117,2	125,4	124,3	120,1	117,0	101,6	113,3
Transportmiddelenindustrie	26,6	23,2	22,1	22,9	24,9	24,9	28,7	39,4	35,7
Elektriciteitsproductie	54,9	60,3	57,5	65,7	78,9	100,0	93,8	102,1	107,6
Overig	129,7	133,7	139,9	197,1	251,3	225,0	291,1	195,6	198,8
Groothandel	37,7	39,2	43,2	45,0	47,9	54,2	56,5	48,7	45,0
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	81,7	83,1	82,0	76,1	80,7	80,1	85,4	85,4	87,6
Totaal	916,6	962,1	1.063,3	1.210,8	1.210,5	1.193,2	1.341,1	1.068,4	1.163,2

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-32: Delfzijl: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln. euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	214,4	234,1	282,0	318,6	225,7	190,0	200,9	140,3	137,5
Vervoer	175,1	196,9	241,9	272,6	181,3	141,2	141,5	83,2	73,6
Zeevaart	159,7	185,5	233,0	261,1	169,8	128,7	127,5	75,4	63,9
Binnenvaart	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,6
Wegvervoer	14,6	10,7	8,3	10,9	10,9	11,9	13,4	7,3	9,0
Spoorvervoer	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	20,9	18,6	18,5	18,1	13,1	17,9	25,2	30,8	31,9
Overslag/opslag	18,4	18,5	21,6	28,0	31,2	30,9	34,2	26,3	31,9
Vestigingsplaats	353,2	365,6	408,2	442,1	457,9	469,8	540,9	433,9	511,0
Industrie	297,9	306,5	347,3	387,4	399,5	410,8	478,6	379,2	464,9
Voedingsmiddelenindustrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,1	0,3
Aardolie industrie	42,6	47,2	53,7	78,4	92,5	88,7	130,4	86,1	84,4
Chemische industrie	148,5	146,2	156,3	162,4	153,2	172,2	200,5	160,9	242,6
Basismetale- en metaalproductenindustrie	71,9	81,0	106,2	113,7	112,1	107,6	102,2	82,3	92,8
Transportmiddelenindustrie	17,4	14,7	13,4	14,3	15,5	16,0	19,3	26,7	23,2
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	17,5	17,4	17,7	18,6	26,1	26,1	26,1	23,1	21,6
Groothandel	23,1	25,1	27,0	27,5	28,2	28,3	27,5	21,3	13,2
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	32,2	34,1	33,9	27,2	30,2	30,8	34,7	33,5	33,0
Totaal	567,6	599,8	690,2	760,7	683,5	659,8	741,8	574,2	648,5

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-33: Eemshaven: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln. euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	9,4	9,5	11,2	15,1	17,5	19,2	21,2	15,4	17,0
Vervoer	2,4	2,7	4,2	6,2	5,0	6,8	8,1	5,1	8,9
Zeevaart	0,1	1,0	2,5	3,0	2,7	2,2	2,2	1,4	1,3
Binnenvaart	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,3	0,3	0,2	0,2
Wegvervoer	2,2	1,6	1,6	3,1	2,1	4,1	5,4	3,3	7,2
Spoorvervoer	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	1,9	2,0	1,8	2,7	5,8	5,0	5,0	4,4	4,4
Overslag/opslag	5,1	4,8	5,2	6,1	6,7	7,4	8,1	5,9	3,8
Vestigingsplaats	77,5	80,2	81,0	91,5	104,1	125,4	122,5	139,7	148,2
Industrie	61,1	64,5	63,9	74,0	86,9	109,5	104,2	116,9	123,4
Voedingsmiddelenindustrie	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,8	3,6	3,2
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Chemische industrie	0,3	0,9	2,9	2,9	2,6	2,8	2,4	1,2	0,0
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	2,7	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	1,1	5,2	6,8
Transportmiddelenindustrie	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0
Elektriciteitsproductie	54,9	60,3	57,5	65,7	78,9	100,0	93,8	102,1	107,6
Overig	2,8	2,8	3,3	5,2	5,2	6,6	6,1	4,8	5,8
Groothandel	7,9	7,8	8,6	8,6	9,0	10,1	11,0	11,9	13,9
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	8,6	7,8	8,4	8,9	8,2	5,8	7,3	10,9	10,9
Totaal	87,0	89,7	92,2	106,6	121,6	144,6	143,7	155,1	165,3

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-34: Harlingen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	32,1	34,4	39,3	48,6	51,7	53,0	50,7	35,8	34,7
Vervoer	28,2	30,6	35,0	43,9	46,6	47,0	44,3	30,3	28,4
Zeevaart	19,5	22,3	28,0	34,6	34,6	33,9	33,1	20,9	16,4
Binnenvaart	1,6	2,0	2,0	2,1	2,3	2,3	2,8	3,2	2,9
Wegvervoer	7,0	6,4	5,0	7,2	9,7	10,8	8,4	6,2	9,1
Spoorvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	1,6	1,5	1,7	2,1	2,5	3,4	3,7	3,4	4,3
Overslag/opslag	2,3	2,3	2,6	2,6	2,6	2,6	2,7	2,1	2,0
Vestigingsplaats	26,0	26,4	26,6	24,6	28,6	35,0	36,4	40,9	41,2
Industrie	16,2	16,2	15,9	14,6	16,9	19,2	19,7	24,4	24,0
Voedingsmiddelenindustrie	7,8	7,8	7,4	6,4	7,4	8,7	8,3	9,2	8,3
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Chemische industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Basismetale- en metaalproductenindustrie	0,4	0,7	0,8	0,9	1,0	1,4	1,5	1,5	1,4
Transportmiddelenindustrie	5,7	5,3	5,6	5,5	6,3	6,2	6,6	9,9	9,9
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	2,2	2,5	2,2	1,8	2,2	2,8	3,3	3,8	4,4
Groothandel	3,2	3,3	4,0	4,6	6,1	9,0	9,6	8,2	9,3
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	6,5	6,8	6,6	5,4	5,6	6,7	7,1	8,2	7,9
Totaal	58,0	60,8	65,9	73,2	80,2	87,9	87,1	76,7	75,9

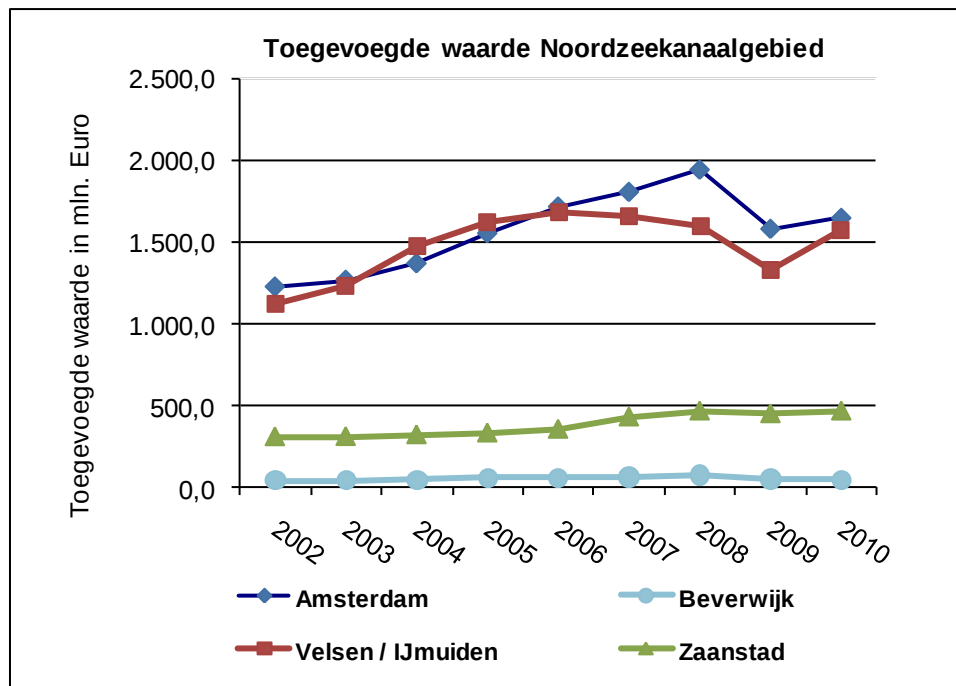
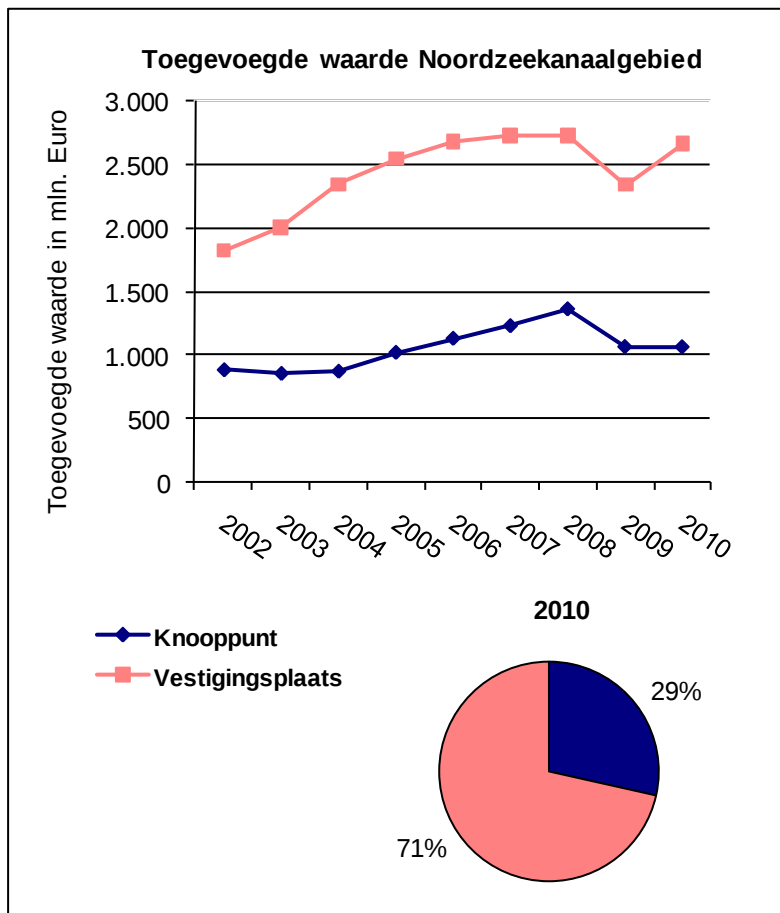
Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-35: Den Helder: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	39,0	44,0	42,7	40,8	46,4	48,0	47,6	38,0	40,3
Vervoer	20,2	27,3	23,8	11,1	11,1	9,8	11,4	10,6	8,9
Zeevaart	14,2	20,9	17,5	4,7	4,0	2,7	3,3	2,6	1,8
Binnenvaart	5,5	6,1	5,9	5,6	6,0	5,9	7,0	6,9	5,9
Wegvervoer	0,6	0,3	0,4	0,7	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
Spoorvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	13,2	11,0	12,9	22,7	27,2	28,4	25,9	18,2	21,7
Overslag/opslag	5,6	5,7	6,0	7,0	8,1	9,9	10,3	9,1	9,7
Vestigingsplaats	165,1	167,9	172,3	229,5	278,7	252,9	321,0	224,5	233,2
Industrie	127,2	130,4	135,8	190,6	237,4	209,3	276,2	184,4	188,6
Voedingsmiddelenindustrie	7,1	6,6	5,8	5,4	5,5	5,4	4,3	4,1	3,7
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6
Chemische industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	1,2	1,0	1,5
Basismetale- en metaalproductenindustrie	9,7	9,8	10,2	10,8	11,1	11,1	12,2	12,6	12,4
Transportmiddelenindustrie	3,3	3,0	2,9	3,0	3,0	2,7	2,7	2,8	2,6
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	107,1	111,1	116,8	171,4	217,8	189,4	255,7	163,9	167,0
Groothandel	3,5	3,0	3,5	4,2	4,7	6,7	8,4	7,4	8,7
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	34,4	34,4	33,0	34,6	36,7	36,9	36,4	32,8	35,9
Totaal	204,0	211,8	215,0	270,2	325,1	300,9	368,6	262,5	273,5

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Noordzeekanaalgebied

Tabel 3-36: Noordzeekanaalgebied: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	883	855	872	1.021	1.131	1.231	1.363	1.066	1.065
Vervoer	438	422	407	465	530	522	614	398	344
Zeevaart	127	132	158	213	217	207	194	112	94
Binnenvaart	50	47	45	42	47	47	59	61	48
Wegvervoer	255	237	200	205	260	262	353	218	196
Spoorvervoer	6	5	5	4	6	7	8	7	6
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	175	166	168	186	198	228	235	206	231
Overslag/opslag	271	267	297	370	404	481	514	462	489
Vestigingsplaats	1.823	2.003	2.344	2.547	2.677	2.729	2.725	2.342	2.670
Industrie	1.467	1.628	1.948	2.135	2.193	2.192	2.179	1.811	2.106
Voedingsmiddelenindustrie	163	161	161	178	187	208	240	251	256
Aardolie industrie	53	66	81	115	93	81	75	32	22
Chemische industrie	234	262	315	321	320	345	355	217	303
Basismetale- en metaalproductenindustrie	804	909	1.155	1.257	1.289	1.208	1.151	996	1.286
Transportmiddelenindustrie	15	15	15	17	20	19	18	16	14
Elektriciteitsproductie	110	125	128	157	189	224	226	208	125
Overig	88	90	93	90	96	107	114	91	99
Groothandel	186	192	206	217	242	253	247	235	278
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	171	183	191	194	242	284	299	295	286
Totaal	2.706	2.858	3.216	3.567	3.808	3.959	4.088	3.408	3.735

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-37: Amsterdam: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	678,9	665,1	690,5	806,3	905,4	937,6	1.077,1	857,2	842,6
Vervoer	369,7	354,7	343,1	377,7	441,8	416,5	518,0	344,2	294,1
Zeevaart	105,0	109,2	129,0	180,1	183,1	160,4	158,2	89,7	75,9
Binnenvaart	42,1	38,8	38,2	33,7	37,9	39,5	47,7	54,1	39,4
Wegvervoer	218,6	203,1	172,3	161,4	216,2	211,6	305,8	194,3	173,7
Spoorvervoer	4,1	3,6	3,5	2,6	4,6	5,0	6,3	6,1	5,1
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	120,1	116,8	118,6	129,1	137,0	152,9	161,0	149,7	169,4
Overslag/opslag	189,0	193,6	228,8	299,5	326,7	368,1	398,2	363,3	379,2
Vestigingsplaats	546,6	601,6	677,4	745,8	809,4	866,7	863,5	721,5	802,8
Industrie	335,7	370,4	431,9	487,1	485,1	500,7	490,7	357,0	415,5
Voedingsmiddelenindustrie	27,7	23,6	21,9	25,7	23,4	24,9	28,1	29,6	32,4
Aardolie industrie	41,8	54,4	67,7	95,8	76,5	65,4	57,1	24,3	16,3
Chemische industrie	184,0	203,1	241,3	249,1	256,1	272,7	262,8	175,1	248,2
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	28,7	29,6	32,0	35,1	31,5	22,7	22,2	21,8	25,9
Transportmiddelenindustrie	5,0	5,0	5,5	6,9	7,5	6,4	6,5	6,4	5,6
Elektriciteitsproductie	22,4	29,9	36,4	44,1	53,5	66,9	69,9	63,5	49,4
Overig	26,2	24,7	27,2	30,6	36,7	41,7	44,0	36,3	37,6
Groothandel	93,8	99,9	106,1	115,8	140,2	151,0	145,7	139,8	164,7
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	117,0	131,3	139,5	142,8	184,1	215,0	227,1	224,7	222,7
Totaal	1.225,4	1.266,7	1.367,9	1.552,1	1.714,8	1.804,3	1.940,6	1.578,7	1.645,4

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-38: Beverwijk: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	6,6	6,4	7,0	8,2	9,3	13,5	14,5	6,4	5,8
Vervoer	1,0	1,1	1,6	2,7	3,2	4,0	3,7	1,6	1,4
Zeevaart	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Binnenvaart	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1
Wegvervoer	0,8	0,8	1,2	2,4	2,9	3,7	3,4	1,3	1,3
Spoorvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	1,4	1,4	1,3	1,4	1,5	1,5	1,4	1,0	1,1
Overslag/opslag	4,2	4,0	4,1	4,1	4,7	8,0	9,3	3,8	3,3
Vestigingsplaats	37,3	38,1	42,4	53,3	52,0	51,1	63,2	45,3	40,7
Industrie	22,5	23,8	27,4	37,3	33,9	31,2	42,3	25,6	22,7
Voedingsmiddelenindustrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aardolie industrie	9,7	10,5	11,8	17,2	14,6	13,7	16,0	6,2	3,1
Chemische industrie	0,0	0,2	1,0	1,1	1,0	0,4	0,4	0,3	0,4
Basismetale- en metaalproductenindustrie	3,4	3,0	3,5	4,8	3,8	2,8	2,6	2,0	1,7
Transportmiddelenindustrie	0,5	0,6	0,8	0,9	0,7	0,6	0,6	0,3	0,3
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	9,1	9,5	10,3	13,3	13,9	13,7	22,7	16,7	17,1
Groothandel	10,6	10,3	11,6	12,1	12,4	13,0	12,7	10,5	9,8
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	4,2	4,1	3,4	3,9	5,6	6,9	8,2	9,3	8,2
Totaal	43,9	44,5	49,4	61,5	61,3	64,6	77,6	51,7	46,5

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-39: Velsen/IJmuiden: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	123,8	118,5	117,5	146,4	145,5	168,8	155,9	96,9	100,0
Vervoer	62,0	60,7	57,8	79,6	76,3	84,2	75,3	41,2	39,6
Zeevaart	20,0	21,5	27,1	30,4	27,1	31,2	21,4	13,0	10,4
Binnenvaart	6,7	6,8	4,8	7,0	8,3	6,5	9,8	5,4	7,6
Wegvervoer	33,6	30,8	24,7	40,4	39,2	45,0	42,3	21,8	20,3
Spoorvervoer	1,8	1,6	1,3	1,8	1,8	1,5	1,8	1,0	1,3
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	47,0	43,7	43,1	50,0	53,3	64,3	62,5	45,4	49,7
Overslag/opslag	14,8	14,0	16,6	16,8	15,9	20,2	18,1	10,3	10,7
Vestigingsplaats	1.003,6	1.117,2	1.359,2	1.474,5	1.530,2	1.488,4	1.443,6	1.227,3	1.472,7
Industrie	915,0	1.030,9	1.272,0	1.387,0	1.442,1	1.400,7	1.356,1	1.138,5	1.369,8
Voedingsmiddelenindustrie	9,7	9,7	8,8	8,9	8,9	6,2	5,7	6,1	5,2
Aardolie industrie	1,0	1,3	1,6	2,3	1,8	2,0	1,7	1,2	2,5
Chemische industrie	26,4	33,2	43,9	43,7	39,8	46,8	67,3	20,2	24,1
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	748,8	851,2	1.088,5	1.187,3	1.225,1	1.151,5	1.092,4	939,6	1.227,8
Transportmiddelenindustrie	3,6	3,0	2,0	2,4	2,7	3,1	3,0	2,1	2,0
Elektriciteitsproductie	87,5	95,4	91,7	112,6	135,2	157,3	156,4	144,4	75,9
Overig	38,0	37,1	35,4	29,9	28,7	33,9	29,7	24,9	32,3
Groothandel	43,0	42,8	44,2	44,7	43,9	42,9	43,1	43,6	55,5
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	45,6	43,5	43,0	42,8	44,2	44,9	44,4	45,2	47,4
Totaal	1.127,4	1.235,6	1.476,7	1.620,8	1.675,7	1.657,2	1.599,5	1.324,2	1.572,7

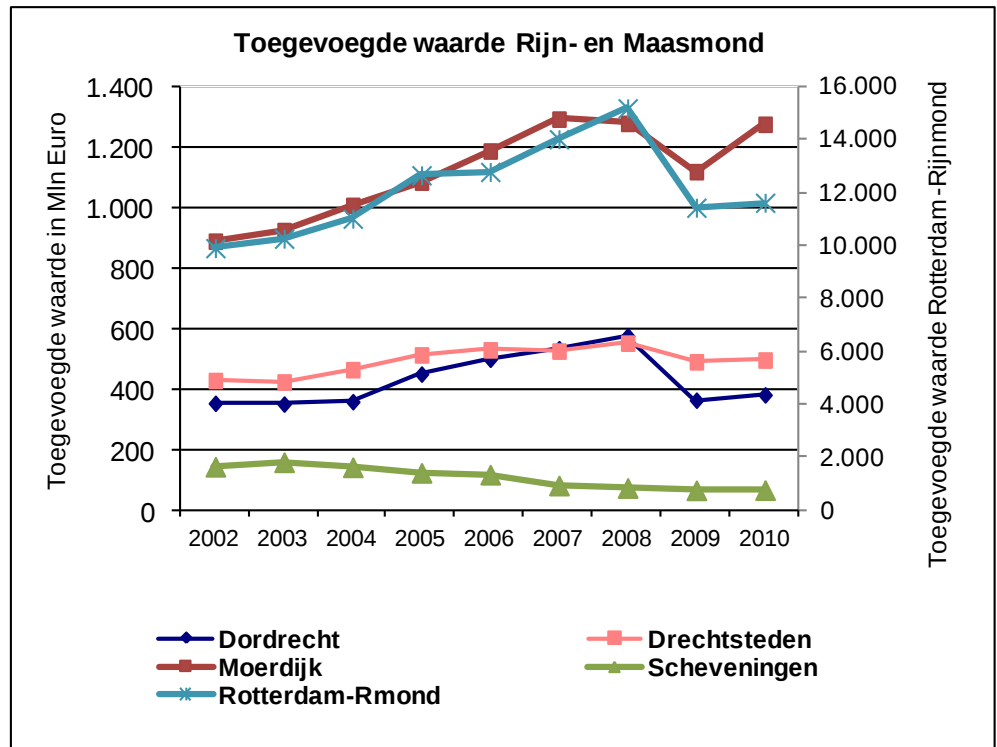
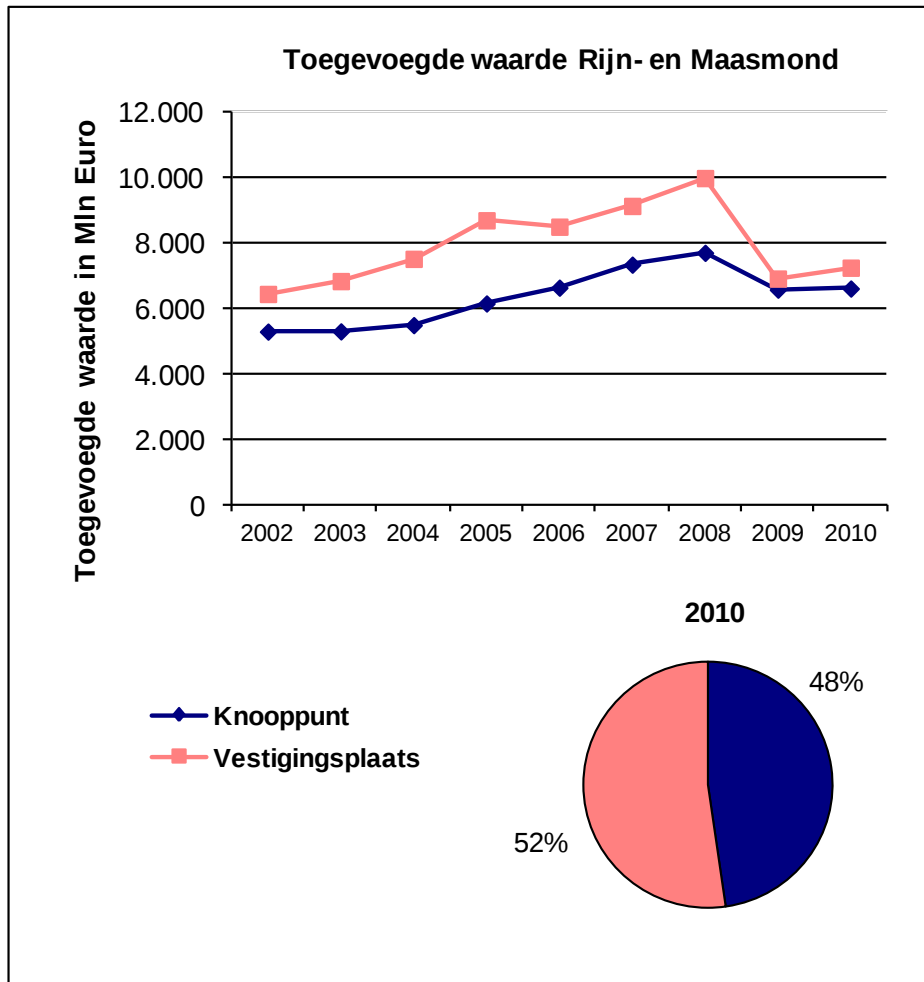
Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-40: Zaanstad: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	74,1	64,8	57,0	59,8	71,2	110,8	116,0	105,6	116,3
Vervoer	4,8	5,3	4,8	4,9	8,6	17,5	17,1	11,1	9,4
Zeevaart	1,6	1,5	1,9	2,7	6,4	15,2	14,7	9,0	7,7
Binnenvaart	1,1	1,2	1,1	1,0	0,9	0,8	1,1	1,5	1,3
Wegvervoer	2,1	2,6	1,7	1,2	1,4	1,5	1,2	0,6	0,4
Spoorvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	6,7	4,1	4,6	5,0	6,0	9,0	10,2	9,6	10,8
Overslag/opslag	62,7	55,4	47,6	49,9	56,5	84,3	88,7	84,9	96,1
Vestigingsplaats	235,5	245,9	264,9	273,0	285,2	322,4	354,5	347,8	353,9
Industrie	193,4	202,5	216,3	223,5	232,2	259,0	289,7	290,3	297,9
Voedingsmiddelenindustrie	126,1	127,5	130,1	143,1	154,9	177,1	206,2	215,7	218,9
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Chemische industrie	23,6	25,3	28,9	27,0	23,7	25,0	24,1	21,5	30,2
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	23,6	25,1	31,0	29,3	28,4	30,7	34,0	32,2	30,5
Transportmiddelenindustrie	5,9	6,0	6,5	7,3	8,8	8,7	8,3	7,5	6,3
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	14,3	18,6	19,9	16,7	16,4	17,5	17,1	13,3	12,0
Groothandel	38,4	38,9	43,7	44,6	45,1	46,6	45,8	41,2	48,2
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	3,7	4,5	4,9	4,9	7,8	16,8	19,0	16,2	7,8
Totaal	309,6	310,7	321,9	332,8	356,3	433,2	470,4	453,4	470,2

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Rijn- en Maasmond

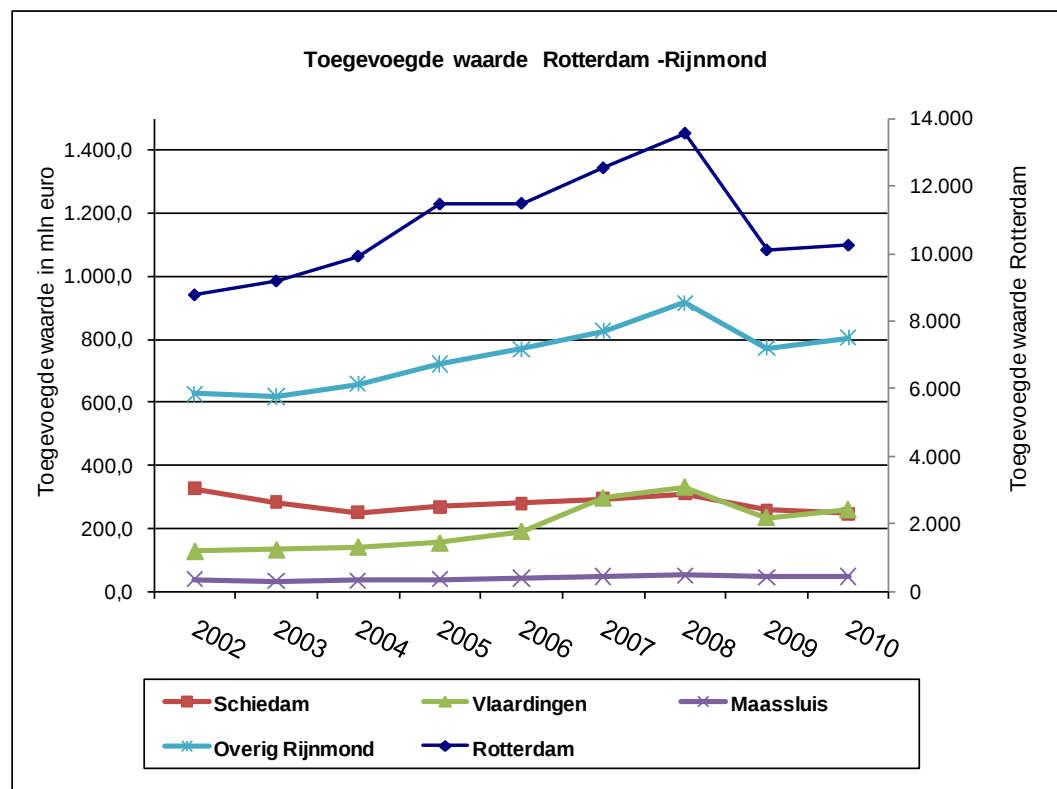
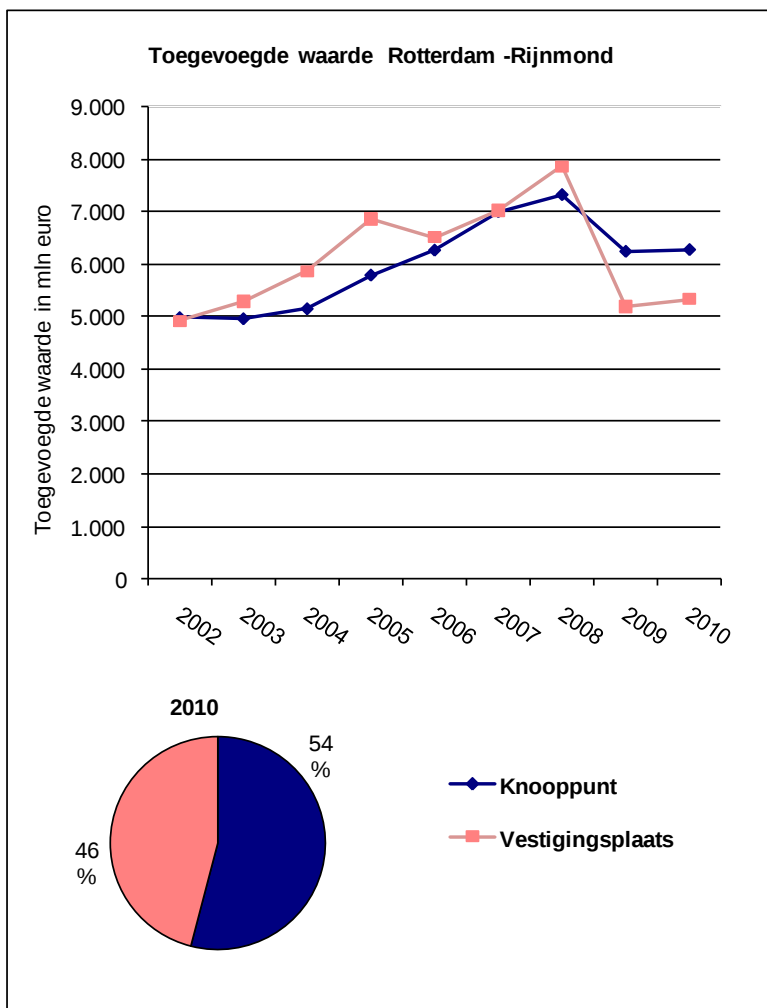

Tabel 3-41: Rijn- en Maasmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	5.283	5.290	5.481	6.142	6.625	7.327	7.689	6.565	6.599
Vervoer	2.365	2.479	2.511	2.807	2.933	3.040	3.129	2.567	2.471
Zeevaart	677	756	895	1.050	991	847	802	492	414
Binnenvaart	336	367	344	336	340	351	389	372	350
Wegvervoer	1.124	1.186	1.101	1.249	1.429	1.668	1.738	1.516	1.513
Spoorvervoer	71	68	65	69	70	69	76	68	77
Pijpleiding	158	102	106	102	104	105	123	118	117
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	1.226	1.192	1.253	1.357	1.486	1.671	1.750	1.594	1.732
Overslag/opslag	1.692	1.619	1.717	1.979	2.205	2.616	2.811	2.404	2.396
Vestigingsplaats	6.433	6.826	7.506	8.683	8.488	9.122	9.973	6.903	7.235
Industrie	5.070	5.438	6.031	7.125	6.803	7.350	8.185	5.265	5.557
Voedingsmiddelenindustrie	260	270	293	322	310	329	380	378	373
Aardolie industrie	1.402	1.689	2.018	2.816	2.260	2.487	3.024	1.175	661
Chemische industrie	2.059	2.086	2.304	2.496	2.638	2.847	2.978	1.930	2.746
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	362	358	389	410	440	470	517	469	489
Transportmiddelenindustrie	261	225	209	211	232	234	256	269	254
Elektriciteitsproductie	366	440	440	486	539	622	653	714	698
Overig	359	371	378	383	385	361	377	331	336
Groothandel	733	715	778	852	923	956	931	856	965
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	630	673	697	706	762	816	857	781	713
Totaal	11.716	12.116	12.987	14.825	15.112	16.449	17.662	13.467	13.834

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Rotterdam-Rijnmond

Tabel 3-42: Rotterdam-Rijnmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	4.985	4.964	5.154	5.794	6.269	7.002	7.325	6.246	6.279
Vervoer	2.243	2.335	2.377	2.679	2.820	2.969	3.036	2.495	2.399
Zeevaart	620	673	816	986	940	805	742	447	375
Binnenvaart	328	360	338	331	334	349	387	370	347
Wegvervoer	1.068	1.134	1.054	1.193	1.374	1.642	1.708	1.492	1.483
Spoorvervoer	69	66	64	67	69	69	76	68	77
Pijpleiding	158	102	106	102	104	105	123	118	117
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	1.159	1.128	1.187	1.284	1.405	1.587	1.661	1.511	1.645
Overslag/opslag	1.582	1.501	1.590	1.831	2.044	2.447	2.627	2.240	2.236
Vestigingsplaats	4.916	5.294	5.860	6.860	6.510	7.012	7.857	5.182	5.334
Industrie	3.972	4.335	4.827	5.749	5.310	5.766	6.603	4.048	4.174
Voedingsmiddelenindustrie	183	194	224	257	245	264	313	306	301
Aardolie industrie	1.359	1.632	1.941	2.703	2.168	2.386	2.904	1.128	633
Chemische industrie	1.563	1.601	1.778	1.867	1.918	2.043	2.220	1.432	2.072
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	181	168	162	177	193	228	280	266	265
Transportmiddelenindustrie	137	112	91	80	89	94	99	90	90
Elektriciteitsproductie	353	424	424	463	516	597	628	682	661
Overig	195	204	207	203	181	154	159	144	152
Groothandel	504	499	554	614	664	680	659	602	678
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	440	460	479	496	536	566	594	532	482
Totaal	9.901	10.258	11.014	12.654	12.778	14.015	15.181	11.428	11.614

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-43: Rotterdam: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	4.571	4.548	4.708	5.294	5.702	6.298	6.581	5.623	5.608
Vervoer	2.145	2.235	2.273	2.551	2.660	2.732	2.803	2.337	2.228
Zeevaart	543	599	728	875	804	660	602	359	301
Binnenvaart	323	353	332	325	328	337	375	358	335
Wegvervoer	1.052	1.116	1.044	1.182	1.357	1.564	1.630	1.436	1.400
Spoorvervoer	68	66	64	67	68	67	74	66	75
Pijpleiding	158	102	106	102	104	105	123	118	117
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	907	883	927	1.002	1.098	1.243	1.281	1.163	1.268
Overslag/opslag	1.519	1.430	1.508	1.741	1.944	2.324	2.498	2.122	2.112
Vestigingsplaats	4.213	4.645	5.222	6.181	5.797	6.253	6.998	4.494	4.649
Industrie	3.577	4.012	4.564	5.485	5.040	5.467	6.201	3.743	3.869
Voedingsmiddelenindustrie	165	175	201	235	228	245	291	281	272
Aardolie industrie	1.235	1.564	1.939	2.702	2.168	2.386	2.904	1.128	633
Chemische industrie	1.515	1.549	1.724	1.830	1.885	1.990	2.095	1.386	2.003
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	98	87	75	73	80	112	142	132	145
Transportmiddelenindustrie	72	69	66	58	65	68	68	57	57
Elektriciteitsproductie	346	410	400	429	482	567	601	663	651
Overig	145	158	160	158	133	100	99	98	109
Groothandel	289	280	301	330	356	357	345	320	365
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	347	354	356	366	400	429	451	431	415
Totaal	8.783	9.193	9.930	11.475	11.499	12.552	13.579	10.116	10.257

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-44: Schiedam: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	19,0	16,5	14,7	15,1	16,6	24,1	31,9	28,1	30,2
Vervoer	2,1	2,9	1,8	1,3	1,0	0,9	0,9	1,5	2,7
Zeevaart	0,5	0,5	0,6	0,6	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
Binnenvaart	0,4	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,0
Wegvervoer	1,1	1,8	0,8	0,4	0,3	0,3	0,2	0,7	2,1
Spoorvervoer	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	16,1	12,7	12,0	12,9	14,7	22,1	29,9	25,6	26,7
Overslag/opslag	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	1,2	1,0	0,8
Vestigingsplaats	307,3	265,7	234,6	252,2	262,6	269,6	276,3	230,6	215,8
Industrie	206,7	153,6	88,6	86,9	96,5	105,0	117,1	107,4	112,2
Voedingsmiddelenindustrie	0,0	0,0	3,1	6,7	6,5	6,8	8,4	12,4	16,5
Aardolie industrie	124,6	68,0	1,8	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Chemische industrie	17,2	18,7	10,5	0,0	0,0	0,0	6,4	7,1	11,7
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	21,1	22,8	25,2	26,0	27,2	28,0	31,4	29,8	28,6
Transportmiddelenindustrie	14,9	12,9	12,9	13,9	17,3	17,4	16,6	16,4	15,1
Elektriciteitsproductie	6,5	9,4	11,2	13,7	16,9	18,2	14,9	7,2	0,0
Overig	22,5	21,9	23,9	25,6	28,6	34,5	39,3	34,6	40,2
Groothandel	42,3	42,3	60,8	72,4	69,4	68,1	60,7	55,4	61,4
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	58,2	69,8	85,1	92,9	96,7	96,5	98,6	67,9	42,1
Totaal	326,3	282,1	249,2	267,4	279,2	293,6	308,2	258,7	245,9

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-45: Vlaardingen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	57,2	60,7	56,7	70,1	110,3	200,2	196,1	150,1	174,2
Vervoer	16,6	20,1	10,5	13,1	45,9	134,9	135,7	94,5	116,1
Zeevaart	0,0	0,0	0,0	0,0	26,9	47,4	48,2	29,4	25,0
Binnenvaart	2,2	3,4	1,8	2,2	2,2	7,9	7,8	7,5	7,8
Wegvervoer	14,3	16,5	8,6	10,8	16,5	77,6	77,4	55,4	80,9
Spoorvervoer	0,1	0,2	0,1	0,1	0,3	2,1	2,3	2,2	2,4
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	5,5	5,8	5,7	6,9	6,9	5,7	5,9	6,0	6,5
Overslag/opslag	35,2	34,8	40,5	50,1	57,5	59,5	54,5	49,6	51,6
Vestigingsplaats	69,8	71,1	84,2	83,3	80,1	94,9	133,3	84,4	84,4
Industrie	54,6	56,2	67,9	65,2	59,4	73,5	113,5	63,8	61,5
Voedingsmiddelenindustrie	12,4	13,2	13,5	9,6	5,0	5,3	6,2	5,9	5,6
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Chemische industrie	4,2	5,7	15,1	14,3	12,1	23,5	56,4	14,3	20,4
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	23,9	24,4	26,5	29,8	32,6	35,0	40,7	36,2	30,3
Transportmiddelenindustrie	8,2	7,7	6,6	3,3	1,6	1,5	1,6	0,8	1,0
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	1,4	3,4	3,3	3,2	2,9	2,0	1,1
Overig	5,8	5,1	4,8	4,7	4,8	5,0	5,8	4,7	3,2
Groothandel	12,7	12,3	13,5	15,3	17,8	18,3	15,6	15,1	17,2
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	2,5	2,6	2,7	2,9	2,9	3,0	4,2	5,5	5,7
Totaal	127,0	131,8	140,9	153,4	190,3	295,1	329,4	234,5	258,6

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-46: Maassluis: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	26,1	21,1	22,3	24,5	26,9	32,5	34,6	31,8	35,3
Vervoer	1,8	2,0	1,9	1,8	1,9	1,9	2,0	1,8	1,6
Zeevaart	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Binnenvaart	1,8	2,0	1,9	1,8	1,9	1,9	2,0	1,8	1,6
Wegvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Spoorvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	24,3	19,1	20,3	22,7	25,1	30,6	32,6	30,0	33,6
Overslag/opslag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vestigingsplaats	11,7	11,4	12,0	13,2	14,2	14,4	15,4	14,3	12,2
Industrie	6,7	6,5	7,0	7,7	8,9	9,8	11,0	10,6	8,8
Voedingsmiddelenindustrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Chemische industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Basismetale- en metaalproductenindustrie	5,1	4,7	5,0	5,5	6,1	6,4	7,0	7,5	7,1
Transportmiddelenindustrie	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4	0,7	1,3	1,9	1,7
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	1,5	1,7	1,9	2,1	2,4	2,7	2,7	1,2	0,0
Groothandel	2,9	2,6	2,6	2,8	2,6	2,2	2,0	1,9	2,0
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	2,2	2,2	2,4	2,7	2,6	2,4	2,4	1,8	1,3
Totaal	37,8	32,4	34,3	37,7	41,1	46,8	50,0	46,1	47,5

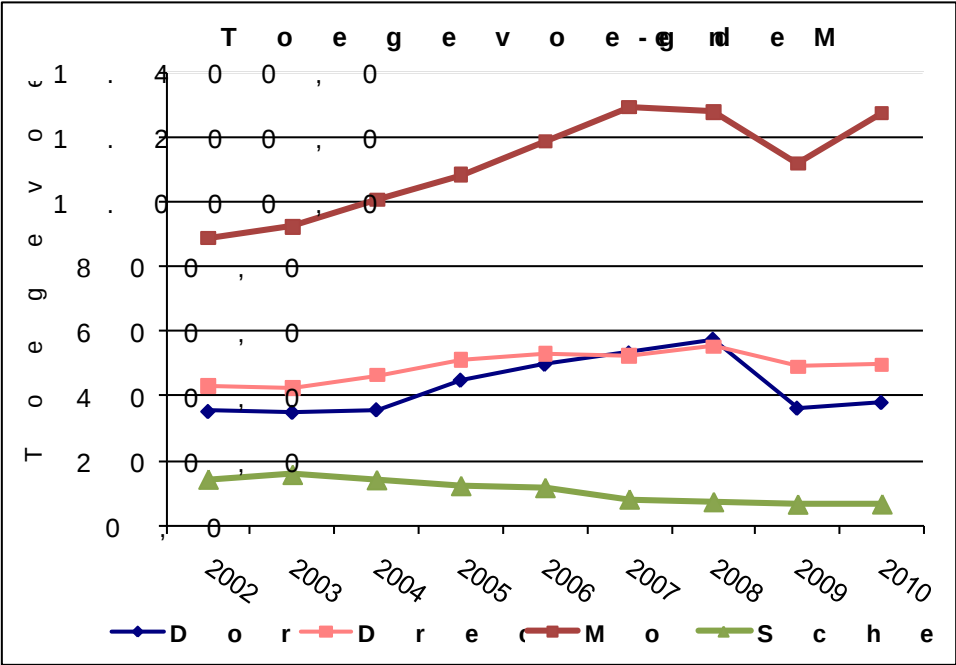
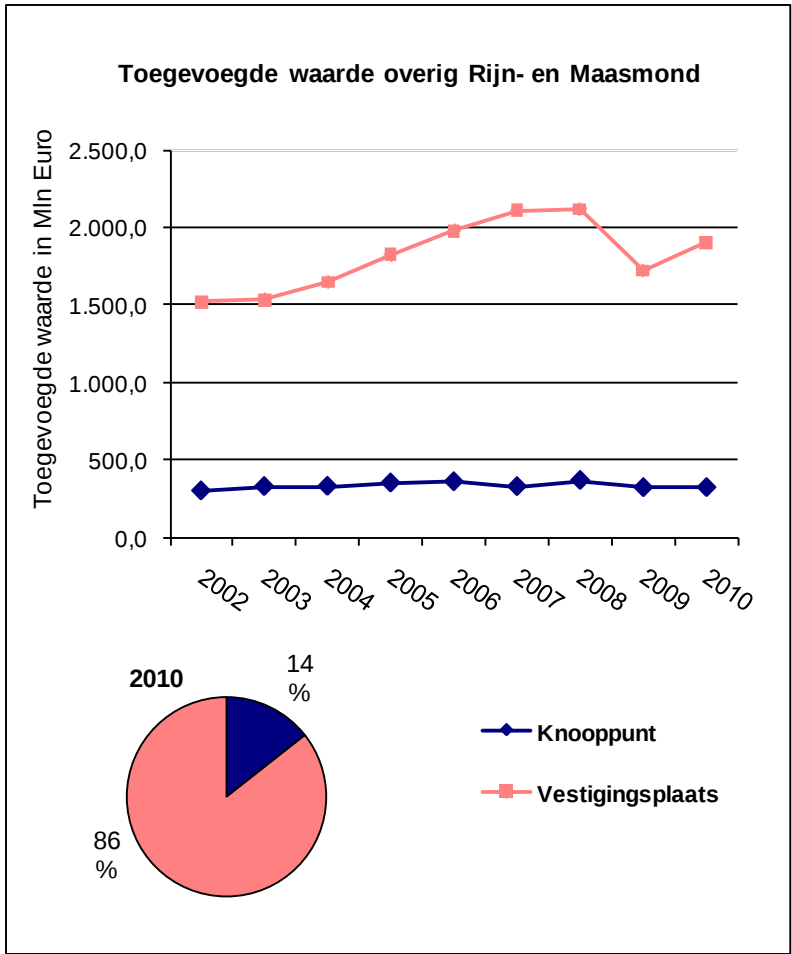
Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-47: Overig Rijnmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	311,8	317,2	352,0	390,5	412,4	446,9	480,9	413,4	431,5
Vervoer	77,7	75,3	89,6	111,8	110,9	99,0	94,5	59,7	49,9
Zeevaart	76,5	73,7	87,8	110,0	109,0	97,0	92,1	57,5	48,0
Binnenvaart	1,2	1,5	1,8	1,8	1,9	2,0	2,3	2,2	1,9
Wegvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Spoorvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	206,4	207,1	221,8	239,6	259,4	285,4	312,3	287,0	309,8
Overslag/opslag	27,7	34,9	40,5	39,1	42,1	62,5	74,2	66,6	71,8
Vestigingsplaats	314,6	300,5	307,0	330,2	355,8	380,6	434,1	359,0	373,1
Industrie	127,8	107,2	99,4	104,6	105,0	110,2	160,9	122,9	123,0
Voedingsmiddelenindustrie	5,7	5,6	6,2	5,7	6,3	7,2	7,5	7,1	6,9
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Chemische industrie	26,6	28,2	28,9	22,3	20,6	28,9	61,8	24,5	36,9
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	33,1	28,8	30,8	42,1	47,5	47,0	58,8	60,8	54,1
Transportmiddelenindustrie	42,2	22,5	5,7	4,4	5,3	6,5	11,2	14,8	15,4
Elektriciteitsproductie	0,0	4,9	11,8	17,1	13,2	8,3	9,1	10,1	9,8
Overig	20,2	17,2	16,0	13,0	12,1	12,3	12,5	5,5	0,0
Groothandel	156,3	161,7	175,3	193,7	217,9	234,7	235,6	209,9	232,2
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	30,4	31,6	32,2	31,9	32,9	35,7	37,6	26,2	17,9
Totaal	626,4	617,7	658,9	720,7	768,3	827,5	915,0	772,4	804,7

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Overig Rijn- en Maasmond

Tabel 3-48: Overig Rijn- en Maasmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	298,4	326,0	327,2	348,4	356,2	325,4	364,5	318,7	319,4
Vervoer	122,3	143,4	134,3	127,7	113,8	71,3	92,8	71,6	72,6
Zeevaart	56,7	82,9	78,5	64,4	51,5	42,4	59,6	45,5	39,4
Binnenvaart	7,6	6,7	6,5	5,2	5,6	2,3	2,3	2,3	2,7
Wegvervoer	56,0	51,9	47,6	56,3	55,0	26,5	30,9	23,7	30,2
Spoorvervoer	2,1	1,9	1,8	1,8	1,8	0,1	0,1	0,1	0,3
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	66,4	64,2	65,6	72,8	81,6	84,8	88,5	82,9	87,1
Overslag/opslag	109,6	118,3	127,3	147,9	160,8	169,4	183,2	164,2	159,7
Vestigingsplaats	1.517,2	1.532,0	1.646,0	1.823,3	1.978,0	2.109,3	2.116,4	1.720,8	1.900,8
Industrie	1.097,5	1.103,0	1.203,1	1.375,6	1.493,1	1.584,1	1.581,7	1.217,2	1.382,3
Voedingsmiddelenindustrie	77,1	76,2	68,8	65,3	64,4	65,0	66,9	71,6	72,1
Aardolie industrie	42,8	56,8	76,8	112,7	91,6	101,5	119,7	47,4	27,4
Chemische industrie	495,8	484,2	525,6	629,1	719,8	804,2	758,2	498,0	673,7
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	181,0	190,5	227,1	233,6	247,1	241,8	236,3	202,9	224,7
Transportmiddelenindustrie	123,4	112,7	117,6	131,2	142,9	139,7	157,3	178,7	164,3
Elektriciteitsproductie	13,8	15,4	16,2	23,5	23,4	25,1	25,4	31,2	36,4
Overig	163,6	167,1	171,0	180,2	203,9	206,8	217,9	187,5	183,8
Groothandel	229,4	215,9	224,3	238,0	258,6	275,6	271,6	254,5	287,5
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	190,3	213,1	218,5	209,8	226,3	249,7	263,1	249,1	231,0
Totaal	1.815,5	1.858,0	1.973,2	2.171,7	2.334,2	2.434,7	2.480,8	2.039,5	2.220,1

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-49: Dordrecht: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	66,4	75,6	80,1	82,6	83,1	94,1	120,4	97,1	90,6
Vervoer	35,9	36,9	39,9	38,1	29,5	31,7	53,0	43,0	42,0
Zeevaart	26,2	28,8	33,7	31,0	23,1	26,5	47,2	38,9	32,5
Binnenvaart	2,0	2,3	1,8	1,6	1,9	1,4	1,4	0,9	1,5
Wegvervoer	7,4	5,6	4,3	5,3	4,4	3,7	4,3	3,1	7,8
Spoorvervoer	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	17,6	19,6	20,3	21,7	26,0	26,4	26,5	25,1	25,2
Overslag/opslag	12,9	19,1	19,8	22,9	27,6	36,1	40,9	29,0	23,3
Vestigingsplaats	287,2	275,3	278,7	367,4	416,1	439,9	456,0	266,7	290,7
Industrie	230,6	215,5	220,8	315,0	360,7	381,5	395,6	214,1	237,9
Voedingsmiddelenindustrie	4,8	5,1	5,0	5,2	7,0	9,1	11,0	11,5	10,0
Aardolie industrie	24,6	33,7	45,6	65,7	52,2	56,2	65,2	27,5	16,8
Chemische industrie	177,0	151,0	139,5	208,1	255,2	265,6	268,9	130,4	164,2
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	2,0	1,9	2,0	1,9	1,9	2,6	3,8	4,5	4,3
Transportmiddelenindustrie	4,7	4,4	5,2	6,0	9,0	11,2	11,9	13,1	11,8
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	17,5	19,4	23,6	28,2	35,5	36,8	34,8	27,1	30,7
Groothandel	29,8	24,6	23,1	23,1	24,7	27,6	27,0	23,3	28,2
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	26,7	35,2	34,8	29,3	30,6	30,8	33,3	29,3	24,6
Totaal	353,5	350,9	358,8	450,0	499,1	534,0	576,4	363,8	381,3

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-50: Drechtsteden: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	8,3	16,9	17,1	20,3	16,8	5,1	5,8	5,4	4,1
Vervoer	4,7	11,8	10,5	13,5	10,9	0,2	0,1	0,6	1,0
Zeevaart	4,0	11,2	10,1	13,0	10,5	0,0	0,0	0,2	0,3
Binnenvaart	0,7	0,6	0,5	0,5	0,4	0,2	0,1	0,4	0,6
Wegvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Spoorvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	1,0	1,0	1,0	1,3	1,8	2,0	2,2	1,9	1,1
Overslag/opslag	2,7	4,1	5,6	5,5	4,1	2,9	3,4	2,9	2,0
Vestigingsplaats	420,6	407,2	447,5	493,1	513,4	521,0	546,5	485,3	492,5
Industrie	340,7	335,2	373,9	415,2	426,7	430,5	460,2	403,8	397,9
Voedingsmiddelenindustrie	16,4	17,4	18,1	19,4	18,5	19,3	23,6	28,0	33,0
Aardolie industrie	18,2	23,1	31,2	47,0	39,4	44,9	52,5	19,3	10,4
Chemische industrie	29,1	24,7	25,4	33,4	33,3	33,4	44,0	23,1	22,6
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	104,4	111,3	138,6	147,5	158,1	155,2	144,2	114,6	133,2
Transportmiddelenindustrie	115,6	104,5	108,5	121,1	129,9	124,6	140,9	160,7	144,2
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	57,0	54,2	52,1	46,8	47,5	53,1	55,0	58,1	54,5
Groothandel	75,3	66,1	67,5	71,6	79,5	84,0	79,7	74,9	87,9
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	4,6	5,9	6,1	6,2	7,1	6,4	6,6	6,6	6,7
Totaal	428,9	424,1	464,7	513,4	530,2	526,2	552,3	490,7	496,6

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-51: Moerdijk: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	160,6	152,8	158,3	188,0	204,0	207,6	222,8	206,3	213,6
Vervoer	21,1	16,3	14,4	21,2	23,7	23,8	27,8	21,7	22,9
Zeevaart	1,1	1,0	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,3	0,0
Binnenvaart	0,6	0,6	0,5	0,6	0,8	0,6	0,8	0,9	0,6
Wegvervoer	19,4	14,7	13,3	19,8	22,2	22,6	26,5	20,5	22,3
Spoorvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	45,5	41,4	42,1	47,7	51,6	53,6	56,3	52,3	56,4
Overslag/opslag	94,0	95,1	101,8	119,1	128,7	130,2	138,7	132,2	134,3
Vestigingsplaats	728,7	771,7	849,4	896,6	983,4	1085,2	1055,8	912,8	1062,1
Industrie	472,0	500,4	564,7	606,6	668,9	737,6	696,2	569,5	719,3
Voedingsmiddelenindustrie	2,2	2,3	2,3	2,3	2,2	2,3	2,9	3,0	2,8
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	2,0	0,6	0,1
Chemische industrie	289,7	308,6	360,7	387,7	431,3	505,1	445,3	344,5	486,9
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	74,7	77,3	86,6	84,1	87,2	84,0	88,2	83,8	87,2
Transportmiddelenindustrie	2,5	3,3	3,6	3,8	3,9	3,8	4,3	4,3	7,3
Elektriciteitsproductie	13,8	15,4	16,2	23,5	23,4	25,1	25,4	31,2	36,4
Overig	89,1	93,5	95,3	105,2	120,9	116,8	128,1	102,2	98,6
Groothandel	102,8	104,1	112,1	120,5	130,2	138,7	139,3	133,3	147,6
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	154,0	167,2	172,6	169,5	184,3	208,9	220,3	210,0	195,3
Totaal	889,3	924,5	1007,7	1084,6	1187,4	1292,8	1278,6	1119,1	1275,7

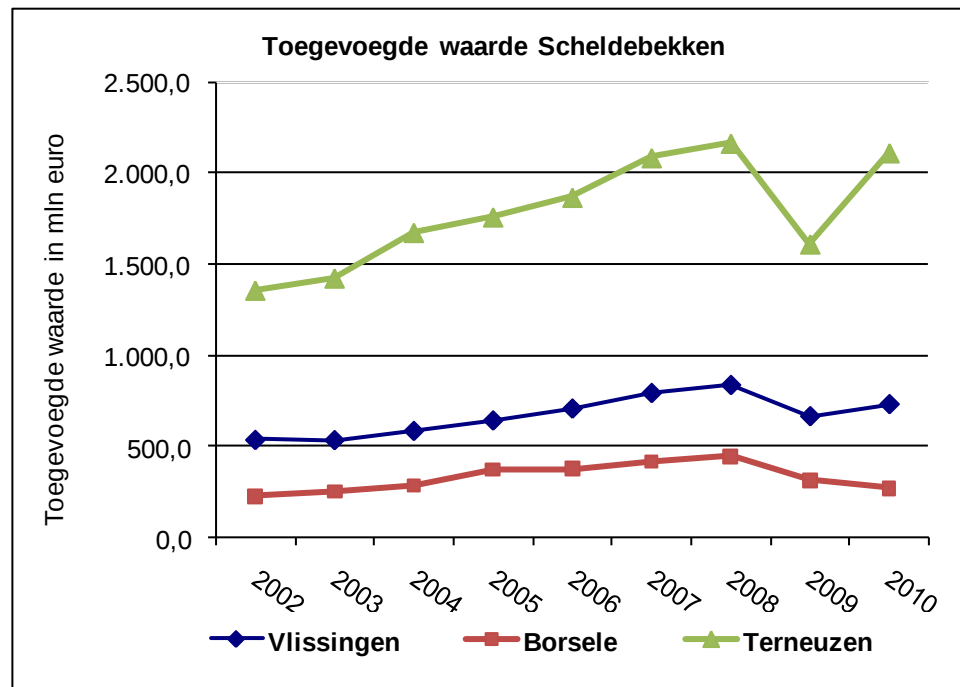
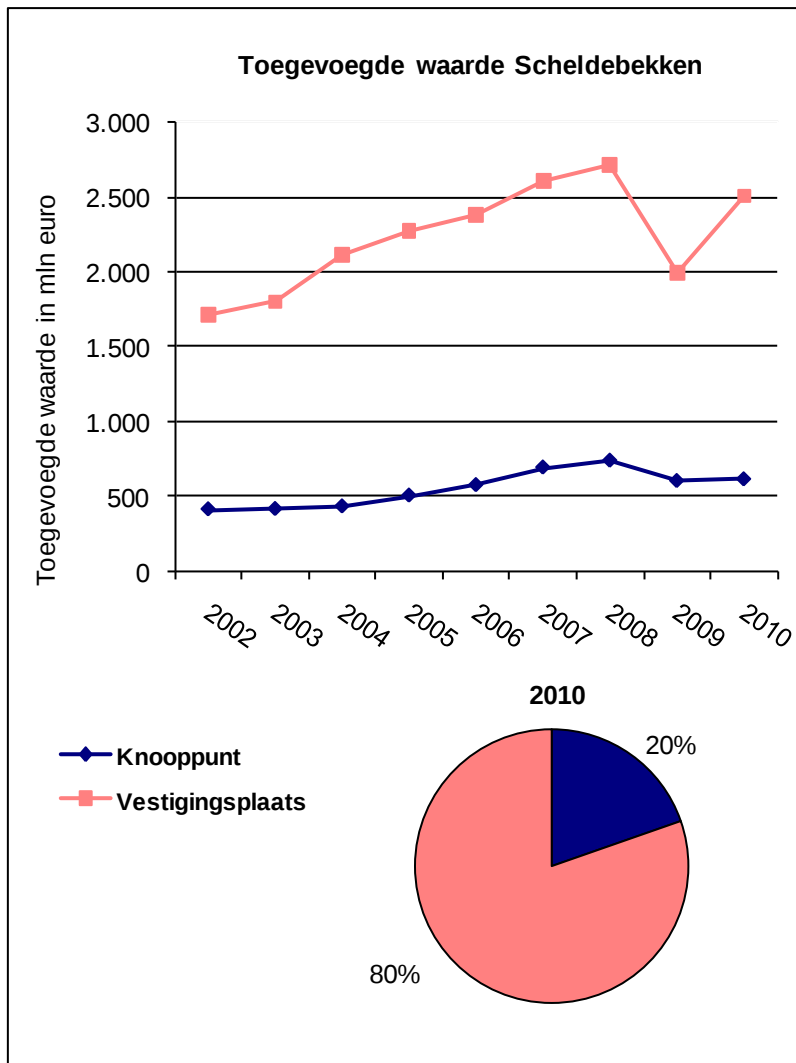
Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-52: Scheveningen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	63,1	80,7	71,7	57,5	52,4	18,5	15,5	10,0	11,1
Vervoer	60,6	78,5	69,5	55,0	49,7	15,5	11,9	6,3	6,7
Zeevaart	25,4	41,9	34,2	19,6	17,3	15,3	11,8	6,2	6,6
Binnenvaart	4,2	3,3	3,7	2,5	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Wegvervoer	29,1	31,6	30,0	31,1	28,4	0,2	0,1	0,1	0,1
Spoorvervoer	1,9	1,7	1,6	1,7	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	2,5	2,2	2,1	2,1	2,2	2,8	3,4	3,6	4,3
Overslag/opslag	0,0	0,1	0,1	0,4	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1
Vestigingsplaats	80,8	77,9	70,3	66,2	65,2	63,2	58,1	55,9	55,4
Industrie	54,3	51,9	43,7	38,7	36,9	34,4	29,6	29,7	27,2
Voedingsmiddelenindustrie	53,7	51,4	43,4	38,4	36,7	34,3	29,5	29,1	26,3
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Chemische industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Transportmiddelenindustrie	0,5	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	0,2	0,6	1,0
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Groothandel	21,6	21,2	21,7	22,8	24,1	25,2	25,5	23,1	23,8
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	4,9	4,8	4,9	4,7	4,2	3,5	2,9	3,1	4,4
Totaal	143,8	158,6	142,1	123,7	117,6	81,7	73,6	65,9	66,6

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Scheldebekken

Tabel 3-53: Scheldebekken: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	413	415	432	505	574	692	738	602	613
Vervoer	211	211	197	215	215	257	269	216	214
Zeevaart	6	7	9	12	12	10	13	12	12
Binnenvaart	33	18	15	18	17	19	22	23	19
Wegvervoer	171	185	173	184	184	227	232	179	182
Spoorvervoer	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pijpleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	149	147	160	191	247	285	314	263	255
Overslag/opslag	53	57	75	99	112	150	155	123	144
Vestigingsplaats	1.712	1.802	2.115	2.273	2.379	2.604	2.713	1.995	2.506
Industrie	1.646	1.728	2.037	2.194	2.296	2.521	2.622	1.898	2.406
Voedingsmiddelenindustrie	46	48	51	55	50	53	65	69	69
Aardolie industrie	82	100	135	198	170	180	209	81	45
Chemische industrie	1.224	1.274	1.519	1.568	1.650	1.836	1.895	1.276	1.842
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	91	102	131	145	150	145	144	128	164
Transportmiddelenindustrie	75	71	73	80	93	88	85	88	65
Elektriciteitsproductie	105	112	102	120	148	171	176	213	180
Overig	23	22	26	28	34	46	49	43	40
Groothandel	16	15	16	17	17	17	17	16	18
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	50	58	63	63	66	67	73	81	82
Totaal	2.125	2.217	2.547	2.778	2.953	3.296	3.450	2.597	3.119

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-54: Vlissingen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	225,6	218,2	231,5	264,4	311,0	385,7	414,9	303,9	310,9
Vervoer	126,1	120,6	115,3	125,9	136,4	171,1	178,3	123,0	123,5
Zeevaart	2,9	2,4	1,9	3,6	4,9	2,8	4,2	3,3	4,6
Binnenvaart	24,2	10,0	7,8	10,9	10,4	12,4	14,9	14,5	11,9
Wegvervoer	98,5	107,5	105,1	110,9	120,4	155,1	158,4	104,6	106,3
Spoorvervoer	0,5	0,6	0,5	0,5	0,7	0,8	0,9	0,6	0,8
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	89,0	88,9	92,8	111,9	144,8	167,4	186,2	146,6	144,4
Overslag/opslag	10,4	8,6	23,3	26,6	29,8	47,3	50,4	34,3	43,0
Vestigingsplaats	312,0	318,5	355,5	379,8	398,3	408,7	423,3	363,8	422,8
Industrie	287,3	292,1	325,2	346,9	364,2	373,9	384,9	316,6	376,2
Voedingsmiddelenindustrie	1,0	1,0	1,7	1,7	2,1	3,8	4,0	4,1	4,2
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Chemische industrie	146,1	144,4	152,9	158,4	162,2	179,5	191,6	128,7	179,1
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	73,8	83,2	106,5	117,0	119,9	115,4	114,2	102,8	134,7
Transportmiddelenindustrie	63,6	60,3	60,5	65,3	74,8	69,0	68,5	72,9	51,0
Elektriciteitsproductie	0,0	0,0	0,0	0,1	0,8	0,0	0,2	1,2	1,0
Overig	2,8	3,1	3,5	4,4	4,4	6,1	6,4	7,0	6,2
Groothandel	2,3	2,1	1,9	2,0	2,1	2,9	3,1	3,9	4,9
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	22,5	24,3	28,5	30,9	32,0	32,0	35,3	43,2	41,7
Totaal	537,7	536,6	587,0	644,2	709,3	794,5	838,2	667,7	733,8

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-55: Borsele: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	28,4	30,8	32,7	38,1	40,2	48,2	52,7	47,0	52,3
Vervoer	0,3	0,2	0,1	1,9	0,1	0,0	0,9	1,3	0,0
Zeevaart	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Binnenvaart	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
Wegvervoer	0,2	0,1	0,1	1,8	0,1	0,0	0,8	1,2	0,0
Spoorvervoer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	2,2	2,1	2,5	3,1	3,0	1,5	1,9	2,1	2,4
Overslag/opslag	25,9	28,6	30,1	33,2	37,1	46,7	49,9	43,6	49,9
Vestigingsplaats	199,4	223,6	251,9	334,0	335,0	367,6	393,9	269,2	219,5
Industrie	190,7	214,0	241,5	323,5	323,2	355,5	380,4	256,5	206,1
Voedingsmiddelenindustrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aardolie industrie	81,9	99,6	134,8	198,0	170,0	180,3	208,8	80,8	44,8
Chemische industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	4,9	4,6	5,7	6,5	7,0	6,4	7,0	7,6	8,1
Transportmiddelenindustrie	7,6	7,1	8,2	10,5	13,6	14,5	11,9	10,1	9,3
Elektriciteitsproductie	96,3	102,6	92,8	108,5	132,6	154,3	152,7	158,0	143,9
Overig	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Groothandel	0,0	0,1	0,6	0,7	1,0	1,0	1,2	1,4	1,4
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	8,7	9,5	9,8	9,8	10,8	11,1	12,4	11,3	12,0
Totaal	227,8	254,4	284,6	372,1	375,2	415,8	446,6	316,2	271,9

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-56: Terneuzen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde toegevoegde waarde per sector in 2002-2010 (in lopende prijzen)

Hoofdsector en Subsector	Toegevoegde waarde (mln euro in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	158,7	165,9	168,0	202,1	223,3	258,1	270,2	250,9	249,8
Vervoer	84,5	90,4	81,1	87,1	78,3	86,2	89,4	91,4	90,7
Zeevaart	3,6	4,4	6,7	8,2	7,6	7,1	9,1	9,2	7,6
Binnenvaart	8,9	8,1	6,8	6,9	6,6	6,9	7,4	8,6	6,8
Wegvervoer	71,8	77,7	67,3	71,7	63,6	71,8	72,5	73,1	75,8
Spoorvervoer	0,2	0,3	0,3	0,3	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5
Pijpleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	57,7	55,9	64,9	75,9	99,6	116,1	125,7	114,6	108,3
Overslag/opslag	16,5	19,5	22,1	39,1	45,3	55,8	55,1	44,9	50,8
Vestigingsplaats	1.200,4	1.259,9	1.507,9	1.559,2	1.645,5	1.828,0	1.895,4	1.361,8	1.863,2
Industrie	1.168,3	1.222,4	1.470,1	1.523,2	1.608,1	1.791,3	1.857,1	1.324,6	1.823,5
Voedingsmiddelenindustrie	44,6	46,6	49,6	52,9	48,2	49,3	60,8	65,0	64,8
Aardolie industrie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Chemische industrie	1.078,1	1.129,4	1.366,0	1.409,7	1.487,6	1.656,9	1.703,3	1.147,0	1.662,7
Basismetale- en metaalproductenindustrie	12,4	14,2	18,5	21,3	23,1	23,0	22,4	17,9	21,7
Transportmiddelenindustrie	4,2	3,6	3,8	4,3	4,6	4,8	4,9	5,0	4,5
Elektriciteitsproductie	9,0	9,8	9,4	11,7	14,6	17,0	23,2	54,0	35,5
Overig	20,0	18,8	22,7	23,4	30,0	40,3	42,4	35,7	34,2
Groothandel	13,4	12,9	13,1	13,9	14,4	12,8	12,9	10,9	11,5
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	18,8	24,7	24,8	22,1	22,9	23,9	25,5	26,3	28,2
Totaal	1.359,1	1.425,8	1.675,9	1.761,3	1.868,8	2.086,1	2.165,6	1.612,7	2.112,9

Bron: EUR obv LISA en CBS data

*Bedrijfsvestigingen**Noordelijke Zeehavens*

Tabel 3-57: Noordelijke Zeehavens: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	127	133	134	132	124	116	119	120	122
Vervoer	51	61	61	58	53	50	50	47	51
Zeevaart	51	61	61	58	53	50	50	47	51
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	43	40	39	40	38	37	39	44	41
Overslag/opslag	33	32	34	34	33	29	30	29	30
Vestigingsplaats	245	242	239	235	230	218	223	228	227
Industrie	151	147	144	146	143	140	144	149	148
Voedingsmiddelenindustrie	40	37	36	34	32	33	31	32	35
Aardolie industrie	1	1	1	1	2	3	3	3	4
Chemische industrie	18	18	18	18	17	18	19	19	17
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	24	24	21	21	22	22	24	27	27
Transportmiddelenindustrie	19	18	18	19	19	18	21	23	21
Elektriciteitsproductie	1	1	1	1	1	2	2	3	6
Overig	48	48	49	52	50	44	44	42	38
Groothandel	44	43	45	42	40	34	33	35	39
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	50	52	50	47	47	44	46	44	40
Totaal	372	375	373	367	354	334	342	348	349

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-58: Delfzijl: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	51	59	61	64	61	55	58	61	64
Vervoer	23	31	33	34	32	29	29	27	34
Zeevaart	23	31	33	34	32	29	29	27	34
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	14	14	13	14	13	13	16	22	18
Overslag/opslag	14	14	15	16	16	13	13	12	12
Vestigingsplaats	79	82	82	80	80	77	82	81	75
Industrie	44	45	46	48	50	51	55	56	53
Voedingsmiddelenindustrie	0	0	0	0	0	1	1	1	2
Aardolie industrie	1	1	1	1	2	3	3	3	3
Chemische industrie	16	16	16	16	16	16	17	17	16
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	8	8	8	9	9	9	11	12	11
Transportmiddelenindustrie	7	7	7	7	7	8	9	9	9
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	12	13	14	15	16	14	14	14	12
Groothandel	15	17	18	16	14	11	11	12	12
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	20	20	18	16	16	15	16	13	10
Totaal	130	141	143	144	141	132	140	142	139

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-59: Eemshaven: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	18	18	18	17	17	17	16	16	15
Vervoer	0	1	1	1	1	1	1	1	2
Zeevaart	0	1	1	1	1	1	1	1	2
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	8	8	8	7	8	8	7	7	6
Overslag/opslag	10	9	9	9	8	8	8	8	7
Vestigingsplaats	32	27	25	22	22	21	22	29	33
Industrie	17	15	14	12	11	10	10	15	18
Voedingsmiddelenindustrie	2	1	1	0	0	0	0	2	3
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	2	2	2	2	1	1	1	1	0
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	2	1	0	0	1	1	1	2	3
Transportmiddelenindustrie	2	2	2	1	1	0	0	1	0
Elektriciteitsproductie	1	1	1	1	1	2	2	3	6
Overig	8	8	8	8	7	6	6	6	6
Groothandel	8	6	5	4	4	4	5	7	8
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	7	6	6	6	7	7	7	7	7
Totaal	50	45	43	39	39	38	38	45	48

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-60: Harlingen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	29	28	28	25	22	23	23	22	21
Vervoer	20	21	20	17	15	16	16	15	12
Zeevaart	20	21	20	17	15	16	16	15	12
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	6	5	5	6	5	5	5	5	6
Overslag/opslag	3	2	3	2	2	2	2	2	3
Vestigingsplaats	41	42	43	44	46	46	46	51	53
Industrie	28	28	27	28	28	28	28	32	32
Voedingsmiddelenindustrie	21	20	19	18	17	17	15	15	14
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	2	3	3	3	3	3	3	4	4
Transportmiddelenindustrie	3	3	3	4	5	5	6	9	10
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	2	2	2	3	3	3	4	4	4
Groothandel	8	8	9	9	10	10	9	9	11
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	5	6	7	7	8	8	9	10	10
Totaal	70	70	71	69	68	69	69	73	74

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-61: Den Helder: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	29	28	27	26	24	21	22	21	22
Vervoer	8	8	7	6	5	4	4	4	3
Zeevaart	8	8	7	6	5	4	4	4	3
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	15	13	13	13	12	11	11	10	11
Overslag/opslag	6	7	7	7	7	6	7	7	8
Vestigingsplaats	93	91	89	89	82	74	73	67	66
Industrie	62	59	57	58	54	51	51	46	45
Voedingsmiddelenindustrie	17	16	16	16	15	15	15	14	16
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Chemische industrie	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	12	12	10	9	9	9	9	9	9
Transportmiddelenindustrie	7	6	6	7	6	5	6	4	2
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	26	25	25	26	24	21	20	18	16
Groothandel	13	12	13	13	12	9	8	7	8
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	18	20	19	18	16	14	14	14	13
Totaal	122	119	116	115	106	95	95	88	88

Bron: EUR obv LISA

Noordzeekanaalgebied

Tabel 3-62: Noordzeekanaalgebied: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	237	234	235	227	219	231	220	202	202
Vervoer	24	23	22	23	23	26	23	19	16
Zeevaart	24	23	22	23	23	26	23	19	16
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	118	117	115	109	106	111	106	96	102
Overslag/opslag	95	94	98	95	90	94	91	87	84
Vestigingsplaats	524	517	514	517	521	504	507	489	461
Industrie	220	220	223	223	222	222	219	212	206
Voedingsmiddelenindustrie	31	31	31	29	30	30	31	33	35
Aardolie industrie	3	3	3	3	3	3	3	2	3
Chemische industrie	27	28	28	25	23	22	22	19	19
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	77	76	74	74	73	70	67	63	62
Transportmiddelenindustrie	39	40	41	43	45	47	46	45	39
Elektriciteitsproductie	3	3	3	3	2	2	2	3	3
Overig	40	39	43	46	46	48	48	47	45
Groothandel	227	218	215	216	217	207	207	197	186
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	77	79	76	78	82	75	81	80	69
Totaal	761	751	749	744	740	735	727	691	663

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-63: Amsterdam: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	140	139	140	133	128	133	129	121	116
Vervoer	16	14	12	12	11	11	9	7	5
Zeevaart	16	14	12	12	11	11	9	7	5
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	77	77	77	72	71	76	73	66	65
Overslag/opslag	47	48	51	49	46	46	47	48	46
Vestigingsplaats	157	158	160	162	175	187	182	177	168
Industrie	67	67	68	70	75	80	77	73	70
Voedingsmiddelenindustrie	6	6	6	6	6	5	5	4	4
Aardolie industrie	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Chemische industrie	14	15	14	12	11	11	10	8	7
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	18	18	18	18	21	23	20	19	18
Transportmiddelenindustrie	11	12	13	13	14	14	14	15	15
Elektriciteitsproductie	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Overig	15	13	14	18	21	25	26	25	24
Groothandel	59	58	57	55	60	64	63	64	59
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	31	33	35	37	40	43	42	40	39
Totaal	297	297	300	295	303	320	311	298	284

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-64: Beverwijk: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	13	13	12	11	11	14	14	11	12
Vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zeevaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	6	6	5	5	5	6	6	5	5
Overslag/opslag	7	7	7	6	6	8	8	6	7
Vestigingsplaats	57	51	53	56	52	40	38	37	34
Industrie	24	23	26	29	24	19	17	16	15
Voedingsmiddelenindustrie	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Aardolie industrie	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Chemische industrie	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	12	11	11	13	10	8	8	6	6
Transportmiddelenindustrie	2	2	3	3	2	2	2	2	1
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	9	9	10	11	9	7	5	6	6
Groothandel	23	20	21	22	22	17	16	14	12
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	10	8	6	5	6	4	5	7	7
Totaal	70	64	65	67	63	54	52	48	46

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-65: Velsen/IJmuiden: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	41	41	42	42	40	41	37	31	29
Vervoer	6	7	8	8	9	11	10	9	8
Zeevaart	6	7	8	8	9	11	10	9	8
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	22	23	23	22	19	17	16	14	15
Overslag/opslag	13	11	11	12	12	13	11	8	6
Vestigingsplaats	152	151	147	149	145	135	138	132	126
Industrie	48	49	48	46	43	43	44	45	45
Voedingsmiddelenindustrie	12	12	12	11	10	11	12	14	15
Aardolie industrie	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Chemische industrie	4	4	4	4	4	4	4	3	4
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	15	16	14	12	12	10	10	11	10
Transportmiddelenindustrie	9	9	9	10	9	9	9	9	6
Elektriciteitsproductie	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Overig	6	6	7	7	6	7	7	6	7
Groothandel	83	81	80	82	81	75	75	69	69
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	21	21	19	21	21	17	19	18	12
Totaal	193	192	189	191	185	176	175	163	155

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-66: Zaanstad: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	43	41	41	41	40	43	40	39	45
Vervoer	2	2	2	3	3	4	4	3	3
Zeevaart	2	2	2	3	3	4	4	3	3
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	13	11	10	10	11	12	11	11	17
Overslag/opslag	28	28	29	28	26	27	25	25	25
Vestigingsplaats	158	157	154	150	149	142	149	143	133
Industrie	81	81	81	78	80	80	81	78	76
Voedingsmiddelenindustrie	13	13	13	12	13	14	14	15	16
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	9	9	9	8	7	6	7	7	7
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	32	31	31	31	30	29	29	27	28
Transportmiddelenindustrie	17	17	16	17	20	22	21	19	17
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	10	11	12	10	10	9	10	10	8
Groothandel	62	59	57	57	54	51	53	50	46
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	15	17	16	15	15	11	15	15	11
Totaal	201	198	195	191	189	185	189	182	178

Bron: EUR obv LISA

Rotterdam-Rijnmond

Tabel 3-67: Rotterdam-Rijnmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	775	769	763	759	761	755	745	723	723
Vervoer	69	70	71	73	81	86	84	80	77
Zeevaart	69	70	71	73	81	86	84	80	77
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	575	571	567	567	566	556	550	533	536
Overslag/opslag	131	128	125	119	114	113	111	110	110
Vestigingsplaats	676	664	656	656	668	656	641	616	600
Industrie	281	276	275	278	282	273	273	266	259
Voedingsmiddelenindustrie	12	12	12	13	13	13	13	13	13
Aardolie industrie	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Chemische industrie	39	40	41	42	45	47	47	47	47
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	95	92	89	90	89	87	87	83	80
Transportmiddelenindustrie	72	67	62	62	69	72	73	74	76
Elektriciteitsproductie	5	7	12	14	16	15	15	14	13
Overig	49	49	50	48	41	30	29	26	21
Groothandel	313	305	302	300	304	297	284	274	269
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	82	83	79	78	82	86	84	76	72
Totaal	1.451	1.433	1.419	1.415	1.429	1.411	1.386	1.339	1.323

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-68: Rotterdam: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	523	512	502	496	496	488	479	464	465
Vervoer	47	47	46	46	49	52	51	47	46
Zeevaart	47	47	46	46	49	52	51	47	46
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	367	360	356	357	359	349	340	331	334
Overslag/opslag	109	105	100	93	88	87	88	86	85
Vestigingsplaats	403	395	387	387	396	390	378	371	368
Industrie	164	165	163	166	170	166	163	162	161
Voedingsmiddelenindustrie	9	9	8	9	9	9	9	9	9
Aardolie industrie	8	8	8	8	9	9	9	9	9
Chemische industrie	32	33	34	36	39	39	38	39	39
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	41	40	38	37	37	37	37	36	35
Transportmiddelenindustrie	45	42	38	38	42	44	43	43	43
Elektriciteitsproductie	4	5	8	10	11	11	11	11	11
Overig	25	28	29	28	23	17	16	15	15
Groothandel	180	172	170	170	173	169	162	160	160
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	59	58	54	51	53	55	53	49	47
Totaal	926	907	889	883	892	878	857	835	833

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-69: Schiedam: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	15	15	14	14	14	17	20	21	21
Vervoer	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Zeevaart	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	12	12	11	11	11	13	16	16	16
Overslag/opslag	2	2	2	2	2	3	3	3	3
Vestigingsplaats	66	65	66	63	61	59	59	56	53
Industrie	40	39	40	37	36	35	36	34	32
Voedingsmiddelenindustrie	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Aardolie industrie	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Chemische industrie	1	1	1	0	0	0	1	1	1
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	17	18	18	17	16	16	17	17	17
Transportmiddelenindustrie	10	9	9	9	10	10	9	8	8
Elektriciteitsproductie	1	1	1	1	2	2	2	1	0
Overig	10	9	9	8	7	6	6	6	5
Groothandel	21	20	20	20	19	19	18	17	17
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	5	6	6	6	6	5	5	5	4
Totaal	81	80	80	77	75	76	79	77	74

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-70: Vlaardingen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	18	19	19	18	17	15	13	14	15
Vervoer	0	0	0	0	1	1	1	1	1
Zeevaart	0	0	0	0	1	1	1	1	1
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	12	13	12	10	8	7	7	7	7
Overslag/opslag	6	6	7	8	8	7	5	6	7
Vestigingsplaats	39	39	41	41	39	39	38	37	35
Industrie	22	22	23	23	22	22	22	21	19
Voedingsmiddelenindustrie	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	2	2	2	2	2	3	3	2	2
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	12	12	12	12	11	11	11	11	11
Transportmiddelenindustrie	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Elektriciteitsproductie	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Overig	3	3	3	3	3	2	2	2	1
Groothandel	15	15	16	16	15	15	14	14	14
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Totaal	57	58	60	59	56	54	51	51	50

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-71: Maassluis: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zeevaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Overslag/opslag	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vestigingsplaats	17	16	15	16	18	18	18	16	15
Industrie	9	8	8	8	9	8	8	8	8
Voedingsmiddelenindustrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	6	5	5	5	5	5	5	5	5
Transportmiddelenindustrie	1	1	1	1	2	2	2	2	3
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	2	2	2	2	2	1	1	1	0
Groothandel	5	5	4	4	4	3	3	3	3
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	3	3	3	4	5	7	7	5	4
Totaal	23	22	21	22	24	24	24	22	21

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-72: Overig Rijnmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	213	217	222	225	228	229	227	218	216
Vervoer	21	22	24	26	30	32	31	30	28
Zeevaart	21	22	24	26	30	32	31	30	28
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	178	180	182	183	182	181	181	173	173
Overslag/opslag	14	15	16	16	16	16	15	15	15
Vestigingsplaats	151	149	147	149	154	150	148	136	129
Industrie	46	42	41	44	45	42	44	41	39
Voedingsmiddelenindustrie	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	4	4	4	4	4	5	5	5	5
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	19	17	16	19	20	18	17	14	12
Transportmiddelenindustrie	13	12	11	11	12	13	16	18	20
Elektriciteitsproductie	0	1	2	2	2	1	1	1	1
Overig	9	7	7	7	6	4	4	2	0
Groothandel	92	93	92	90	93	91	87	80	75
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	13	14	14	15	16	17	17	15	15
Totaal	364	366	369	374	382	379	375	354	345

Bron: EUR obv LISA

Overig Rijn- en Maasmond

Tabel 3-73: Overig Rijn- en Maasmond: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	117	121	125	123	125	123	126	132	122
Vervoer	10	10	8	7	7	6	6	8	9
Zeevaart	10	10	8	7	7	6	6	8	9
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	65	67	71	68	68	69	69	72	69
Overslag/opslag	42	44	46	48	50	48	51	52	44
Vestigingsplaats	318	321	321	321	324	332	340	351	330
Industrie	147	150	151	150	149	152	158	167	157
Voedingsmiddelenindustrie	14	12	12	11	13	15	15	17	16
Aardolie industrie	4	3	3	3	3	3	4	4	3
Chemische industrie	14	15	16	17	16	16	18	18	17
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	41	43	43	41	41	43	44	46	46
Transportmiddelenindustrie	28	28	27	27	26	26	27	31	30
Elektriciteitsproductie	3	4	4	4	3	3	3	3	2
Overig	43	45	46	47	47	46	47	48	43
Groothandel	118	117	116	117	121	124	126	128	123
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	53	54	54	54	54	56	56	56	50
Totaal	435	442	446	444	449	455	466	483	452

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-74: Dordrecht: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	34	36	35	32	33	35	35	37	40
Vervoer	7	7	5	4	3	3	3	4	6
Zeevaart	7	7	5	4	3	3	3	4	6
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	20	22	23	21	22	23	22	23	24
Overslag/opslag	7	7	7	7	8	9	10	10	10
Vestigingsplaats	50	50	50	52	52	52	56	60	59
Industrie	22	20	20	22	22	22	26	30	29
Voedingsmiddelenindustrie	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Aardolie industrie	3	2	2	2	2	2	2	2	2
Chemische industrie	1	1	1	2	2	2	3	3	3
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	4	4	4	3	3	3	4	5	5
Transportmiddelenindustrie	4	3	3	4	4	4	5	7	7
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	9	9	9	10	10	10	11	11	10
Groothandel	19	20	20	20	21	21	20	20	22
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	9	10	10	10	9	9	10	10	8
Totaal	84	86	85	84	85	87	91	97	99

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-75: Drechtsteden: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	8	10	10	8	8	6	8	8	6
Vervoer	1	1	1	1	1	0	0	1	1
Zeevaart	1	1	1	1	1	0	0	1	1
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	3	4	4	3	3	3	4	3	2
Overslag/opslag	4	5	5	4	4	3	4	4	3
	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vestigingsplaats	75	75	75	71	69	69	70	74	75
Industrie	46	47	49	46	44	44	45	46	46
Voedingsmiddelenindustrie	3	2	2	2	2	2	2	2	2
Aardolie industrie	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Chemische industrie	2	2	3	3	2	2	2	2	2
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	15	16	16	15	15	15	15	15	15
Transportmiddelenindustrie	17	17	17	16	16	16	16	16	16
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	8	9	10	9	8	8	9	10	10
	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groothandel	26	25	23	21	21	21	21	24	26
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	3	3	3	4	4	4	4	4	3
	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	83	85	85	79	77	75	78	82	81

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-76: Scheveningen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	4	5	5	6	7	7	6	7	9
Vervoer	1	1	1	1	2	2	2	2	2
Zeevaart	1	1	1	1	2	2	2	2	2
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	3	3	3	3	3	3	2	3	6
Overslag/opslag	0	1	1	2	2	2	2	2	1
Vestigingsplaats	37	34	34	34	35	37	37	38	42
Industrie	10	9	9	8	9	10	10	11	13
Voedingsmiddelenindustrie	7	6	6	5	7	9	9	9	10
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Transportmiddelenindustrie	2	2	2	2	1	1	1	2	3
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Groothandel	17	15	15	16	17	19	20	20	21
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	10	10	10	10	9	8	7	7	8
Totaal	41	39	39	40	42	44	43	45	51

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-77: Moerdijk: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	71	70	75	77	77	75	77	80	67
Vervoer	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Zeevaart	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	39	38	41	41	40	40	41	43	37
Overslag/opslag	31	31	33	35	36	34	35	36	30
Vestigingsplaats	156	162	162	164	168	174	177	179	154
Industrie	69	74	73	74	74	76	77	80	69
Voedingsmiddelenindustrie	3	3	3	3	3	3	3	4	2
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	1	1	0
Chemische industrie	11	12	12	12	12	12	13	13	12
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	22	23	23	23	23	25	25	26	26
Transportmiddelenindustrie	5	6	5	5	5	5	5	6	4
Elektriciteitsproductie	3	4	4	4	3	3	3	3	2
Overig	25	26	26	27	28	28	27	27	23
Groothandel	56	57	58	60	62	63	65	64	54
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	31	31	31	30	32	35	35	35	31
Totaal	227	232	237	241	245	249	254	259	221

Bron: EUR obv LISA

Scheldebekken

Tabel 3-78: Scheldebekken: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	62	65	70	69	70	75	77	79	80
Vervoer	5	6	7	6	6	6	8	10	10
Zeevaart	5	6	7	6	6	6	8	10	10
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	40	41	43	42	43	45	44	44	41
Overslag/opslag	17	18	20	21	21	24	25	25	29
Vestigingsplaats	94	91	91	88	94	96	97	96	107
Industrie	55	54	54	56	60	62	63	62	66
Voedingsmiddelenindustrie	5	5	4	4	4	4	4	4	5
Aardolie industrie	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Chemische industrie	9	9	9	9	10	10	10	10	11
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	12	12	12	14	15	16	16	16	17
Transportmiddelenindustrie	16	16	15	15	15	15	16	15	15
Elektriciteitsproductie	2	2	2	2	3	2	2	4	4
Overig	10	9	11	11	12	14	14	12	13
Groothandel	15	15	16	13	14	15	15	16	24
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	24	22	21	19	20	19	19	18	17
Totaal	156	156	161	157	164	171	174	175	187

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-79: Vlissingen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	25	27	31	30	31	34	37	36	36
Vervoer	2	3	3	2	2	2	4	5	5
Zeevaart	2	3	3	2	2	2	4	5	5
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	18	20	22	22	23	25	25	24	22
Overslag/opslag	5	4	6	6	6	7	8	7	9
Vestigingsplaats	38	37	34	36	38	37	38	38	42
Industrie	26	25	24	26	28	27	28	27	29
Voedingsmiddelenindustrie	4	4	3	3	3	3	3	3	4
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	6	6	6	8	9	9	9	9	9
Transportmiddelenindustrie	7	7	6	6	6	6	7	7	6
Elektriciteitsproductie	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Overig	6	5	6	6	6	6	6	5	6
Groothandel	4	4	3	3	3	4	4	5	7
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	8	8	7	7	7	6	6	6	6
Totaal	63	64	65	66	69	71	75	74	78

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-80: Borsele: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	8	9	10	10	10	11	11	11	12
Vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zeevaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	3	3	4	4	4	4	4	4	5
Overslag/opslag	5	6	6	6	6	7	7	7	7
Vestigingsplaats	10	10	12	12	12	14	14	13	14
Industrie	6	6	6	6	6	7	7	7	8
Voedingsmiddelenindustrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aardolie industrie	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Chemische industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	2	2	2	2	2	3	3	3	4
Transportmiddelenindustrie	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Elektriciteitsproductie	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Overig	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groothandel	0	0	2	2	2	2	2	2	2
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	4	4	4	4	4	5	5	4	4
Totaal	18	19	22	22	22	25	25	24	26

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-81: Terneuzen: Ontwikkeling in directe zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per sector in 2002-2010

Hoofdsector en Subsector	Aantal bedrijfsvestigingen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knooppunt	29	29	29	29	29	30	29	32	32
Vervoer	3	3	4	4	4	4	4	5	5
Zeevaart	3	3	4	4	4	4	4	5	5
Binnenvaart	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Wegvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Spoorvervoer	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Pijpleiding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	19	18	17	16	16	16	15	16	14
Overslag/opslag	7	8	8	9	9	10	10	11	13
Vestigingsplaats	46	44	45	40	44	45	45	45	51
Industrie	23	23	24	24	26	28	28	28	29
Voedingsmiddelenindustrie	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Aardolie industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chemische industrie	6	6	6	6	7	7	7	7	8
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Transportmiddelenindustrie	7	7	7	7	7	7	7	6	7
Elektriciteitsproductie	1	1	1	1	1	1	1	3	2
Overig	4	4	5	5	6	8	8	7	7
Groothandel	11	11	11	8	9	9	9	9	15
Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	12	10	10	8	9	8	8	8	7
Totaal	75	73	74	69	73	75	74	77	83

Bron: EUR obv LISA

Bedrijfsvestigingen per zeehaven naar grootteklasse

Hieronder is het aantal bedrijfsvestigingen per zeehaven ingedeeld naar het aantal personen werkzaam bij de betreffende bedrijven³. Bedrijfsvestigingen met 1 werkzame persoon zijn alleen meegenomen indien deze op enig moment meer dan 1 werkzaam persoon kenden. Besloten is de bedrijven die in de gehele reeks 1 of 0 werkzame personen kenden buiten beschouwing te laten. Voor deze vestigingen is het meestal niet mogelijk eenduidig de havenverbondenheid vast te stellen.

Noordelijke Zeehavens

Tabel 3-82: Noordelijke Zeehavens: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Totaal zeehavens	Noordelijke	Indeling naar WP-klasse						
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	Totaal
	2002	27	127	88	92	26	13	373
	2003	28	127	91	91	24	15	376
	2004	19	130	95	88	25	15	372
	2005	18	121	97	89	25	15	365
	2006	17	111	89	94	28	14	353
	2007	17	105	74	96	30	14	336
	2008	20	103	74	96	32	13	338
	2009	30	99	74	98	31	15	347
	2010	30	105	74	94	31	14	348

Bron: EUR obv LISA

³ Er kunnen kleine verschillen ontstaan in de totalen van de bedrijfsvestigingen per grootteklasse zoals hier weergegeven en de bedrijfsvestigingen per subsector (tabel 3-3 en vanaf blz. 88). De verschillen ontstaan doordat bij de bedrijfsvestigingen per subsector de vestigingen in de sector 'binnenvaart' niet zijn meegenomen en in de indeling naar grootteklasse het passagiersvervoer per binnenvaart wel. Daarnaast kunnen afrondingsverschillen als gevolg van de peildatum correctie in de berekening van de bedrijfsvestigingen per grootteklasse er toe leiden dat deze soms hoger en soms lager uitvallen dan de bedrijfsvestigingen per subsector.

Tabel 3-83: Delfzijl: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Delfzijl	Jaren	Indeling naar WP-klasse						Totaal
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	
	2002	15	30	28	36	13	10	132
	2003	19	33	30	37	13	11	143
	2004	11	39	34	34	13	11	142
	2005	10	36	40	34	13	11	144
	2006	10	32	35	40	14	11	142
	2007	10	32	26	39	17	9	133
	2008	12	32	26	42	19	8	139
	2009	18	31	26	39	18	10	142
	2010	13	38	25	35	19	9	139

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-84: Eemshaven: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Eemshaven	Jaren	Indeling naar WP-klasse						Totaal
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	
	2002	3	23	11	11	2	1	51
	2003	2	22	9	10	0	2	45
	2004	1	21	7	11	0	2	42
	2005	1	19	5	12	0	2	39
	2006	3	17	5	13	1	1	40
	2007	4	14	3	15	0	2	38
	2008	4	13	5	14	0	2	38
	2009	4	15	7	15	1	2	44
	2010	5	17	9	14	1	2	48

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-85: Harlingen: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Harlingen	Jaren	Indeling naar WP-klasse					
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	Totaal
	2002	2	38	15	13	1	70
	2003	1	36	18	13	1	70
	2004	1	35	20	13	2	72
	2005	2	33	18	11	3	67
	2006	1	31	18	13	3	66
	2007	0	29	19	18	2	69
	2008	1	30	18	16	3	69
	2009	3	28	18	20	3	73
	2010	4	27	19	21	2	74

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-86: Den Helder: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Den Helder	Jaren	Indeling naar WP-klasse					
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	Totaal
	2002	7	36	34	32	10	120
	2003	6	36	34	31	10	118
	2004	6	35	34	30	10	116
	2005	5	33	34	32	9	115
	2006	3	31	31	28	10	105
	2007	3	30	26	24	11	96
	2008	3	28	25	24	10	92
	2009	5	25	23	24	9	88
	2010	8	23	21	24	9	87

Bron: EUR obv LISA

Noordzeekanaalgebied

Tabel 3-87: Noordzeekanaalgebied: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Noordzeekanaalgebied Jaren	Indeling naar WP-klasse						Totaal
	1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	
2002	36	256	178	202	44	44	760
2003	45	246	171	205	42	43	752
2004	42	244	166	213	42	40	747
2005	37	249	166	207	38	44	741
2006	41	249	156	210	38	45	739
2007	53	223	148	224	43	41	732
2008	63	207	144	226	43	41	724
2009	66	189	133	220	43	41	692
2010	82	168	120	208	45	40	663

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-88: Amsterdam: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Amsterdam Jaren	Indeling naar WP-klasse						Totaal
	1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	
2002	12	79	63	92	21	28	295
2003	13	76	62	100	18	28	297
2004	11	76	63	103	20	27	300
2005	9	73	63	100	19	30	294
2006	14	74	64	102	19	30	303
2007	17	80	64	107	22	28	318
2008	21	73	58	107	23	29	311
2009	23	65	52	105	24	28	297
2010	20	63	47	104	22	27	283

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-89: Beverwijk: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Beverwijk	Jaren	Indeling naar WP-klasse					
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	Totaal
	2002	3	27	28	10	2	70
	2003	2	27	24	10	2	65
	2004	1	27	23	12	1	64
	2005	1	29	23	13	1	67
	2006	2	27	21	11	2	64
	2007	4	17	22	11	0	54
	2008	3	15	23	10	0	51
	2009	5	15	20	8	1	49
	2010	9	12	16	8	0	45

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-90: Velsen/IJmuiden: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Velsen/IJmuiden	Jaren	Indeling naar WP-klasse					
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	Totaal
	2002	11	70	44	49	14	194
	2003	17	65	43	47	13	191
	2004	18	65	42	45	13	188
	2005	15	66	45	45	12	189
	2006	14	64	40	48	11	183
	2007	20	55	31	52	13	176
	2008	26	51	27	54	11	174
	2009	23	44	26	56	9	163
	2010	29	34	26	50	13	156

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-91: Zaanstad: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Zaanstad	Jaren	Indeling naar WP-klasse						Totaal
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	
	2002	10	80	43	51	7	10	201
	2003	13	78	42	48	9	9	199
	2004	12	76	38	53	8	8	195
	2005	12	81	35	49	6	8	191
	2006	11	84	31	49	6	8	189
	2007	12	71	31	54	8	8	184
	2008	13	68	36	55	9	7	188
	2009	15	65	35	51	9	8	183
	2010	24	59	31	46	10	9	179

Bron: EUR obv LISA

Rotterdam-Rijnmond

Tabel 3-92: Totaal Rotterdam Rijnmond: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Rotterdam Rijnmond	Jaren	Indeling naar WP-klasse						Totaal
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	
	2002	19	361	321	526	91	133	1.451
	2003	39	344	314	511	90	131	1.429
	2004	50	331	303	506	98	131	1.419
	2005	54	320	297	508	108	127	1.414
	2006	57	309	305	511	117	124	1.423
	2007	59	298	297	506	125	124	1.409
	2008	60	286	278	515	123	124	1.386
	2009	31	287	267	516	116	120	1.337
	2010	0	305	271	512	112	117	1.317

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-93: Rotterdam: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Rotterdam	Jaren	Indeling naar WP-klasse						Totaal
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	
	2002	12	215	202	322	68	106	925
	2003	23	198	195	318	65	105	904
	2004	30	185	188	312	68	106	889
	2005	31	183	181	308	77	103	883
	2006	29	176	186	312	86	101	890
	2007	31	167	183	305	90	101	877
	2008	35	162	167	306	86	101	857
	2009	18	165	158	311	85	96	833
	2010	0	179	165	309	85	94	832

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-94: Schiedam: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Schiedam	Jaren	Indeling naar WP-klasse						
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	Totaal
	2002	1	16	19	34	3	7	80
	2003	3	15	20	32	5	7	82
	2004	4	14	18	31	5	7	79
	2005	4	12	16	31	6	7	76
	2006	4	10	16	30	7	7	74
	2007	3	11	15	32	7	7	75
	2008	2	12	14	37	7	6	78
	2009	1	12	15	37	4	7	76
	2010	0	13	16	35	2	7	73

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-95: Vlaardingen: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Vlaardingen	Jaren	Indeling naar WP-klasse						
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	Totaal
	2002	1	16	12	22	2	5	58
	2003	1	15	13	21	2	5	57
	2004	1	15	13	22	4	5	60
	2005	1	12	13	24	4	5	59
	2006	1	10	11	25	4	5	56
	2007	2	9	10	24	4	5	54
	2008	3	8	11	21	4	5	52
	2009	1	8	12	21	5	4	51
	2010	0	6	13	23	4	3	49

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-96: Maassluis: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Maassluis	Jaren	Indeling naar WP-klasse					
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	Totaal
	2002	0	6	2	14	2	24
	2003	0	6	2	13	1	22
	2004	0	6	3	12	1	22
	2005	0	5	5	11	1	22
	2006	0	5	6	11	1	23
	2007	0	6	6	11	1	24
	2008	0	6	5	12	1	24
	2009	0	6	4	11	1	22
	2010	0	6	3	11	1	21

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-97: Overig Rijnmond: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Overig Rijnmond	Jaren	Indeling naar WP-klasse					
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	Totaal
	2002	5	108	86	134	16	364
	2003	12	110	84	127	17	364
	2004	15	111	81	129	20	369
	2005	18	108	82	134	20	374
	2006	23	108	86	133	19	380
	2007	23	105	83	134	23	379
	2008	20	98	81	139	25	375
	2009	11	96	78	136	21	355
	2010	0	101	74	134	20	342

Bron: EUR obv LISA

Overig Rijn- en Maasmond

Tabel 3-98: Overig Rijn- en Maasmond: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Overig Rijn- en Maasmond Jaren	Indeling naar WP-klasse						Totaal
	1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	
2002	13	86	74	174	45	42	434
2003	11	90	79	172	48	43	443
2004	10	92	82	173	44	44	445
2005	10	87	80	176	44	44	441
2006	10	80	90	175	48	44	447
2007	13	79	99	174	48	44	457
2008	16	86	94	173	53	45	467
2009	24	90	87	177	54	44	476
2010	30	80	72	178	48	42	450

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-99: Dordrecht: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Dordrecht Jaren	Indeling naar WP-klasse						Totaal
	1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	
2002	5	19	15	31	10	4	84
2003	4	19	17	30	12	4	86
2004	3	19	19	28	10	5	84
2005	4	17	16	30	10	5	82
2006	5	16	15	33	10	5	84
2007	5	17	17	33	11	5	88
2008	6	18	16	33	12	5	90
2009	9	20	16	33	12	5	95
2010	11	20	18	31	12	5	97

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-100: Drechtsteden: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Drechtsteden	Jaren	Indeling naar WP-klasse						
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	Totaal
	2002	5	19	9	26	7	16	82
	2003	4	20	11	26	8	16	85
	2004	3	19	12	27	8	15	84
	2005	2	17	12	26	8	14	79
	2006	1	15	14	25	7	15	77
	2007	2	14	13	25	6	15	75
	2008	3	17	10	26	6	16	78
	2009	3	19	9	28	6	16	81

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-101: Moerdijk: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Moerdijk	Jaren	Indeling naar WP-klasse						
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	Totaal
	2002	1	40	39	100	27	20	227
	2003	2	43	40	100	27	21	233
	2004	2	45	40	103	25	22	237
	2005	2	45	40	105	25	23	240
	2006	2	40	48	104	29	22	245
	2007	4	35	55	105	29	22	250
	2008	4	38	56	103	32	22	255
	2009	5	40	52	104	33	22	256
	2010	4	29	37	103	27	21	221

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-102: Scheveningen: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Scheveningen	Jaren	Indeling naar WP-klasse						Totaal
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	
	2002	2	8	11	17	1	2	41
	2003	1	8	11	16	1	2	39
	2004	2	9	11	15	1	2	40
	2005	2	8	12	15	1	2	40
	2006	2	9	13	13	2	2	41
	2007	2	13	14	11	2	2	44
	2008	3	13	12	11	3	2	44
	2009	7	11	10	12	3	1	44
	2010	11	13	9	15	2	1	51

Bron: EUR obv LISA

Scheldebekken

Tabel 3-103: Scheldebekken: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Scheldebekken	Jaren	Indeling naar WP-klasse						
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	Totaal
	2002	6	23	22	67	17	21	156
	2003	8	25	25	67	13	21	159
	2004	4	31	26	64	14	22	161
	2005	4	29	26	62	17	22	160
	2006	2	33	24	64	18	23	164
	2007	4	36	23	69	17	23	172
	2008	5	35	24	69	18	23	174
	2009	4	37	24	71	16	24	176
	2010	9	42	27	71	14	25	188

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-104: Vlissingen: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Vlissingen	Jaren	Indeling naar WP-klasse						
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	> 100	Totaal
	2002	2	7	8	29	9	8	63
	2003	3	9	10	27	8	7	64
	2004	2	13	9	24	9	8	65
	2005	3	14	7	26	9	8	67
	2006	2	15	9	26	8	9	69
	2007	3	14	8	30	8	9	72
	2008	3	16	8	30	9	9	75
	2009	2	17	7	32	7	10	75
	2010	2	20	9	31	6	10	78

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-105: Borsele: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Borsele	Jaren	Indeling naar WP-klasse					
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	Totaal
	2002	0	1	2	9	2	18
	2003	0	3	2	10	1	20
	2004	0	4	4	9	1	22
	2005	0	4	4	9	1	22
	2006	0	5	2	10	1	22
	2007	0	7	1	12	1	25
	2008	0	6	2	12	1	25
	2009	0	6	2	11	1	24
	2010	2	6	2	10	2	26

Bron: EUR obv LISA

Tabel 3-106: Terneuzen: Ontwikkeling zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen per categorie Werkzame Personen (periode 2002 – 2010)

Terneuzen	Jaren	Indeling naar WP-klasse					
		1	2 t/m 4	5 t/m 9	10 t/m 49	50 t/m 99	Totaal
	2002	4	15	12	29	6	75
	2003	5	13	13	30	4	75
	2004	2	14	13	31	4	74
	2005	1	11	15	27	7	71
	2006	0	13	13	28	9	73
	2007	1	15	14	27	8	75
	2008	2	13	14	27	8	74
	2009	2	14	15	28	8	77
	2010	5	16	16	30	6	84

Bron: EUR obv LISA

3.2 Economische indicatoren per zeehaven (indirect)

De in deze Havenmonitor berekende indirecte effecten hebben betrekking op de economische effecten die ontstaan bij de toeleveranciers van de zeehavengerelateerde sectoren; de zogenaamde achterwaartse effecten van de Nederlandse zeehavengebieden op de rest van de Nederlandse economie. In tabel 3-107 en tabel 3-108 is de ontwikkeling van de toegevoegde waarde en werkgelegenheidsmultipliers weergegeven voor de verschillende zeehavens. Tabel 3-109 en Tabel 3-110 geven de ontwikkeling van indirecte werkgelegenheid en indirecte toegevoegde waarde in absolute waarden.

Tabel 3-107: Ontwikkeling werkgelegenheidsmultipliers per zeehaven 2002-2010

	Werkgelegenheidsmultipliers								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Noordelijke zeehavens</i>	1,83	1,88	1,92	1,97	1,95	2,01	1,89	1,86	1,83
Delfzijl	1,85	1,91	1,96	1,97	1,94	2,02	1,87	1,84	1,85
Eemshaven	1,73	1,78	1,84	1,83	1,88	1,90	1,86	1,80	1,73
Harlingen	1,59	1,65	1,70	1,71	1,72	1,81	1,61	1,64	1,57
Den Helder	1,93	1,94	1,95	2,13	2,12	2,12	2,14	2,06	2,02
<i>Noordzeekanaalgebied</i>	1,60	1,62	1,64	1,65	1,67	1,72	1,66	1,62	1,65
Amsterdam	1,57	1,59	1,62	1,64	1,64	1,69	1,60	1,60	1,59
Beverwijk	1,66	1,63	1,62	1,66	1,68	1,70	1,77	1,84	1,86
Velsen/IJmuiden	1,63	1,64	1,67	1,66	1,71	1,76	1,72	1,63	1,72
Zaanstad	1,59	1,61	1,61	1,61	1,64	1,70	1,68	1,66	1,64
<i>Rijn- en Maasmond</i>	1,60	1,60	1,62	1,61	1,64	1,67	1,65	1,62	1,60
Rotterdam	1,60	1,60	1,62	1,61	1,63	1,66	1,63	1,61	1,59
Schiedam	1,59	1,57	1,55	1,54	1,57	1,62	1,60	1,60	1,58
Vlaardingen	1,43	1,42	1,46	1,45	1,54	1,52	1,46	1,44	1,39
Maassluis	1,42	1,39	1,40	1,40	1,43	1,47	1,50	1,51	1,49
Overig Rijnmond	1,55	1,54	1,55	1,55	1,57	1,61	1,55	1,52	1,51
Dordrecht	1,80	1,78	1,81	1,84	1,90	1,99	1,95	1,88	1,84
Drechtsteden	1,60	1,60	1,62	1,65	1,69	1,80	1,74	1,77	1,72
Moerdijk	1,67	1,67	1,67	1,69	1,72	1,77	1,77	1,75	1,74
Scheveningen	1,46	1,57	1,51	1,42	1,43	1,59	1,44	1,43	1,43
<i>Scheldebekken</i>	1,82	1,81	1,82	1,82	1,88	1,94	1,93	1,93	1,91
Vlissingen	1,55	1,54	1,55	1,55	1,59	1,63	1,60	1,63	1,60
Borsele	2,23	2,21	2,20	2,18	2,26	2,36	2,38	2,37	2,29
Terneuzen	1,97	1,96	1,97	1,98	2,06	2,14	2,15	2,09	2,09
<i>Totaal Nederlandse zeehavengebieden</i>	1,64	1,64	1,66	1,66	1,68	1,72	1,69	1,66	1,65

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-108: Ontwikkeling toegevoegde waarde multipliers per zeehaven 2002-2010

	Toegevoegde Waarde multipliers								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Noordelijke zeehavens	1,53	1,55	1,53	1,49	1,48	1,53	1,46	1,53	1,52
Delfzijl	1,60	1,63	1,57	1,54	1,56	1,63	1,55	1,65	1,60
Eemshaven	1,72	1,73	1,78	1,73	1,75	1,66	1,75	1,60	1,64
Harlingen	1,53	1,58	1,56	1,54	1,55	1,62	1,48	1,59	1,57
Den Helder	1,25	1,27	1,25	1,21	1,18	1,20	1,17	1,23	1,24
Noordzeekanaalgebied	1,55	1,54	1,50	1,49	1,51	1,54	1,54	1,54	1,54
Amsterdam	1,46	1,48	1,46	1,45	1,46	1,47	1,44	1,46	1,46
Beverwijk	1,44	1,41	1,38	1,35	1,36	1,37	1,35	1,45	1,55
Velsen/IJmuiden	1,65	1,62	1,53	1,52	1,57	1,61	1,67	1,64	1,63
Zaanstad	1,50	1,54	1,54	1,52	1,54	1,55	1,53	1,53	1,53
Rijn- en Maasmond	1,50	1,51	1,48	1,46	1,49	1,51	1,51	1,58	1,63
Rotterdam	1,50	1,51	1,47	1,44	1,48	1,49	1,49	1,57	1,65
Schiedam	1,35	1,41	1,48	1,46	1,48	1,48	1,50	1,53	1,52
Vlaardingen	1,43	1,44	1,46	1,46	1,50	1,54	1,47	1,48	1,47
Maassluis	1,30	1,30	1,31	1,30	1,30	1,30	1,32	1,34	1,32
Overig Rijnmond	1,51	1,51	1,48	1,47	1,48	1,50	1,46	1,49	1,47
Dordrecht	1,76	1,77	1,75	1,63	1,68	1,74	1,70	1,91	1,97
Drechtsteden	1,64	1,65	1,61	1,60	1,63	1,68	1,72	1,82	1,81
Moerdijk	1,48	1,48	1,46	1,47	1,48	1,48	1,51	1,54	1,50
Scheveningen	1,37	1,44	1,44	1,42	1,40	1,46	1,43	1,46	1,47
Scheldebekken	1,59	1,59	1,52	1,54	1,58	1,57	1,60	1,68	1,61
Vlissingen	1,53	1,54	1,51	1,50	1,52	1,53	1,53	1,59	1,55
Borsele	1,78	1,71	1,66	1,56	1,65	1,62	1,70	1,81	2,17
Terneuzen	1,57	1,59	1,50	1,55	1,59	1,58	1,60	1,68	1,56
Totaal Nederlandse zeehavengebieden	1,52	1,53	1,49	1,47	1,51	1,52	1,52	1,58	1,61

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-109: Ontwikkeling indirecte werkgelegenheid per zeehaven 2002-2010

	Werkzame personen								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Noordelijke zeehavens</i>	7.284	7.585	7.750	8.098	7.657	8.073	7.362	6.983	6.709
Delfzijl	4.490	4.771	4.907	4.835	4.346	4.592	4.090	3.856	3.684
Eemshaven	470	456	515	542	555	605	620	636	635
Harlingen	527	583	603	614	685	869	651	707	661
Den Helder	1.797	1.774	1.725	2.107	2.072	2.006	2.002	1.784	1.729
<i>Noordzeekanaalgebied</i>	20.453	20.306	20.379	20.866	22.503	24.642	23.489	20.900	21.383
Amsterdam	8.598	8.623	8.779	9.176	10.207	10.906	10.360	9.234	8.798
Beverwijk	308	285	289	326	325	344	379	341	303
Velsen/Ijmuiden	8.879	8.737	8.665	8.819	9.245	9.947	9.376	8.075	9.146
Zaanstad	2.668	2.662	2.646	2.545	2.726	3.445	3.375	3.250	3.137
<i>Rijn-enMaasmond</i>	64.457	64.113	63.628	64.458	68.264	74.381	71.884	67.096	64.122
Rotterdam	44.151	44.254	43.951	44.560	46.819	50.407	48.665	45.182	43.465
Schiedam	1.511	1.459	1.514	1.554	1.646	1.813	1.755	1.541	1.315
Vlaardingen	728	732	748	740	971	1.565	1.333	1.103	1.130
Maassluis	179	154	159	165	181	196	221	222	203
Overig Rijnmond	4.486	4.167	4.075	4.157	4.458	4.899	4.659	4.276	4.047
Dordrecht	2.808	2.704	2.646	2.629	2.964	3.389	3.325	2.893	2.722
Drechtsteden	3.565	3.432	3.441	3.544	3.716	4.297	4.089	4.314	3.964
Moerdijk	6.235	6.153	6.230	6.476	6.916	7.351	7.496	7.233	6.938
Scheveningen	792	1.058	863	633	593	465	343	332	338
Waarvan Rotterdam-Rijnmond	51.056	50.766	50.448	51.176	54.076	58.879	56.632	52.324	50.160
<i>Scheldedebekken</i>	12.453	12.160	12.169	12.491	13.525	15.103	15.104	14.230	13.694
Vlissingen	3.531	3.381	3.373	3.503	3.866	4.553	4.409	4.043	3.740
Borsele	1.975	1.911	1.950	2.003	2.196	2.406	2.425	2.341	2.253
Terneuzen	6.947	6.868	6.846	6.986	7.463	8.144	8.270	7.846	7.701
<i>Totaal Nederland</i>	104.647	104.164	103.926	105.913	111.949	122.199	117.839	109.209	105.908

Bron: EUR obv LISA en CBS data

Tabel 3-110: Ontwikkeling indirecte toegevoegde waarde 2002-2010 (in lopende prijzen)

	Toegevoegde Waarde (in mln euro, in lopende prijzen)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Noordelijke zeehavens	484	532	559	588	580	627	620	569	604
Delfzijl	339	375	396	413	385	418	407	371	391
Eemshaven	63	65	72	78	92	96	108	93	106
Harlingen	30	35	37	40	44	54	42	45	43
Den Helder	52	56	54	57	58	59	63	60	64
Noordzeekanaalgebied	1.481	1.557	1.608	1.738	1.961	2.137	2.208	1.844	2.028
Amsterdam	568	602	629	697	796	855	861	733	764
Beverwijk	19	18	19	21	22	24	27	23	26
Velsen/IJmuiden	737	770	788	848	950	1.018	1.069	847	987
Zaanstad	156	167	173	172	192	240	251	241	251
Rijn- en Maasmond	5.912	6.206	6.285	6.780	7.421	8.323	8.921	7.758	8.736
Rotterdam	4.391	4.646	4.691	5.082	5.524	6.180	6.682	5.744	6.655
Schiedam	115	115	120	122	133	140	153	136	127
Vlaardingen	54	58	65	71	96	160	156	112	121
Maassluis	11	10	11	11	12	14	16	15	15
Overig Rijnmond	320	313	318	340	372	416	421	376	381
Dordrecht	267	270	269	286	339	395	406	333	370
Drechtsteden	272	277	286	308	334	356	400	402	400
Moerdijk	427	447	465	508	565	625	656	609	634
Scheveningen	54	71	62	52	47	37	32	31	31
waarvan Rotterdam-Rijnmond	4.891	5.142	5.204	5.626	6.137	6.910	7.428	6.384	7.300
Scheldebekken	1.244	1.315	1.331	1.492	1.723	1.891	2.069	1.756	1.899
Vlissingen	286	292	299	324	368	419	446	395	401
Borsele	178	182	187	207	244	259	314	257	318
Terneuzen	780	842	845	960	1.111	1.213	1.310	1.104	1.180
Totaal Nederland	9.120	9.610	9.783	10.598	11.685	12.978	13.819	11.927	13.267

Bron: EUR obv LISA en CBS data

3.3 Private investeringen per zeehavengebied

Onderstaande tabellen geven de private investeringen in zeehavengerelateerde activiteiten weer. In enkele gevallen worden deze cijfers niet door het CBS gepubliceerd omdat ze vertrouwelijk zijn of niet binnen de betrouwbaarheidsmarge van 15% vallen.

Tabel 3-111: Ontwikkeling van private investeringen in de Noordelijke zeehavens per sector in periode 2000-2009

Noordelijke zeehavens	Private Investerings (x 1000 euro, in lopende prijzen)									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Industrie	43.810	x	73.000	49.978	37.542	43.356	296.338	68.882	131.007	235.989
Groothandel	4.805	5.876	4.000	2.589	x	3.989	3.752	7.186	10.780	4.332
Transport & distributie	82.694	46.484	48.000	107.415	50.176	119.393	124.724	175.482	146.434	138.597
Zakelijke diensten en openbaar bestuur	706	x	0	416	x	B	658	994	459	541
	132.015	166.105	125.000	160.399	93.524	167.219	425.472	252.544	288.679	379.458

Bron: EUR obv CBS

Tabel 3-112: Ontwikkeling van private investeringen in het Noordzeekanaalgebied per sector in periode 2000-2009

NZK gebied	Private Investerings (x 1000 euro, in lopende prijzen)									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Industrie	546.369	258.362	208.000	179.281	133.378	284.271	259.409	x	303.986	578.294
Groothandel	51.142	40.020	34.000	31.964	24.576	27.109	34.881	x	65.500	36.992
Transport & distributie	46.720	111.448	54.000	57.190	70.278	101.404	156.958	256.263	148.280	238.307
Zakelijke diensten en openbaar bestuur	7.766	19.729	4.000	8.113	44.033	73.346	11.523	13.839	20.199	23.087
	651.997	429.558	301.000	276.548	272.265	486.130	462.771	650.951	537.965	876.680

Bron: EUR obv CBS

Tabel 3-113: Ontwikkeling van private investeringen in Rijn- en Maasmond per sector in periode 2000-2009

Rijn- en Maasmond	Private Investerings (x 1000 euro, in lopende prijzen)									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Industrie	762.581	544.128	950.000	1.168.370	1.078.485	645.569	728.837	830.483	1.246.413	914.475
Groothandel	79.009	74.688	78.000	78.152	84.259	71.119	x	106.565	124.764	62.991
Transport & distributie	262.081	596.277	363.000	388.098	588.579	593.875	912.360	783.938	1.630.827	903.582
Zakelijke diensten en openbaar bestuur	16.847	35.674	14.000	24.195	27.862	34.005	x	55.336	83.529	39.667
	1.120.519	1.250.766	1.406.000	1.658.816	1.719.695	1.344.568	1.753.797	1.776.322	3.085.532	1.920.715

Bron: EUR obv CBS

Tabel 3-114: Ontwikkeling van private investeringen in Scheldebekken per sector in periode 2000-2009

Scheldebekken	Private Investerings (x 1000 euro, in lopende prijzen)									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Industrie	254.708	299.347	395.000	317.673	138.885	147.975	269.376	296.691	238.774	351.048
Groothandel	4.294	x	x	5.440	x	x	x	x	12.062	16.821
Transport & distributie	x	21.581	29.000	71.080	56.227	50.257	45.326	39.518	69.841	52.070
Zakelijke diensten en openbaar bestuur	x	x	x	1.541	x	x	x	x	1.013	1.461
	286.323	336.467	440.000	395.734	200.484	205.875	325.304	345.552	321.691	421.400

Bron: EUR obv CBS

Bijlage 1 Gehanteerde definities en onderzoeksmethode

De afbakening is gelijk aan de voorgaande Havenmonitoren zoals opgesteld door Rebelgroup/MTBS/Buck (2006, 2007) en EUR (2008,2009), en kent drie dimensies: een functionele, een sectorale en een geografische.

Functionele afbakening

Het Havenbeleid (zie Nota Zeehaven, Ministerie Verkeer en Waterstaat, 2004) gaat in beginsel uit van twee hoofdfuncties van de zeehavens; de haven als knooppunt van vervoer(ketens) en de haven als vestigingsplaats voor industrie(clusters). Bij de haven als knooppunt ligt de nadruk op vervoermodaliteiten, overslag, opslag en distributie en bij de haven als vestigingsplaats is vooral de industriële bedrijvigheid en zakelijke en niet-zakelijke dienstverlening van belang. Om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het Havenbeleid, staan deze twee functies centraal in de rapportage. De zeehavengerelateerde activiteiten komen te vallen onder de functie waaraan zij bijdragen.

Sectorale afbakening

De sectorale afbakening geeft aan welke activiteiten tot de zeehaven gerekend worden. Er worden drie typen activiteiten onderscheiden: kadegebonden, zeehavengebonden en zeehavengerelateerd (zie Figuur B 1).

Kadegebonden activiteiten zijn activiteiten die een kade en diep vaarwater nodig hebben voor het afhandelen van de fysieke goederenstromen. Dit betreft vooral op- en overslag activiteiten zoals een container terminal.

Zeehavengebonden activiteiten zijn activiteiten waarvoor de directe nabijheid van een zeehaven benodigd is, maar die niet in ieder geval kadegebonden zijn. Voorbeelden hierbij zijn oliaffinaderijen in de Rotterdamse haven.

Zeehavengerelateerde activiteiten zijn activiteiten waarvan de goederenstromen een directe relatie hebben met de zeehaven en diensten die gerelateerd zijn aan de goederenstromen, als wel diensten die niet direct gerelateerd zijn aan de fysieke goederenstromen maar wel aan de zeehaven gerelateerd zijn middels hun bijdrage aan de functies van de zeehaven. Deze activiteiten kunnen zich in de directe nabijheid van de zeehaven bevinden, maar de directe nabijheid van de zeehaven is niet voor alle activiteiten noodzakelijk. Veel distributieactiviteiten zijn hier een voorbeeld van.

Verder behoren de industriële activiteiten waarvan een belangrijk deel van de goederen via de zeehaven aan- en afgevoerd worden tot de zeehavengerelateerde activiteiten⁴. Naast deze activiteiten zijn er ook diensten die gerelateerd zijn aan de goederenstromen of deze stromen ondersteunen. Het kan hierbij gaan om een zeer directe relatie (distributie en opslag) of een minder directe relatie (handelsactiviteiten).

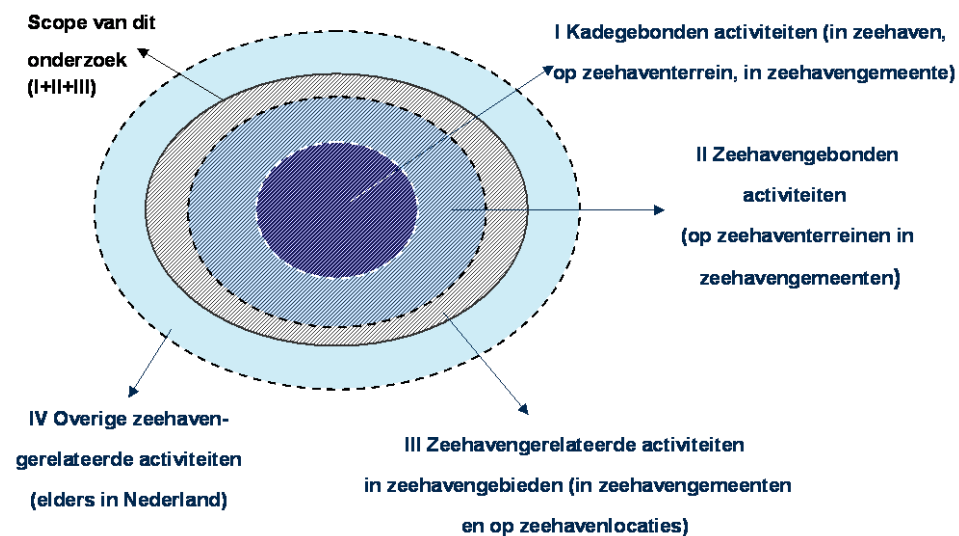
Samengevat: een activiteit is zeehavengerelateerd zodra de activiteit aan één van de onderstaande criteria voldoet:

- logistieke en vervoersactiviteiten die direct samenhangen met de aanvoer, afvoer en doorvoer van goederenstromen over zee;
- industriële activiteiten die in belangrijke mate gebruik maken van de zeehaven voor de aan- en afvoer van hun goederen;
- overige diensten gerelateerd aan functies van de zeehavens, zoals onder andere overheidsdiensten en zakelijke dienstverlening.

Figuur B 1 schetst hoe de typen activiteiten in relatie tot elkaar staan. Kadegebonden en zeehavengebonden activiteiten zijn daarbij direct aan de zeehaven gebonden. Zeehavengerelateerde activiteiten kunnen in principe in geheel Nederland gevestigd zijn, dat wil zeggen zowel binnen als buiten een zeehavengebied. Activiteiten die buiten het zeehavengebied plaatsvinden zijn echter buiten beschouwing gelaten en als niet-zeehavengerelateerd beschouwd.

⁴ N.B.: Dit geldt alleen in combinatie met de geografische afbakening voor zover deze activiteiten binnen een zeehavengebied liggen. De Duitse staalindustrie is dus niet zeehavengerelateerd.

Figuur B 1: Scope van het Havenmonitor onderzoek

Bron: Ecorys, Havenmonitor 2003

De visserij is geen zeehavengerelateerde activiteit aangezien de winning niet in de zeehavens plaatsheeft, maar buitengaats. Volgens deze beredenering zou de visserij niet in de Havenmonitor moeten worden opgenomen. De visserij is echter een cluster op zich, waarbij de verschillende activiteiten door elkaar heen lopen. Naast de winning houden de vissers (cq. bemanning) zich ook bezig (in meer of mindere mate) met de overslag, opslag en soms ook verwerking van de vis. Gezien deze multifunctionele taak van de bemanning van de visvloot is de werkgelegenheid en toegevoegde waarde in deze sector toch als zeehavengerelateerd beschouwd.

Veerdiensten en cruisevaart zijn ook zeehavengerelateerde activiteiten. Hierbij dient wel onderscheid gemaakt te worden naar zeevaart en binnenvaart. De zeeveerdiensten en zeecruisevaart zijn activiteiten die niet samenhangen met de fysieke goederenstromen, maar wel gebonden zijn aan de zeehaven. Deze activiteiten zijn opgenomen in de lijst met zeehavengerelateerde activiteiten.

In Bijlage 2 zijn alle SBI-codes opgenomen die als zeehavengerelateerde activiteiten worden meegerekend in de Havenmonitor.

Geografische afbakening

Voor de geografische afbakening zijn begrippen als zeehaven, zeehaventerreinen, zeehavengemeenten, zeehavenlocatie en zeehavengebieden van belang. Deze begrippen bepalen welke terreinen en/of gebieden meegenomen moeten worden. Definities van deze begrippen zijn hieronder gegeven.

Zeehaven: Een haven aan zee of aan diep vaarwater waar zeewaardige schepen kunnen komen en die de beschikking heeft over een zeeterminal of - voor zover gelegen in een zeehavengebied - een inlandterminal waar zeevaart als modaliteit aanwezig is.

Voor de aanduiding van diep vaarwater wordt gekeken naar de bevaarbaarheidklasse van vaarwegen (dit is gebruikt voor de binnenlandse vaarwegen). De bevaarbaarheidklasse is een aanduiding voor de (maximale) capaciteitsafmetingen van een vaarweg, uitgedrukt in tonnen laadvermogen. De bevaarbaarheidklassen zijn ingedeeld volgens de C.E.M.T.-norm (C.E.M.T.= Conférence Européenne des Ministres de Transport). Diep vaarwater, waar zeewaardige schepen kunnen komen, zijn de wateren met bevaarbaarheidklasse VI (a, b en c, Figuur B 2, de blauwe tinten)⁵. Zeewaardige schepen die de binnenwateren kunnen bevaren, worden gekenmerkt door het tonnage laadvermogen dat ligt tussen de 3.200 en 18.000 ton. Dit komt overeen met een diepgang van de schepen van 2,50 tot 4,50 meter en een hoogte tot maximaal 9,10 meter. Aan de onderkant van deze range zitten de coasters die de inlandterminals kunnen bereiken. Schepen die zwaarder beladen zijn dan de bovengenoemde 18.000 ton varen niet op de binnenlandse vaarwegen, maar komen alleen in de havens die de faciliteiten hebben om deze schepen te ontvangen.

In functie van de bevaarbaarheidklasse van de vaarwegen blijken de Zeeuwse vaarwegen, de vaarwegen rond Rotterdam, Dordrecht en Moerdijk (Nieuwe Waterweg, Nieuwe en Oude Maas, Lek, Dordtse Kil, Haringvliet en Hollands Diep), de Waal, het Amsterdam-Rijnkanaal, het Noordzeekanaal en de vaarwegen naar Harlingen en Delfzijl en Eemsmond door de Waddenzee de vaarwegen te zijn die aangemerkt worden als vaarwegen met diep vaarwater voor zeewaardige schepen (zie in Figuur B 2). Den Helder is via open zee bereikbaar.

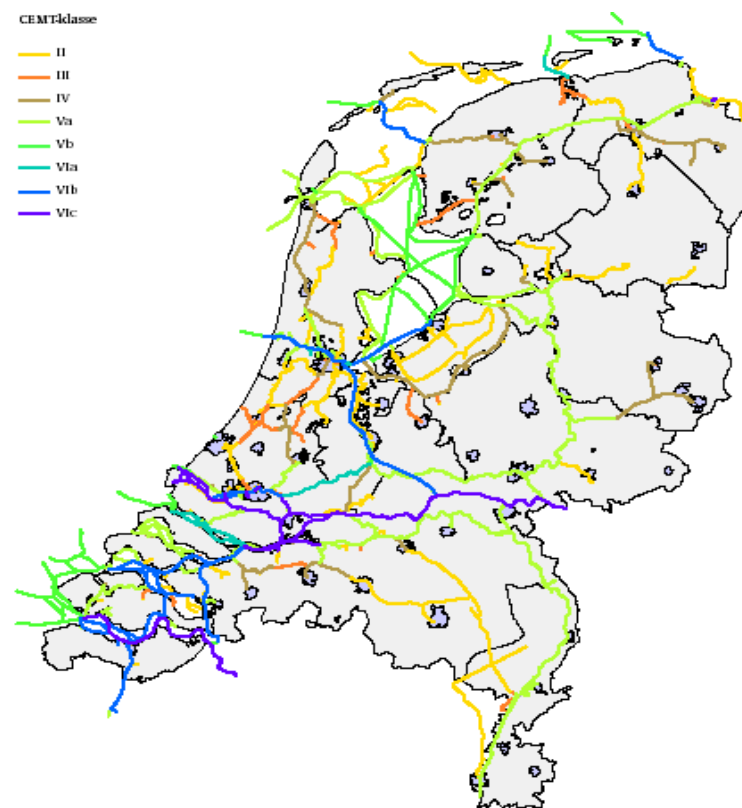
Bij de havens is onderscheid te maken naar zeeterminals en inlandterminals⁶. Zeeterminals zijn terminals die in relatie staan tot de zeevaart en inlandterminals zijn terminals waar bovenal de binnenvaart aanmeert. Een aantal inlandterminals is echter ook met zeeschepen bereikbaar. Alleen als

⁵ Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Goederenvervoer, Adviesdienst Verkeer en Vervoer en CBS, 'Nederland en de scheepvaart op de binnenwateren', 2003

⁶ Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Adviesdienst Verkeer en Vervoer, 'Inventarisatie terminals en regionale overslagcentra in Nederland', 2003

inlandterminals gelegen zijn in zeehavengebieden (zie hierna) worden deze in het vervolg verder in beschouwing genomen. Omdat aan het Amsterdam-Rijnkanaal en aan de Waal zich geen zeehaventerreinen of zeehavenlocaties bevinden, vallen deze terminals buiten beschouwing.

Figuur B 2: Vaarwegennet naar bevaarbaarheidklasse

Bron: Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Goederenvervoer, DVS en CBS

Zeehaventerrein: Aan diep, voor zeewaardige schepen geschikt vaarwater gelegen terreinen bij een zeehaven of terreinen in de directe nabijheid van de zeehaven waarbij de band met de haven overduidelijk aanwezig is en het terrein onder het beheer van de havenbeheerders valt. Terreinen worden afgebakend op basis van de bijbehorende postcodes.

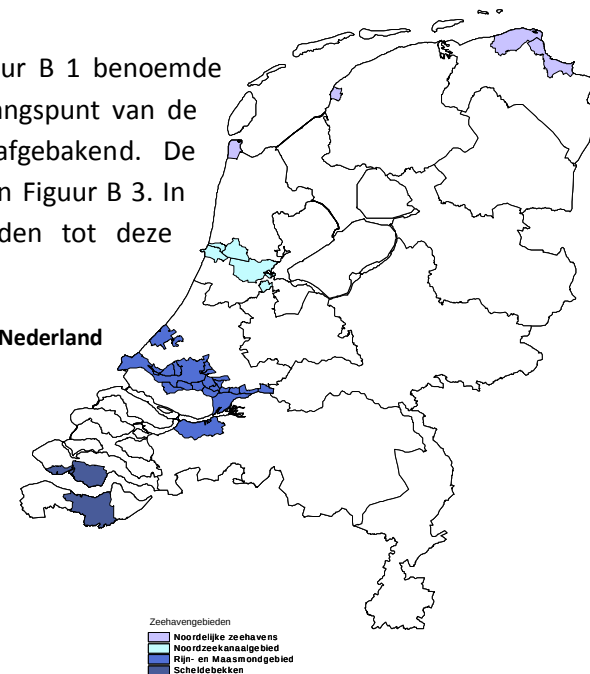
Zeehavengemeente: Gemeente die een zeehaven binnen haar gemeentegrenzen heeft.

Zeehavenlocatie: Locaties met activiteiten die een band hebben met de zeehaven en niet gelegen zijn in een zeehavengemeente, maar wel in de onmiddellijke nabijheid daarvan. Dit kunnen terreinen zijn gelegen langs diep vaarwater waarop zeehavengerelateerde activiteiten plaatsvinden, maar ook locaties waar (hoofd)kantoren van bedrijven zitten, die een relatie met de zeehaven hebben. Enkele terreinen aan diep vaarwater in de Drechtsteden en locaties met kantoren van belangrijke zeehavengerelateerde bedrijven (bijvoorbeeld in Rhoon waar veel rederijkantoren gevestigd zijn), zijn voorbeelden van de toevoegingen die in dit onderzoek zijn gedaan.

Zeehavengebied: Verzameling van zeehavengemeentes (inclusief zeehavens en zeehaventerreinen) en zeehavenlocaties. Een zeehavengebied vormt een aaneengesloten gebied en is geografisch afgebakend door de nabijheid van de Noordzee. In principe wordt aangesloten bij de gebiedsdefinities zoals vastgesteld door de Nationale Havenraad, maar daar worden enkele zeehavenlocaties aan toegevoegd.

De geografische afbakening in combinatie met de sectorale afbakening zorgt ervoor dat de in Figuur B 1 benoemde activiteit III zeehavengerelateerde activiteiten in zeehavengebieden (III is inclusief I en II) het uitgangspunt van de Havenmonitor vormt. Op basis van de benoemde definities worden de zeehavengebieden afgebakend. De zeehavengebieden worden gevormd door de zeehavengemeentes en zeehavenlocaties, zoals te zien in Figuur B 3. In Tabel B 2 wordt weergegeven welke zeehavengemeenten en zeehavenlocaties gerekend worden tot deze zeehavengebieden.

Figuur B 3: Zeehavengerelateerde gebieden in Nederland

Tabel B 2: Zeehavengebieden, zeehavens en zeehavengemeenten

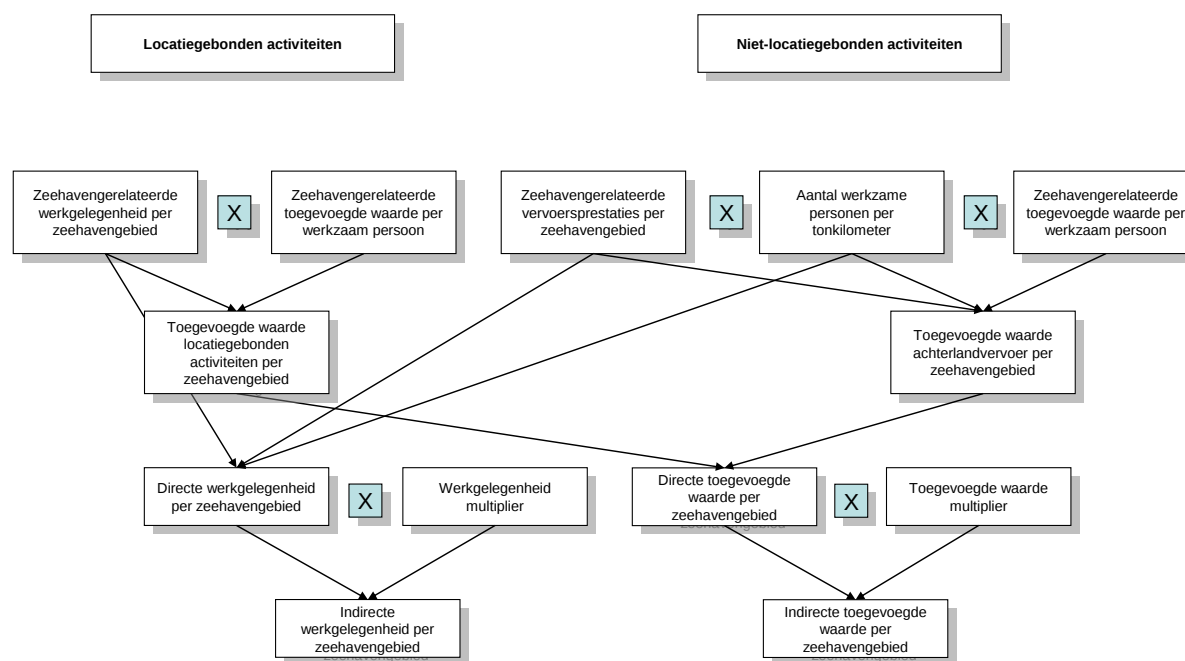
Noordelijke Zeehavens		Noordzeekanaalgebied		Rijn- en Maasmond		Waarvan R'dam-Rijnmond		Scheldebekken	
Zeehaven	Gemeente	Zeehaven	Gemeente	Zeehaven	Gemeente	Zeehaven	Gemeente	Zeehaven	Gemeente
Delfzijl	Delfzijl	Amsterdam	Amsterdam	Dordrecht	Dordrecht	Rotterdam	Rotterdam	Vlissingen	Vlissingen
Eemshaven	Eemsmond	Beverwijk	Beverwijk	Moerdijk	Moerdijk	Schiedam	Schiedam	Borsele	Borsele
Harlingen	Harlingen	Velsen/ IJmuiden	Velsen/ IJmuiden	Scheveningen	Den Haag	Vlaardingen	Vlaardingen	Terneuzen	Terneuzen
Den Helder	Den Helder	Zaanstad	Zaanstad	Drechtsteden (excl. Dordrecht)	Alblasserdam*	Maassluis	Maassluis		
					Gorinchem*	Overig Rijnmond	Albrandswaard (Rhoon)* Barendrecht*		
					Hardinxveld- Giessendam*		Capelle aan den IJssel*		
					Hendrik-Ido- Ambacht*		Krimpen aan den IJssel*		
					Nieuw- Lekkerland*		Lansingerland*		
					Papendrecht*		Ridderkerk*		
					Sliedrecht*		Rozenburg*		
					Zwijndrecht*		Spijkenisse*		

* Specifieke afbakening op basis van postcodes

Berekening werkgelegenheid en toegevoegde waarde

De belangrijkste stappen van de methodiek voor de indicatoren werkgelegenheid en toegevoegde waarde zijn weergegeven in Figuur B 4. Om redenen van overzichtelijkheid zijn de hierna gespecificeerde tussenstappen (in het bijzonder correcties en aanpassingen voor bedrijfsgrootte en regionale verschillen) niet in het schema opgenomen.

Figuur B 4: Schematische weergave van de onderzoeksmethodiek voor werkgelegenheid en toegevoegde waarde

Bron: RebelGroup/mtbs

Bovenstaande figuur geeft het basisprincipe van de gebruikte onderzoeksmethode weer. Voor de locatiegebonden activiteiten is de bepaling van de (directe) toegevoegde waarde (TW) het resultaat van de vermenigvuldiging van de sectorspecifieke toegevoegde waarde per werkzame persoon (TW/WP) met de overeenkomstige zeehavengerelateerde werkgelegenheid. De directe toegevoegde waarde voor de niet-locatiegebonden activiteiten is bepaald middels de

per zeehavengemeente gegenereerde vervoersprestaties. Sommatie van beide delen (locatie- en niet-locatiegebonden) resulteert in een raming van de totale, directe toegevoegde waarde en werkgelegenheid, gecreëerd binnen de Nederlandse zeehavengebieden. De vermenigvuldiging van deze cijfers met toegevoegde waarde en werkgelegenheidsmultipliers per havengebied leidt tot de berekening van (indicatieve) indirecte effecten.

Locatiegebonden activiteiten

Vaststellen werkgelegenheidscijfers

Conform de voorgaande Havenmonitoren is de werkgelegenheidsindicator gebaseerd op gegevens van het Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen en Vestigingen (LISA). De gegevens afkomstig van deze informatiebron laten (na een peildatum correctie) nationale vergelijkbaarheid toe, daar de input hiervan afkomstig is uit de Regionale Vestigingsregisters.

De Regionale Registerhouders hanteren verschillende peildata, wat de onderlinge vergelijkbaarheid van werkgelegenheidscijfers en bedrijfsvestigingen in de weg staat. Om tot een betere vergelijkbaarheid te komen is één representatieve peildatum, 1 juli, gekozen. Na controle door de havenbeheerders worden de werkgelegenheidscijfers en bedrijfsvestigingscijfers “gemiddeld”. De peildata van de regionale registerhouders zijn als volgt:

Tabel B 3: Overzicht van peildata

<i>Noordelijke zeehavens</i>	Peildatum	<i>Rijn- en Maasmond</i>	Peildatum	<i>Scheldebekken</i>	Peildatum
Harlingen	1 april	Rotterdam	1 januari	Vlissingen	1 mei
Eemsmond	1 april	Schiedam	1 januari	Borsele	1 mei
Delfzijl	1 april	Vlaardingen	1 januari		
Den Helder	1 januari	Maassluis	1 januari		
<i>Noordzeekanaalgebied</i>	Peildatum	Overig Rijnmond	1 januari		
Amsterdam	1 januari	Drechtsteden	1 januari		
Beverwijk	1 april	Dordrecht	1 januari		
Velsen/IJmuiden	1 april	Moerdijk	1 april		
Zaanstad	1 april	Scheveningen	1 januari		

Bron: LISA

Door toepassing van de volgende formule zijn de werkgelegenheidscijfers van alle bedrijfsvestigingen gecorrigeerd voor de peildatum van 1 juli.

$$WP_{j,corr,bv} = WP_{j,bv} + (WP_{j+1,bv} - WP_{j,bv})/n * (p_{nieuw} - p_{orig})$$

$WP_{j,corr,bv}$ gecorrigeerde werkgelegenheidscijfer voor bedrijfsvestiging BV in jaar j

$WP_{j,bv}$ Origineel werkgelegenheidscijfer voor bedrijfsvestiging BV in jaar j

$WP_{j+1,bv}$ Origineel werkgelegenheidscijfer voor bedrijfsvestiging BV in jaar j+1

n aantal maanden in een jaar (12 maanden)

p_{nieuw} nieuwe peilmaand (juli = maand 7))

p_{orig} Huidige peilmaand van registergebied (jan. = maand 1, feb. = maand 2, etc.)

De bewerking is uitgevoerd voor alle werkgelegenheidscijfers tot en met het jaar 2002, zodat sprake is van een consistente tijdreeks

Conform Havenmonitor 2006 tot en met 2009, zijn de werkgelegenheidscijfers van 2010 op bedrijfsvestigingenniveau opgevraagd en aan de havenbeheerders voorgelegd ter controle en aanpassing. Hierdoor hebben alle havenbeheerders helder inzicht gehad in de opbouw van de werkgelegenheid in hun zeehavengebied en zijn ze in staat gesteld gericht niet-direct-zeehavengerelateerde bedrijfsvestigingen te schrappen. Tevens hebben ze bedrijfsvestigingen kunnen toevoegen die wel direct zeehavengerelateerd zijn maar om bepaalde redenen, zoals verkeerde SBI-codering in het LISA-bestand, niet waren opgenomen in de aangeboden lijst bedrijfsvestigingen. De hierboven beschreven aanpak heeft er toe geleid dat de 'ruwe data' van LISA op zeer consistente wijze is gecontroleerd en aangepast.

Bepalen toegevoegde waarde

De locatiegebonden zeehavengerelateerde toegevoegde waarde is bepaald door de toegevoegde waarde per werkzaam persoon (TW/WP) te vermenigvuldigen met de zeehavengerelateerde werkgelegenheid in de haven. De toegevoegde waarde per sector, volgens de 105x105 sectoren input-output tabellen van het CBS voor de onderzoeksperiode, wordt gedeeld door het aantal werkzame personen in deze sector, en vervolgens vermenigvuldigd met een regiocorrectie die het verschil in productiviteit per regio en per bedrijfsklasse reflecteert; deze correctie is gerelateerd aan de grootte en de kapitaalintensiviteit van de in de regio gevestigde bedrijven.

De vermenigvuldiging van de toegevoegde waarde cijfers per werkzame persoon en per sector met het voor productiviteit gecorrigeerde totale aantal werkzame personen levert het directe toegevoegde waarde cijfer, in absolute termen uitgedrukt.

De transport- en distributiesector is onder te verdelen in zowel locatie- als niet-locatiegebonden activiteiten. Locatiegebonden zijn die activiteiten waarvoor de vestigingsplaats relevant is voor de bedrijfsvoering (te weten 'Zeevaart'⁷, de passagiersvaart en veerdiensten (op binnenwateren)⁸ en 'Dienstverlening ten behoeve van het vervoer'). De toegevoegde waarde van deze activiteiten wordt bepaald als onder 'locatiegebonden activiteiten'.

Consistentie van methode

Voor de Havenmonitor 2010 is dezelfde methodiek toegepast en zijn dezelfde bronnen gebruikt als in Havenmonitor 2006, 2007, 2008. In 2009 zijn wel een aantal aanpassingen in de methode doorgevoerd. Het betreft de volgende aanpassingen:

Gerelateerd aan de overgang van sbi'93 naar sbi'08 in alle statistieken zijn ook de bedrijven in de havens opnieuw ingedeeld in bedrijfsklassen. Hierdoor zijn een aantal bedrijven in een andere categorie ingedeeld, in de meeste gevallen betreft het een verschuiving tussen 'opslag / overslag' en 'dienstverlening aan het vervoer'. Daarnaast heeft deze overgang er voor gezorgd dat een aantal bedrijven die nooit werden meegerekend, nu wel (met terugwerkende kracht) als havengerelateerd worden aangemerkt.

Verder is een aangepaste berekening van de toegevoegde waarde in de dienstverlening aan het vervoer toegepast. In de methodiek wordt het aantal werknemers binnen een bepaalde bedrijfsklasse vermenigvuldigd met de gemiddelde toegevoegde waarde per persoon in die sector. In voorgaande jaren werd voor bedrijven in de categorie 'dienstverlening aan het vervoer' en 'overslag en opslag' vermenigvuldigd met de relatief hoge productiviteit van de bedrijfsklasse 'dienstverlening aan het vervoer over water', zoals die door het CBS gerapporteerd wordt. In de nieuwe manier van berekenen zijn de activiteiten bij kapitaalintensieve bedrijven in de haven, zoals grootschalige overslag en tankopslag nog gewaardeerd op deze hoge productiviteit. De minder kapitaalintensieve activiteiten, zoals warehousing en transportplanning worden nu met de aanzienlijk lagere toegevoegde waarde per persoon

⁷ Hoewel 'Zeevaart' in de strikte betekenis van het woord geen locatiegebonden activiteit is, is er evenmin sprake van achterlandvervoer. Anders dan de 'Binnenvaart', het 'Wegvervoer' en het 'Spoorvervoer', is 'Zeevaart' in het algemeen wel gebonden aan vestigingen in een van de zeehavengemeenten. De 'Zeevaart' is daarom als locatiegebonden activiteit behandeld.

⁸ Ook de passagiersvaart en veerdiensten op binnenwateren wordt beschouwd als locatiegebonden activiteit, omdat hier evenmin sprake is van achterlandvervoer. Om te voorkomen dat het vervoer van personen met rondvaartboten en watertaxi's over havens, grachten en andere binnenwateren zou worden meegerekend, hebben de havenbeheerders hiervoor een negatieve correctie aangebracht op de LISA-cijfers.

vermenigvuldigd die het CBS rapporteerd voor 'dienstverlening aan het vervoer over land'. Ten opzichte van eerdere jaren zijn de dienstverlening, opslag en overslag opnieuw gewaardeerd. Het resultaat hier van is een lagere inschatting van de toegevoegde waarde, die meer in lijn is met de publicaties van het CBS over deze bedrijfstakken. Voor alle zeehavens samen in 2008 betekent het een bijstelling van de toegevoegde waarde in de betreffende bedrijfstakken van € 8,5 miljard naar € 5,6 miljard. De bijstelling heeft een effect in alle havens: de onderlinge verhoudingen veranderen niet wezenlijk.

Tenslotte heeft een herziening van regionale verschillen in productiviteit plaatsgevonden. Op basis van de regionale rekeningen van het CBS zijn, voor die industrieën waar dat mogelijk is, de productiviteitsverschillen per regio aangepast. De belangrijkste effecten zijn de waardering van de toegevoegde waarde in de aardolie- en chemische industrie in Rotterdam en Terneuzen. In Rotterdam is deze verhoogd, terwijl deze in Terneuzen naar beneden is bijgesteld. In de voorgaande edities van de Havenmonitor werd de productiviteit van de petrochemie in Terneuzen hoger ingeschat dan die in Rotterdam. De regionale rekeningen van het CBS geven daar echter geen reden toe. In de gepubliceerde cijfers is dit vooral terug te zien bij Terneuzen, waar de toegevoegde waarde volgens de nieuwe berekeningen aanzienlijk lager ligt dan in oudere berekeningen.

Zoals vermeld hebben in de Havenmonitor 2010 geen aanpassingen plaatsgevonden in de methode; de berekeningsmethode is gelijk aan het voorgaande jaar. Echter hebben in de brongegevens wel enkele veranderingen plaatsgevonden. Met ingang van het rapportagejaar 2010 is het CBS overgegaan op een andere rapportage van de nationale input-output tabellen, hierin zijn sommige bedrijfscategorieën samengevoegd en andere juist uitgesplitst ten opzichte van voorgaande jaren. In de Havenmonitor heeft dit een effect op de analyse van de indirecte effecten; daar waar het CBS nauwkeuriger cijfers is gaan hanteren zijn ook de indirecte effecten nauwkeuriger in te schatten, waar de gegevens meer geaggregeerde zijn, zijn ook de indirecte effecten minder precies te meten. Een controle door een herberekening van de vorige Havenmonitor (2009) met de nieuwe lay-out van het CBS laat voor de totale effecten echter nauwelijks verschillen zien.

Ook rapporteert het CBS de gegevens over toegevoegde waarde vanaf 2010 in iets gewijzigde categorieën. Dit betekent dat in de Havenmonitor enkele subsectoren niet meer op dezelfde manier te relateren zijn aan de CBS gegevens, een duidelijk voorbeeld daarvan is het verschil dat voorheen gemaakt werd tussen dienstverlening aan het vervoer over land en aan het vervoer over water. Om consistentie te behouden is de Havenmonitor voor 2009 opnieuw berekend, gebaseerd op de nieuwe indeling van het CBS. De verschillen die ontstonden tussen de berekening met de oude en de nieuwe methode zijn vervolgens gecompenseerd met een correctiefactor voor elke SBI code die in de Havenmonitor gebruikt wordt. Dit heeft geleid tot een aanpassing in de correctietabel waarin gecorrigeerd wordt voor locatie, activiteit en bedrijfsgrootte: deze tabel bevat nu ook een correctie voor de nieuwe CBS indeling.

Niet-locatiegebonden activiteiten

Veel transportbedrijven zijn voor hun bedrijfsvoering niet noodzakelijk aan één bepaalde locatie gebonden. Hoge kosten of gebrek aan ruimte kunnen voor deze bedrijven overwegingen zijn om zich buiten de haven of stad te vestigen. Daarmee verdwijnt (een deel van) de werkgelegenheid uit de betreffende gemeente, hoewel de activiteit van het bedrijf wel degelijk door de aanwezigheid van de haven wordt beïnvloed. De door LISA geregistreerde werkgelegenheid (op basis van postcode en sbi-code afbakening) als toedelingscriterium van de toegevoegde waarde is om die reden hier minder toereikend. Daarom is voor de volgende activiteiten gekozen voor toedeling op basis van het zeehavengerelateerde deel van de ‘aan de zeehavengemeente’ geleverde vervoersprestaties door transportondernemingen:

- Goederenvervoer per spoor;
- Goederenvervoer over de weg;
- Vervoer via pijpleidingen;
- Binnenvaart (bestaande uit vrachtafvaart en tankvaart).

Berekening van de vervoersprestaties

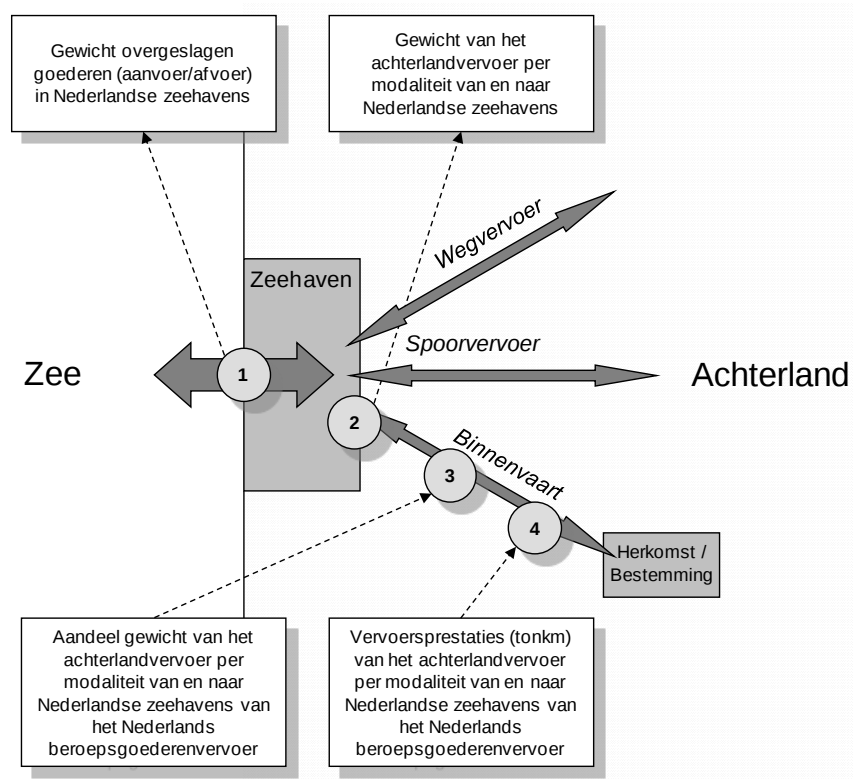
De vervoersprestatie is gedefinieerd als de combinatie van het vervoerde gewicht vermenigvuldigd met de vervoersafstand van de goederen, uitgedrukt in ladingtonkilometers. De vervoersprestatie is berekend voor het Nederlands beroepsgoederenvervoer, in binnen- en buitenland. Het gaat hier om het *Nederlandse* aandeel, omdat het nationaal product gebaseerd is op de bijdragen van Nederlandse bedrijven, en om *beroepsgoederenvervoer* omdat het eigen vervoer van bedrijven al is toegerekend aan de sector waarin het bedrijf is ingedeeld.

NEA Transportonderzoek is net als voorgaande jaren gevraagd voor 2010 de directe zeehavengerelateerde vervoersprestaties te bepalen voor de modaliteiten wegvervoer, spoorvervoer en binnenvaart. Voor de bepaling van de zeehavenspecifieke vervoersprestaties wordt gebruik gemaakt van het NEAC model waarvan de methodiek hieronder beschreven wordt.

Methode NEA Transportonderzoek

Figuur B 5 illustreert hoe de vervoersprestaties, uitgedrukt in gerealiseerde tonkilometers, kunnen worden afgeleid.

Figuur B 5: Globale illustratie afleiding zeehavengebonden vervoersprestaties

Bron: Rebel Group obv NEA

Toelichting bij de toegepaste berekeningsmethode

De op te leveren informatie betreft de aanvoer en afvoer in tonnage en tonkilometers per modaliteit (zeevaart, wegvervoer, spoorvervoer en binnenvaart) per goederensoort (in 10 hoofdcategorieën, NSTR genoemd). Onderstaand worden de stappen in de berekening nader toegelicht.

Stap 1. Bepalen gewicht overgeslagen goederen (aanvoer/afvoer) in Nederlandse zeehavens

Uit de CBS-publicatiebestanden⁹ “zeevaart” is bekend hoeveel gewicht er per Nederlandse haven per goederensoort wordt overgeslagen voor zowel de aanvoer als afvoer. Dit bestand vormt het vertrekpunt voor de verdere bepaling van de vervoersprestaties. Hiertoe worden gegevens uit diverse bronnen toegevoegd aan het basisbestand zoals bepaald in deze Stap 1.

Stap 2. Bepalen gewicht van het achterlandvervoer per modaliteit van en naar Nederlandse zeehavens

In de NEAC¹⁰-statistieken staat de herkomst en bestemming van goederenstromen per goederensoort, inclusief de haven waar het is overgeslagen. Deze gegevens maken een verdeling van overgeslagen goederen in havens naar de verschillende modaliteiten voor het voor- en natransport in het achterland (wegvervoer, spoorvervoer en binnenvaart). In de Rotterdamse haven bijvoorbeeld geldt een ‘modal split’ van 45% over de weg, 8% over het spoor en 47% over de binnenvaart.

Het hierboven beschreven NEAC-bestand is in Stap 2 gekoppeld aan het bestand zoals bepaald in Stap 1. Dit resulteert in een bestand waarin per haven per goederensoort het gewicht van de binnenkomende en uitgaande goederen is opgenomen. Tevens is in dit bestand ook bekend met welke modaliteit deze in- en uitgaande goederen van of naar het achterland zijn vervoerd.

Stap 3. Bepalen aandeel gewicht van het achterlandvervoer per modaliteit van en naar Nederlandse zeehavens van het Nederlandse beroepsgoederenvervoer

De Havenmonitor neemt uitsluitend de vervoersprestaties in rekening die zijn gerealiseerd door het Nederlandse beroepsgoederenvervoer. De tabellen die in Stap 2 gegenereerd zijn, omvatten het totaal aan vervoerde goederen. In deze Stap 3 wordt aan de hand van de Publicatiebestanden Binnenvaart (bron: CBS) en de Basisbestanden Goederenvervoer (bron: NEA) het aandeel van het Nederlandse beroepsgoederenvervoer berekend.

⁹ De CBS-publicatiebestanden worden vaak gebruikt bij het maken van goederenvervoerstatistieken en zijn beschikbaar voor de modaliteiten zeevaart, wegvervoer, spoorvervoer en binnenvaart.

¹⁰ NEAC : Het NEAC-model is oorspronkelijk ontwikkeld om vragen over Europees vervoersbeleid te kunnen beantwoorden. Door steeds meer data toe te voegen en de analysemogelijkheden uit te breiden heeft de NEAC-database nu een zeer breed toepassingsgebied. Met de gegevens zijn in combinatie met modellen zowel analyses als prognoses te maken van nationale en internationale vervoerstromen. In alle gevallen kan NEAC inzicht geven in de regionale effecten op Europese ontwikkelingen. NEAC heeft als bron de handelsstatistieken van eurostat.

Stap 4. Bepalen vervoersprestaties (tonkm) van het achterlandvervoer per modaliteit van en naar Nederlandse zeehavens van het Nederlandse beroepsgoederenvervoer

Om tot de vervoersprestaties te komen, dienen de vervoerde gewichten per modaliteit door het Nederlandse beroepsgoederenvervoer vermenigvuldigd te worden met de afstand naar hun herkomst of bestemming.

Voor het bepalen van de afstand naar de herkomst en bestemming is gebruik gemaakt van de Publicatiebestanden Wegvervoer, Spoorvervoer en Binnenvaart (bron: CBS). In deze publicatiebestanden staat het vervoerde gewicht en de vervoersprestaties in tonkilometers per verkeersgebied. Hieruit is een gemiddelde afstand berekend. De gemiddelde afstand per haven is vervolgens gekoppeld aan de gewichten van de vervoerde goederen zoals bepaald in Stap 3. Het gewicht is vermenigvuldigd met de gemiddelde afstand hetgeen resulteert in het aantal tonkilometers.

Berekening van de werkgelegenheid en toegevoegde waarde

De berekening van de directe zeehavengerelateerde werkgelegenheid en toegevoegde waarde is toegepast conform de Havenmonitor 2008. Hieronder staat een beschrijving van deze methodiek. Voor het *wegvervoer* zijn de totale Nederlandse vervoersprestaties en nationale werkgelegenheidscijfers beschikbaar. Op basis hiervan kan een nationaal gemiddeld aantal werkzame personen per ladingtonkilometer berekend worden welke na vermenigvuldiging met de vervoersprestatie per zeehavengebied in het wegvervoer resulteert in het aantal werkzame personen in het wegvervoer per zeehavengebied.

De bijbehorende toegevoegde waarde wordt vervolgens bepaald door het aantal werkzame personen per zeehavengebied in het wegvervoer te vermenigvuldigen met de toegevoegde waarde per persoon in het goederenvervoer, zoals bepaald aan de hand van Nationale Input/Output tabellen. Deze berekeningsmethode is hieronder als formule weergegeven.

$$WP_{i,j} = \frac{VP_{i,j}}{VP_{i,NL}} * WP_{i,NL}$$

$$TW_{i,j} = WP_{i,j} * TW_{i,NL}$$

Omdat wegvervoer de helft van de niet-locatiegebonden werkgelegenheid genereert, is de beschikbaarheid van gegevens voor deze modaliteit leidend genomen voor de verdere berekeningen. Voor de *binnenvaart* was deze berekeningsmethode gemakkelijk toe te passen, omdat daarvoor ook het aantal werkzame personen en vervoersprestatie op nationaal niveau beschikbaar zijn.

Voor het *spoorvervoer* zijn geen gegevens beschikbaar voor zowel het aantal werkzame personen als toegevoegde waarde in Nederland. Hierdoor is in Havenmonitor 2006 gekozen om voor deze modaliteit een 'bottum-up' aanpak toe te passen om het aantal werkzame personen te bepalen. Gezien het feit dat het aantal bedrijven dat actief in deze markt is zeer beperkt is en daardoor via de Kamer van Koophandel en jaarverslagen van de bedrijven de aantallen werkzame personen en het vervoerd volume verkregen kunnen worden, is dit goed mogelijk. In combinatie met de nationale vervoersprestaties van goederenvervoer per spoor wordt vervolgens het aantal werkzame personen per ladingtonkilometer vastgesteld. De nationale vervoersprestatie is opgevraagd bij het Kennisinstituut van Mobiliteitsbeleid (KIM). Om consistentie te garanderen is de vervoersprestaties op Nederlands Grondgebied gecorrigeerd met de KIM cijfers voor de gehele analyse periode.

Voor het vervoer per *pijpleiding* zijn direct cijfers beschikbaar van het CBS aangaande werkzame personen en toegevoegde waarde. Uit de nationale Input/Output tabellen is de toegevoegde waarde in heel Nederland voor deze sector te bepalen en het aantal werkzame personen in het vervoer per pijpleiding volgt uit nationale arbeidsvolume cijfers. Vervolgens is net als in voorgaande jaren verondersteld dat 50% van de totale vervoersprestatie als zeehavengerelateerd is te bestempelen en geheel is toe te schrijven aan Rotterdam. Als gevolg van deze aanname zijn werkzame personen en toegevoegde waarde op nationaal niveau voor 50% toegekend aan Rotterdam.

Correcties voor bedrijfsgrootte en regionale verschillen

Zoals vermeld is de grootte van bedrijven alsmede hun regionale ligging van invloed op de bepaling van de locatiegebonden zeehavengerelateerde toegevoegde waarde. Uit de Regionaal Economische Jaarcijfers (REJ) van het CBS blijkt dat er verschillen zijn in toegevoegde waarde per werkzame personen per regio. Uit deze regionale cijfers is een factor per regio te berekenen waarmee het landelijke aantal is te vermenigvuldigen om tot regionale cijfers te komen. Uiteindelijk is ervoor gekozen om één enkele, exacte correctiefactor per gebied per activiteit uit te rekenen. Deze factor vertegenwoordigt dus beide correcties: bedrijfsgrootte en locatie. Deze factor is verondersteld gelijk te blijven gedurende alle jaren, wat impliceert dat over de voorbije jaren heen de verhouding werkzame personen per bedrijfsgrootte-categorie constant is gebleven.

Bepaling indirecte samenhang

Voor de berekening van de indirecte effecten is, conform de voorgaande jaren, gebruik gemaakt van de techniek van Input/Output analyse (op basis van het Leontief vraagbepaalde Input/Output model). Het is echter hier gepast te benadrukken dat een dergelijke analysetechniek in principe niet geschikt is voor sectorale impactstudies voor bestaande economische activiteiten (want resulterend in dubbeltellingen indien hiervoor niet adequaat gecorrigeerd) en bovendien van een aantal belangrijke theoretische assumpties vertrekt. Zo gaat het Input/Output model er vanuit dat iedere extra vraag (impuls) automatisch leidt tot extra aanbod. Het aanbod is derhalve volledig flexibel (elastisch) verondersteld en past zich zonder extra kosten aan bij de vraag. De prijselasticiteit

van de vraag is gelijk aan nul, terwijl de prijselasticiteit van het aanbod gelijk is aan oneindig. Daarnaast veronderstelt het model een volledige complementariteit tussen alle input. Tussen de benodigde intermediaire inputs is geen onderlinge substitutie mogelijk en zijn er geen schaalvoordelen.

Deze theoretische assumpties maken voldoende duidelijk dat ramingen van indirecte effecten van zeehavengerelateerde activiteiten in de rest van de Nederlandse economie met de nodige omzichtigheid gelezen moeten worden.

Als statistische maat voor de verbondenheid van een sector met de Nederlandse economie kunnen multipliers worden gebruikt, met name om vergelijkingen met andere sectoren of het nationale gemiddelde te maken. De uit het model verkregen multipliers worden gebruikt voor het berekenen van de gevolgen van een vraagimpuls in een bepaalde sector op de vraag in andere sectoren.

Een multiplier van bijvoorbeeld 1,6 geeft aan dat behalve het oorspronkelijke directe effect ter grootte van 1, nog een additioneel indirect effect van 0,6 optreedt, elders in de economie. De effecten kunnen daarbij uitgedrukt zijn in termen van werkgelegenheid (werkgelegenheidsmultiplier) en/of toegevoegde waarde (toegevoegde waarde multiplier).

Naast deze ‘achterwaartse effecten’ bij toeleveranciers kunnen zich ook ‘voorwaartse effecten’ voordoen bij afnemers. In een afzonderlijke studie in het kader van de Havenmonitor 2005, de ‘Verkenning Voorwaartse Effecten’, is een eventuele onderschatting onderzocht van het economische belang van de havensector door het niet in kaart brengen van voorwaartse uitstralingseffecten bij afnemers. Voorts geeft deze Verkenning, op basis van representatieve casussen, een onderbouwd inzicht in de (on)mogelijkheden van bepaling van voorwaartse effecten, en dit vanuit een breder kader dan alleen het stramien van input-outputanalyse.

Behalve de voorwaartse en achterwaartse effecten bij toeleverende bedrijven is ook sprake van bestedingseffecten. Deze effecten bestaan uit de bestedingsimpuls door de werknemers. Op hun beurt zijn deze werknemers namelijk ook weer consument. Deze effecten zijn niet in deze berekening opgenomen, wat gebruikelijk is bij macro-economische analyses.

Berekening bedrijfsvestigingen

Voor de bedrijfsvestigingdata wordt net als in de vorige editie van de Havenmonitor gebruik gemaakt van een eenduidig bronbestand, het LISA bestand. Dit bronbestand omvat alle economische indicatoren op bedrijfsvestigingniveau. Met behulp van de nieuwe data uit het LISA-bestand zijn de “Havenmonitor-bedrijfsvestigingbestanden” van vorig jaar aangevuld.

Het doel van LISA is het bijeenbrengen van regionale vestigingenregistraties met daaraan gekoppelde werkgelegenheidsgegevens tot een integraal, landsdekkend, uniform en consistent vestigingenregister met gegevens over alle vestigingen in Nederland waar betaald werk wordt verricht. Jaarlijks wordt

dit register bijgewerkt op basis van de gegevens van de regionale registerhouders. Om het vestigingenbestand aan te vullen met actuele gegevens over werkgelegenheid wordt daarnaast jaarlijks een enquête uitgezet. Van de vestigingen met 100 en meer werkzame personen wordt de gehele populatie benaderd. Bij de vestigingen met minder dan 100 werkzame personen kan met een steekproef worden volstaan (10-100 WP: 50%, < 10 WP: 25%).

LISA hanteert de volgende definitie voor een bedrijfsvestiging: ‘Locatie van een onderneming, instelling of zelfstandige beroepsbeoefenaar (dat wil zeggen elke fabriek, werkplaats, kantoor, winkel of andere bedrijfsruimte, dan wel elk complex daarvan) waarin of van waaruit een economische activiteit of zelfstandig (vrij) beroep wordt uitgeoefend door minimaal 1 werkzaam persoon’. Ter vergelijking: De Kamers van Koophandel bestempelen een bedrijfsvestiging als iedere in het Handelsregister ingeschreven onderneming en rechtspersoon in Nederland. De door de regionale registers aangeleverde data volgen de gehanteerde definitie. Toch kan er sprake zijn van afwijkingen omdat sommige regionale registers uitgaan van vestigingsactiviteiten (kan zijn dat er meerdere activiteiten per bedrijfsvestiging zijn die apart in LISA worden geregistreerd). LISA probeert op landelijk niveau deze gegevens zoveel mogelijk te corrigeren, zodat er een uniform bestand bestaat.

Zoals reeds vermeld bij de werkgelegenheidscijfers wordt er in het LISA bestand geen uniforme peildatum gebruikt. De door regionale registerhouders gehanteerde peildata zijn te vinden in Tabel B 3. Om tot bedrijfsvestigingcijfers met één enkele peildatum te komen, is besloten de peildata van de economische indicatoren te verschuiven naar 1 juli.

Tijdens de controle door individuele havenbeheerders is geconstateerd dat de gegevens over vestigingen met 1 werkzame persoon niet goed te controleren zijn. Daarop is besloten om vestigingen die over de gehele tijdreeks 0 en/of 1 werkzame persoon hebben geregistreerd in principe buiten beschouwing te laten. Bedrijven die in de periode op enig moment wel meer dan 1 werkzame persoon kennen, maar over andere jaren 0 of 1 werkzame persoon zijn wel meegenomen in de analyse. Uitgangspunt is dat het onterecht zou zijn om een vestiging die op een bepaald moment bijvoorbeeld 10 werkzame personen kent, maar een jaar later slechts 1 werkzame persoon die vestiging in het ene jaar (WP=10) wel mee te tellen, maar in het daaropvolgende jaar (WP=1) niet mee te tellen. Het kan immers zo zijn dat het tijdelijk minder goed gaat met de vestiging, maar dat de vestiging nog steeds relevant is voor de haven.

In tegenstelling tot het Handelsregister zijn de publieke organisaties in LISA wel vertegenwoordigd doordat ook vestigingen van de overheid, het onderwijs, de gezondheidszorg en de vrije beroepsbeoefenaars worden geregistreerd, terwijl een full time werkzame persoon¹¹ gemiddeld 12 uur per week of meer werkzaam is waarbij het Handelsregister uit gaat van 15 uur. In beide bestanden zijn lege BV's en overige vestigingen uit de categorie zakelijk beheer, alsmede rechtspersonen zoals verenigingen en stichtingen waar geen economische activiteit verricht wordt, niet opgenomen.

¹¹ Basis voor indeling vestigingen naar grootte-klasse

Berekening private investeringen

De indicator 'Investerings in de Nederlandse zeehavens' biedt een bijkomend inzicht in de economische ontwikkeling van de relevante zeehavengebieden en bedrijven in zeehavengerelateerde sectoren.

Een toename van de investeringen geeft aan dat bedrijven de activiteiten in het havengebied willen continueren, terwijl een afname een indicatie *kan* zijn voor (relatieve) achteruitgang van het gebied. In het laatste geval kunnen andere gebieden interessantere opties zijn geworden voor het accommoderen van bedrijfsactiviteiten. Een afname van de investeringen betekent echter niet per definitie een (relatieve) achteruitgang van het gebied. Een jaar met minder investeringen hoeft dit namelijk nog niet te impliceren, omdat het niveau van investeringen jaarlijks kan verschillen. Het bedrijfsleven investeert het ene jaar meer dan het andere jaar. Oorzaken hiervoor zijn onder andere de economische (wereld) situatie, de bedrijfseconomische situatie, de economische levensduur van de activa en innovaties.

Investerings creëren tijdelijke werkgelegenheid om de betreffende activa te bouwen en te vervangen. Eveneens kunnen de investeringen gericht zijn op het creëren van structurele werkgelegenheid, maar dat is sterk afhankelijk van het type investering (nieuw, uitbreidings- of vervangingsinvesteringen).

Voor de Havenmonitor 2010 is alleen gekeken naar de private investeringen in de zeehavengebieden. Bij private investeringen gaat het om investeringen in vaste activa van ondernemingen (materiële of immateriële activa die langer dan een jaar in het productieproces worden gebruikt), investeringen die direct gericht zijn op de prestaties van de eigen onderneming. Hiervoor is gebruik gemaakt van de CBS-investeringsstatistieken voor het in kaart brengen van de private investeringen in Nederland. Hiervoor is aan het CBS gevraagd om de investeringen in kaart te brengen op basis van de sector- en gebiedsafbakening, gehanteerd in dit onderzoek.

Het CBS heeft vanaf het jaar 2000 investeringsstatistieken in gedetailleerde vorm beschikbaar. In deze rapportage zijn de investeringsstatistieken van 2000 tot en met 2009 verwerkt. Het detailniveau van de gegevens is echter beperkt. Door de geheimhoudingsverplichting van het CBS, die inhoudt dat geen individuele informatie onthuld mag worden, zijn de investeringen op een aggregatieniveau gepresenteerd waarbij zoveel mogelijk informatie toegankelijk blijft. Zelfs dan is het in enkele gevallen niet mogelijk om de investeringen weer te geven als gevolg van de geheimhoudingsverplichting. Daarnaast worden cijfers niet beschikbaar gesteld indien ze niet voldoen aan de gehanteerde betrouwbaarheidsmarge zoals die door het CBS wordt gehanteerd.

Bijlage 2 Overzicht zeehavengerelateerde activiteiten

SBI'08 code	Omschrijving '08	Omschrijving in HM	IO Nummer	IO Omschrijving
	Visserij, kweken van vis en schaaldieren			
0311	Zee- en kustvisserij	Voedingsmiddelenindustrie	7	Visserij
0312	Binnenvisserij	Voedingsmiddelenindustrie	7	Visserij
0321	Kweken van vis en schaaldieren	Voedingsmiddelenindustrie	7	Visserij
	Aardolie en aardgas			
0610	Winning van aardolie	Aardolie industrie	8	Aardolie- en aardgaswinning
0620	Winning van aardgas	Aardolie industrie	8	Aardolie- en aardgaswinning
0910	Dienstverlening ten behoeve van de aardolie- en aardgaswinning	Overig	8	Aardolie- en aardgaswinning
	Winning van zand, grind, klei, zout e.d.			
0812	Winning van zand, grind en klei	Overig	9	Delfstoffenwinning overig
	Vervaardiging van voedingsmiddelen en dranken			
1020	Visverwerking	Voedingsmiddelenindustrie	11	Visverwerking
104101	Vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten	Voedingsmiddelenindustrie	15	Vervaardiging overige voedingsmiddelen
104102	Raffinage van plantaardige en dierlijke oliën en vetten	Voedingsmiddelenindustrie	15	Vervaardiging overige voedingsmiddelen
1042	Vervaardiging van margarine en overige spijsvetten	Voedingsmiddelenindustrie	15	Vervaardiging overige voedingsmiddelen
1061	Vervaardiging van meel (geen zetmeel)	Voedingsmiddelenindustrie	15	Vervaardiging overige voedingsmiddelen
1062	Vervaardiging van zetmeel	Voedingsmiddelenindustrie	15	Vervaardiging overige voedingsmiddelen
1091	Vervaardiging van veevoeders	Voedingsmiddelenindustrie	15	Vervaardiging overige voedingsmiddelen
10821	Verwerking van cacao	Voedingsmiddelenindustrie	15	Vervaardiging overige voedingsmiddelen
10822	Vervaardiging van chocolade en suikerwerk	Voedingsmiddelenindustrie	15	Vervaardiging overige voedingsmiddelen
1083	Verwerking van koffie en thee	Voedingsmiddelenindustrie	16	Koffiebranderijen en theepakkerijen
1089	Vervaardiging van overige voedingsmiddelen n.e.g.	Voedingsmiddelenindustrie	15	Vervaardiging overige voedingsmiddelen
	Houtindustrie			

16101	Zagen en schaven en overige primaire houtbewerking	Overig	22	Hout, kurk, riet en vlechtwerk
	Vervaardiging van papier en karton			
1712	Vervaardiging van grafisch papier en karton	Overig	23	Pulp, papier en karton
17121	Vervaardiging van grafisch papier en karton	Overig	23	Pulp, papier en karton
17122	Vervaardiging van papier en karton voor verpakking	Overig	23	Pulp, papier en karton
17129	Vervaardiging van papier en karton (geen grafisch en niet voor verpakking)	Overig	23	Pulp, papier en karton
	Aardolie- en steenkoolverwerkende industrie			
19201	Aardolieraffinage	Aardolie industrie	27	Aardolieverwerking, splijt- en kweekstoffen, cokes
19202	Aardolieverwerking (geen raffinage)	Aardolie industrie	27	Aardolieverwerking, splijt- en kweekstoffen, cokes
	Vervaardiging van chemische producten			
2011	Vervaardiging van industriële gassen	Chemische industrie	28	Chemie basis
2012	Vervaardiging van kleur- en verfstoffen	Chemische industrie	28	Chemie basis
201302	Vervaardiging van overige anorganische basischemicaliën	Chemische industrie	29	Chemie anorganisch
20141	Vervaardiging van petrochemische producten	Chemische industrie	30	Petrochemie
201499	Vervaardiging van overige organische basischemicaliën (geen petrochemische producten)	Chemische industrie	30	Petrochemie
2015	Vervaardiging van kunstmeststoffen en stikstofverbindingen	Chemische industrie	31	Kunstmest
2016	Vervaardiging van kunststof in primaire vorm	Chemische industrie	31	Kunstmest
2020	Vervaardiging van verdelingsmiddelen en overige landbouwchemicaliën	Chemische industrie	31	Kunstmest
2052	Vervaardiging van lijm en bereide kleefmiddelen	Chemische industrie	32	Chemie eind
2053	Vervaardiging van etherische oliën	Chemische industrie	32	Chemie eind
205903	Vervaardiging van overige chemische producten n.e.g.	Chemische industrie	32	Chemie eind
2222	Vervaardiging van verpakkingsmiddelen van kunststof	Chemische industrie	33	Rubber en kunststof

	Vervaardiging van glas, aardewerk, cement-, kalk- en gipsprodukten			
23611	Vervaardiging van producten van beton voor de bouw en van kalkzandsteen	Overig	34	Bouwmaterialen
2363	Vervaardiging van stortklare beton	Overig	34	Bouwmaterialen
2391	Vervaardiging van schuur-, slijp- en polijstmiddelen	Overig	34	Bouwmaterialen
2399	Vervaardiging van overige producten van beton, gips en cement	Overig	34	Bouwmaterialen
	Vervaardiging van metalen in primaire vorm			
2410	Vervaardiging van ijzer en staal en van ferrolegeringen	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	35	Basismetaal
2420	Vervaardiging van stalen buizen, pijpen, holle profielen en fittings daarvoor	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	35	Basismetaal
2433	Koudvervormen en koudfelsen	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	35	Basismetaal
2434	Koudtrekken van draad	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	35	Basismetaal
2441	Vervaardiging van edele metalen	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	35	Basismetaal
2442	Vervaardiging van aluminium	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	35	Basismetaal
2445	Vervaardiging van overige non-ferrometalen	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	35	Basismetaal
	Vervaardiging van producten van metaal			
2511	Vervaardiging van metalen constructiewerken en delen daarvan	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	36	Metaalprodukten
2529	Vervaardiging van metalen tanks en reservoirs	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	36	Metaalprodukten
2561	Oppervlaktebehandeling en bekleding van metaal	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	36	Metaalprodukten

2562	Algemene metaalbewerking	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	36	Metaalprodukten
2591	Vervaardiging van stalen vaten, fusten en transportkannen	Basismetaal- en metaalproductenindustrie	36	Metaalprodukten
	Vervaardiging van machines en apparaten			
2790	Vervaardiging van overige elektrische apparatuur	Overig	40	Overige elektrische machines en apparaten
2811	Vervaardiging van motoren en turbines	Overig	37	Machines en apparaten
2822	Vervaardiging van hijs-, hef- en transportwerktuigen	Overig	37	Machines en apparaten
	Vervaardiging van auto's, aanhangwagens en opleggers			
29201	Carrosseriebouw	Transportmiddelenindustrie	43	Auto-industrie
29202	Vervaardiging van aanhangwagens en opleggers	Transportmiddelenindustrie	43	Auto-industrie
	Vervaardiging van transportmiddelen			
3011	Bouw van schepen en drijvend materieel (geen sport- en recreatievaartuigen)	Transportmiddelenindustrie	44	Scheepbouw
3012	Bouw van sport- en recreatievaartuigen	Transportmiddelenindustrie	44	Scheepbouw
3315	Reparatie en onderhoud van schepen	Transportmiddelenindustrie	44	Scheepbouw
	Milieudienstverlening			
383102	Sloop van schepen, witgoed, computers e.d.	Overig	49	Vorbereiding tot recycling
383202	Vorbereiding tot recycling van afval (geen metaalafval)	Overig	49	Vorbereiding tot recycling
3821	Behandeling van afval	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	98	Milieudienstverlening bedrijven
	Bouwnijverheid			
4291	Natte waterbouw	Overig	54	Grond-, water- en wegenbouw
	Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen			
45193	Handel in en reparatie van aanhangwagens en opleggers (geen caravans)	Groothandel	58	Autogroothandel
	Groothandel en handelsbemiddeling			
46211	Groothandel in granen	Groothandel	61	Groothandel

46218	Groothandel in akkerbouwproducten en veevoeder algemeen assortiment	Groothandel	61	Groothandel
46219	Groothandel in overige akkerbouwproducten	Groothandel	61	Groothandel
46311	Groothandel in groenten en fruit	Groothandel	61	Groothandel
46312	Groothandel in consumptie-aardappelen	Groothandel	61	Groothandel
4634	Groothandel in dranken (geen zuivel)	Groothandel	61	Groothandel
46382	Groothandel in vis, schaal- en weekdieren	Groothandel	61	Groothandel
46496	Groothandel in sportartikelen (geen watersport)	Groothandel	61	Groothandel
46711	Groothandel in vaste brandstoffen	Groothandel	61	Groothandel
46712	Groothandel in vloeibare en gasvormige brandstoffen	Groothandel	61	Groothandel
46713	Groothandel in minerale olieproducten (geen brandstoffen)	Groothandel	61	Groothandel
46721	Groothandel in metaalertsen	Groothandel	61	Groothandel
46722	Groothandel in ferrometalen en -halffabrikaten	Groothandel	61	Groothandel
46723	Groothandel in non-ferrometalen en -halffabrikaten	Groothandel	61	Groothandel
46731	Groothandel in hout en plaatmateriaal	Groothandel	61	Groothandel
46735	Groothandel in zand en grind	Groothandel	61	Groothandel
46751	Groothandel in chemische grondstoffen en chemicaliën voor industriële toepassing	Groothandel	61	Groothandel
46752	Groothandel in bestrijdingsmiddelen en kunstmeststoffen	Groothandel	61	Groothandel
467691	Groothandel in overige intermediaire producten n.e.g.	Groothandel	61	Groothandel
46772	Groothandel in ijzer- en staalschroot en oude non-ferrometalen	Groothandel	61	Groothandel
46691	Groothandel in intern transportmaterieel	Groothandel	61	Groothandel
46697	Groothandel in scheepsbenodigdheden en visserij-artikelen	Groothandel	61	Groothandel
46699	Groothandel in overige machines en apparaten voor industrie en handel n.e.g.	Groothandel	61	Groothandel
	Vervoer over water			

5010	Zee- en kustvaart (passagiersvaart en veerdiensten)	Zeevaart	67	Zeevaart
50201	Zee- en kustvaart (vracht- en tankvaart; geen sleepvaart)	Zeevaart	67	Zeevaart
50202	Zee- en kustsleepvaart	Zeevaart	67	Zeevaart
5030	Binnenvaart (passagiersvaart en veerdiensten)	Binnenvaart	68	Binnenvaart
50401	Binnenvaart (vrachtvaart)	Binnenvaart	68	Binnenvaart
50402	Binnenvaart (tankvaart)	Binnenvaart	68	Binnenvaart
50403	Binnenvaart (sleep- en duwvaart)	Binnenvaart	68	Binnenvaart
	Dienstverlening t.b.v. het vervoer			
52241	Laad-, los- en overslagactiviteiten voor zeevaart	Overslag/opslag	71	Dienstverlening vervoer water
52242	Laad-, los- en overslagactiviteiten niet voor zeevaart	Overslag/opslag	70	Dienstverlening ah vervoer
52101	Opslag in tanks	Overslag/opslag	71	Dienstverlening vervoer water
52102	Opslag in koelhuizen e.d.	Overslag/opslag	70	Dienstverlening ah vervoer
52109	Opslag in distributiecentra en overige opslag (niet in tanks, koelhuizen e.d.)	Overslag/opslag	70	Dienstverlening ah vervoer
5222	Dienstverlening voor vervoer over water	Dienstverlening t.b.v. het vervoer	71	Dienstverlening vervoer water
52291	Expediteurs, cargadoors, bevrachters en andere tussenpersonen in het goederenvervoer	Dienstverlening t.b.v. het vervoer	70	Dienstverlening ah vervoer
52292	Weging en meting	Dienstverlening t.b.v. het vervoer	70	Dienstverlening ah vervoer
	Verhuur en lease			
7712	Verhuur en lease van vrachtwagens, autobussen, caravans en aanhangwagens	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	80	Verhuur roerende goederen
7734	Verhuur en lease van schepen	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	80	Verhuur roerende goederen
773999	Verhuur en lease van overige machines en werktuigen en van overige goederen (geen automaten)	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	80	Verhuur roerende goederen
	Overige zakelijke dienstverlening			
812202	Industriële reiniging; reiniging van kachels, boilers ed	Zakelijke en niet zakelijke	88	Overige zakelijke dienstverlening

		dienstverlening		
35111	Productie van elektriciteit door thermische, kern- en warmtekrachtcentrales	Elektriciteitsproductie	50	Energiebedrijven
35112	Productie van elektriciteit door windenergie	Elektriciteitsproductie	50	Energiebedrijven
35113	Productie van elektriciteit door zonnecellen, warmtepompen en waterkracht	Elektriciteitsproductie	50	Energiebedrijven
3512	Beheer en exploitatie van transportnetten voor elektriciteit, aardgas en warm water	Elektriciteitsproductie	50	Energiebedrijven
3513	Distributie van elektriciteit en gasvormige brandstoffen via leidingen	Elektriciteitsproductie	50	Energiebedrijven
3514	Handel in elektriciteit en in gas via leidingen	Elektriciteitsproductie	50	Energiebedrijven
	Beveiliging en opsporing			
8010	Particuliere beveiliging	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	88	Overige zakelijke dienstverlening
8020	Beveiliging via beveiligingssystemen	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	88	Overige zakelijke dienstverlening
	Overheid			
8411	Algemeen overheidsbestuur (alleen zeehavengerelateerd)	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	89	Algemeen bestuur, rijk
8422	Defensie	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	92	Defensie
8424	Politie	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	91	Overig algemeen bestuur en sociale verzekering
8425	Brandweer	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	90	Algemeen bestuur, gemeente
	Belangenorganisaties			
9411	Bedrijfs- en werkgeversorganisaties	Zakelijke en niet zakelijke dienstverlening	102	Dienstverlening overig
9412	Beroepsorganisaties	Zakelijke en niet zakelijke	102	Dienstverlening overig

		dienstverlening		
	Vervoer over land			
4920	Goederenvervoer per spoor	Spoorvervoer	65	Goederenvervoer
4941	Goederenvervoer over de weg (geen verhuizingen)	Wegvervoer	65	Goederenvervoer
4950	Transport via pijpleidingen	Pijpleiding	66	Vervoer via pijpleidingen
	Overig			
2662	Lafarge (delfzijl)	Overig	34	Bouwmaterialen
45191	NISSAN (amsterdam)	Groothandel	58	Autogroothandel